

odborno-informačný časopis farmaceutických laborantov v SR

teória a prax

farmaceutický laborant

ISSN 1338-743X

44

ročník
08
október
5/2019

**4|5 Diskusné
 fórum 3. časť**

**Očkovanie
dospelých
proti chrípke
farmaceutmi
v lekárni – 3. časť**

**18|21 Téma
čísla**

**Zápaly hltana
a hrtana**

**8| štúdium a výkon práce
FL v zahraničí
Čína**

**14| nežiaduce účinky liekov
Šalvia lekárska
riziká nevhodného
užívania**

**24| ochorenie a liečba
HPV infekcie**

**28| fytoterapeutické
aktualizácie
Lišajník islandský**

**30| epidemiológia
Chovatelia
obojživelníkov
a plazov**

**36| ABC prvej pomoci
Prvá pomoc pri
intoxikáciách
prostriedkami na
ochranu rastlín**

**48| Psychológia
Dyslexia**

16| som jedna z vás

Alica Kollárová

Farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárenstvo

Lekáreň sv. Ondrej
SNP 1258/52
956 18 Bošany
Tel.: 038/ 3815516

- odborný-informačný časopis farmaceutických laborantov v SR
- **vychádza** 6-krát v roku
- **aktuálne číslo** a dátum vydania ročník 08, číslo 44, august 2019
- **distribúcia** zdarma do verejných, nemocničných lekární, výdajní zdravotníckych pomôcok, stredných zdravotníckych škôl a inštitúcií liekového reťazca
- **vydavateľ** PhDr. Anna Kmeťová – VYDAVATEĽSTVO Jana, Dúbravská 861/26, 972 42 Lehota pod Vtáčnikom, IČO 46 64 51 61 tel.: +421 948 072 240 farmaceutickylaborant@gmail.com
- **tlač** Tlačiareň Patria 1, Prievidza
- **redakčná rada**
- predsedníčka
- **Doc. RNDr. Silvia Szücssová, CSc.**, Slovenská zdravotnícka univerzita, Ústav farmácie Lekárskej fakulty
- podpredsedníčka
- **PharmDr. Lucia Čerušková, CSc.**, Slovenská zdravotnícka univerzita, Ústav farmácie LF a Nemocničná lekáreň, Nemocnica akad. L. Détera, Univerzitná nemocnica Bratislava
- členovia
- **PharmDr. Ivica Blahútová**, Lekáreň Tília 3, Likavka
- **Alena Slezáček Bohúňová**, Slovenská spoločnosť farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky, o. z. SLS
- **Silvia Štrauchová**, Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov
- **PhDr. Andrea Bukovská, MHA**, Nemocničná lekáreň, Univerzitná nemocnica, Martin
- **Miroslava Homolová**, Nemocničná lekáreň – odd. zdravotníckych pomôcok, DFNSP, Bratislava
- **PhDr. Ľubica Kontrová, PhD.**, Ministerstvo zdravotníctva SR
- **Doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.**, Regionálny úrad verejného zdravotníctva, Banská Bystrica
- **RNDr. Tatiana Magálová**, Štátny ústav pre kontrolu liečiv
- Grafická úprava a DTP, **Karol Hájiček**
- Tlač, **Tlačiareň Patria 1, Prievidza**

Za inzeráty zodpovedajú inzerenti. Časopis je indexovaný v Bibliographia medica Slovaca (BMS). Citácie sú spracované v CiBaMed. Citačná skratka časopisu Teor, prax farm. labor. EV 4619/12 ISSN 1338-743X

Časopis je zverejnený na týchto webových stránkach: www.szsmi.eu.sk, www.szstn.sk, www.szsbbs.eu, www.szske.sk, www.szsmitra.sk, www.sekmtzp.sk, www.ssflatzp.sk

- 3 Editoriál
Erika Okošová
- 6 Právnik radí
JUDr. Mária Mistríková
- 7 Svetové zdravotníctvo október – november
Denisa Bobotová
- 8 Štúdium a výkon práce FL – Čína
Mgr. Andrea Magdolenová
- 9 Profil lieku Abuxar®
PharmDr. Ivana Šupolová
- 10 Účinná látka ambrocholiumchlorid
PharmDr. Stanislava Jankyová, PhD.
- 12|13 8 jedál proti chrípke
- 14 Šalvia lekárska riziká nevhodného užívania
PharmDr. Blažená Cagaňová, PhD.
- 15 Venofarmaká: lieky aj potravinové doplnky
RNDr. Tatiana Magálová
- 16 Som jedna z vás
Alica Kollárová
- 22|23 Výsledky klinického skúšania liekov – záver
RNDr. Jozef Slaný, CSc.

4|5 Diskusné fórum 3. časť

Aký je Váš názor na to, aby očkovanie dospelých proti chrípke vykonávali aj farmaceuti v lekární?

18|21 Téma čísla

Zápaly hltana a hrtana

18|20

MUDr. Miloš Lisý

21 AD test 5 • farmaceutický laborant

- 24 HPV infekcie
MUDr. Peter Brenišin
- 26 Pozvánka na konferenciu laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky
Alena Slezáček Bohúňová
- 27 Osvedčené receptúry
Eva Zábelková
- 28 Lišajník islandský
MUDr. Karol Mika
- 30 Chovatelia obojživelníkov a plazov
MUDr. Jana Kerlik, PhD.
Doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.

- 31 Močové cesty a brusnice
PharmDr. Radka Kutiková
- 32 ATC systém – NO6A Antidepressíva
PharmDr. Adela Čorejová, PhD.
- 33 Kompresné pančuchy nazývané aj kompresívne elastické pančuchy, dôležitosť merania, pančuchy na mieru, certifikované meracie miesta
MUDr. Katarína Dulková, PhD.
- 34 Čo je registrácia podľa zákona 578/2004?
Silvia Štrauchová
- 35 Ako môžem podporovať stavovskú hrdosť na profesiu farmaceutický laborant?
Adriana Benovičová
- 36 Prvá pomoc pri intoxikáciách prostriedkami na ochranu rastlín
PhDr. Dana Sihelská, PhD.
- 37 Svetová zdravotnícka organizácia
- 38 Zdravotnícka štatistika a jej využitie 1. časť
Mgr. Diana Dúhová
- 39 Pacientske organizácie
Občianske združenie Viktory
- 40 SZŠ Trnava
SZŠ Trenčín
- 41 SZŠ Moyzesova 17, Košice
SZŠ Michalovce
- 42 SZŠ Bratislava
SZŠ Banská Bystrica
- 43 SZŠ Nitra
Microsoft Excel – najviac používané funkcie
Stanislav Pech
- 44 Základné pojmy vo farmácii 2. časť
Doc. RNDr. Ingrid Tumová, CSc.
- 45 Informačné centrá: plánované lekárske oštenie v zahraničí
- 46 Kvalifikované poradenstvo
- 47 Psychológia predaja
Ing. Peter Krajniak
- 48 Psychológia
Dyslexia
PhDr. et Mgr. Alena Bednárová
- 49 Biznis protokol
Šéf by mal byť gentleman...
PhDr. Mária Holubová, PhD.
- 50 História farmácie a medicíny
Alicorn
PhDr. PaedDr. Uršula Ambušová, PhD.
- 51 Veselo v ambulancii lekára
Darček spoločnosti Aries získala
Zuzana Rajňáková, Lekáreň Taj, Mierová 1, 082 04 Drienov

Krížovka spoločnosti

Dvojčíslo december 2019 – január 2020
koncom novembra 2019

Erika Ochošová

Farmaceutická laborantka
Lekáreň U Galena
Fr. Rákócziho 2
936 01 Šahy

Lekáreň u Galena v Šahách

Lekáreň U Galena začala svoju činnosť v r. 1996 a od jej vzniku je vedúcou lekárne PharmDr. Edita Vargová. Naša lekáreň patrí k najväčším v meste, máme široký výber liekov a veľké zásoby zdravotníckeho materiálu, inkontinenčných pomôcok a doplnkov výživy. V menšom množstve dermokozmetiku a veterinárne prípravky. Naša lekáreň zabezpečuje lieky na základe žiadaniek aj pre tunajšiu nemocnicu a tak isto aj prípravu IPL prípravkov na rôzne oddelenia nemocnice. V lekárni momentálne pracuje 8 zamestnancov. Aj keď má v lekárni každý svoje pracovné zaradenie, navzájom si pomáhame a vychádzame si v ústrety.

Na fotografii zľava: Mgr. Otília Nagypálová – farmaceutka, PharmDr. Edita Vargová – vedúca lekárne, Rozália Tuškóová – sanitárka, ja, Erika Srnová – administratívna pracovníčka, Mgr. Katarína Šomlová – farmaceutka, na fotografii chýba Zuzana Heimlichová – farmaceutická laborantka a Ing. Tomáš Šomlő - ekonóm

Moja práca je dynamická

Roky strávené na ZŠ sa pomaly blížili ku koncu a prišiel čas rozhodnúť sa, kam bude smerovať môj život ďalej. Ako malé dievčatko som túžila stať sa archeologičkou. Nakoniec som sa však rozhodla medzi hotelovou akadémiou a povolaním farmaceutický laborant. Vyhrala druhá možnosť, v čom ma veľmi podporovali aj moji rodičia a tak som si podala prihlášku na SZŠ do Banskej Bystrice, kde ma po úspešnom absolvovaní prijímacích skúšok na moju veľkú radosť prijali. Začal sa nový život plný krásnych zážitkov. Veľmi rýchlo som si zvykla na nové prostredie a internátny život. Škola ma bavila, čo ma utvrdilo v tom, že som sa vybrala správnym smerom. Obľúbila som si hlavne predmety ako farmaceutická botanika, farmakognózia a laboratórne cvičenia z IPL. Vždy s radosťou v srdci spomínam na tieto krásne štyri roky, nielen kvôli škole, ale hlavne kvôli úžasným ľuďom, ktorých som tu stretla.

Po maturite v roku 2005 som sa zamestnala v Lekárni U Galena v meste Šahy. Mojou výhodou bolo, že som už poznala kolektív lekárne, jej prostredie a systém práce v nej, keďže v tejto lekárni som absolvovala aj povinnú prax zo školy. Po roku pôsobenia v lekárni som si podala prihlášku na Farmaceutickú fakultu do Bratislavy, ale neprijali ma. Prvotné sklamanie z neúspechu veľmi rýchlo vystriedala oduševnenosť a láska k mojej práci.

Práca farmaceutického laboranta je veľmi zaujímavá, ale aj zodpovedná a náročná, vyžaduje si sústavné vzdelávanie, keďže na trh prichádzajú stále nové prípravky a systém práce v nej tiež často podlieha zmenám. Preto som vďačná aj za časopis Teória a prax I Farmaceutický laborant a možnosť získať nové vedomosti prostredníctvom odborných článkov a AD testov, vďaka ktorým môžeme získať pre nás potrebné kredity.

Som veľmi rada, že v našej lekárni máme málokedy deň bez prípravy IPL. Práca v laboratóriu patrí medzi moje najobľúbenejšie činnosti v lekárni. Najčastejšie pripravujeme masti, pasty, roztoky, nosné kvapky, kapsuly a prášky. Príprava IPL prípravkov podľa mňa tvorí ducha lekárne, je to osobitná činnosť, ktorá robí lekáreň lekárnou. Je veľmi smutné, že z mnohých lekární sa dnes už úplne vytráca. Moju prácu v lekárni by som označila ako dynamickú, pretože okrem prípravy IPL mám na starosti preberanie zásielok liekov, vykladanie a dokladanie liekov, expedovanie voľnopredajných liekov a doplnkového sortimentu, sledovanie expirácií, pri zastupovaní kolegyne taktiež spracovanie faktúr, prípadne retaxáciu receptov.

Akúkoľvek prácu človek vykonáva aj tak je to vždy o komunikácii s ľuďmi a v našej práci to platí dvojnásobne. Každý pacient (klient), ktorý vstúpi do našej lekárne je osobitný, jedinečný a preto si aj zaslúži osobitný prístup. Keby som napísala, že mám iba pozitívne skúsenosti s pacientmi, klamala by som. Občas sa nájde niekto, komu sa nepáči, že nemáme konkrétny prípravok podľa jeho želania na sklade, alebo že musí dlho čakať v rade. Dôvody sa vždy nájdu. Aj takéto skúsenosti patria k našej práci. Učiť sa správne komunikovať, to je úloha na celý život. Potom však príde k okienku starší pacient, usmeje sa na mňa a povie mi, ako som mu minule dobre poradila a že vždy chodí len do našej lekárne, lebo tu vždy všetko zoženie. A vtedy sa usmejem a v duchu si poviem, no, vidíš môžeš byť na seba hrdá, že máš takéto pekné povolanie.

Erika Ochošová

PhDr. Anna Kmeťová

Šéfredaktorka a vydavateľka časopisu
Teória a prax I Farmaceutický laborant

Očkovanie dospelých proti chrípke farmaceutmi v lekárni

3. časť

Otázka:

Aký je Váš názor na to, aby očkovanie proti chrípke vykonávali aj farmaceuti v lekárni?

Pokračujeme v diskusii ma tému očkovania dospelých proti chrípke farmaceutmi v lekárni. Ide o problematiku, ktorá je na Slovensku otvorená a v niektorých krajinách riešená aj takto.

Diskutujeme s odborníkmi a pýtame sa na ich argumenty za a proti.

Union
POISTOVŇA
PART OF AXIUM

Matej Neumann

Špecialista externej komunikácie a hovorca
Union poisťovňa Union zdravotná poisťovňa

DÓVERA
ZDRAVOTNÁ POISTOVŇA

Matej Štepianský

PR špecialista
DÓVERA zdravotná poisťovňa, a. s.

**VŠEOBECNÁ
ZDRAVOTNÁ
POISTOVŇA**

Mgr. Slávka Gáborová

Hovorkyňa
Všeobecná zdravotná poisťovňa

V súčasnosti nie sú vytvorené podmienky na to aby očkovanie proti chrípke vykonávali aj farmaceuti v lekárni.

O poskytovaní časti zdravotníckych služieb lekárnikmi sa diskutuje veľmi dlho. V niektorých krajinách je to bežné, ide najmä o tie, v ktorých je menej všeobecných lekárov ako na Slovensku, teda je tam nižšia dostupnosť zdravotnej starostlivosti.

Samozrejme takúto zmenu musí sprevádzať zaškolenie personálu, zabezpečenie vhodných priestorov, dohoda medzi lekármi a lekárnikmi o rozdelení kompetencií a zodpovednosti za riešenie prípadných komplikácií.

Každý pracovník v zdravotníctve, či už lekár, sestra alebo farmaceut má istú spôsobilosť, ktorá vyplýva z obsahu a rozsahu jeho vzdelania. Na tomto základe určuje platná legislatíva kompetencie, ktoré zdravotné výkony môže poskytovať.

Platí to aj pre aplikáciu vakcíny. Okrem samotného vpichu vakcíny (pod kožu alebo do svalu) je potrebné poznať aj zdravotný stav človeka, ktorý má byť zaočkovaný. Prístup k zdravotnej dokumentácii má ošetrojúci lekár, ktorý najlepšie pozná zdravotný stav pacienta, je vyškolený na podávanie vakcíny, má vhodné priestory na výkon a po očkovaní vie riešiť aj prípadné komplikácie.

nie

MINISTERSTVO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**Mgr. Zuzana Eliášová**hovorkyňa/riaditeľka Komunikačného odboru
Ministerstva zdravotníctva SR

Dôležitou súčasťou preventívnej starostlivosti, ktorá chráni pred ochoreniami – je práve očkovanie.

Prostredníctvom očkovania dochádza k zásahu do organizmu, ktorý v niektorých prípadoch môže spôsobiť reakcie.

Preto je pri očkovaní dôležité dodržiavanie sterilného prostredia a podmienok (napr. vhodná miestnosť, dodržiavanie hygieny...).

Nežiaduce reakcie môžu u pacientov vzniknúť po podaní očkovej látky, ktorá je pre organizmus antigénom. Reakcie môžu byť:

- lokálne (napríklad: začervenanie, bolesť, opuch miesta vpichu, zdurenie regionálnych lymfatických uzlín),
- systémové, celkové (malátnosť, celková slabosť, bolesti hlavy...),
- alergické, prípadne až anafylaktické.

Lekár, ktorý vykonáva očkovanie, musí byť fundovaný aj pri podávaní pomoci pacientom pri takýchto reakciách.

Prioritne musí byť zrejmé, kto preberá za pacienta zodpovednosť: medzi jednotlivými druhmi očkovania, ako aj medzi jednotlivými dávkami vakcíny je potrebné dodržiavať stanovené odporúčané časové odstupy, je potrebné zvážiť zdravotný stav pacienta v čase očkovania. Vyskytujú sa aj diagnózy, pri ktorých sa očkovanie neodporúča, a to musí zvážiť lekár, ktorý pozná zdravotný stav pacienta.

Problémom v súčasnosti, že sa pacienti neočkujú, nie je nedostatok personálu, ale intenzívne kampane proti očkovaniu. Očkovacie vakcíny proti chrípke používané v danom roku sa však svojím zložením líšia od vakcín z predošlých rokov, a to v závislosti od kmeňa vírusu, ktorého príchod sa očakáva, a preto je potrebné očkovanie vykonávať každý rok.

Farmaceut v rámci svojej odbornej prípravy na povolanie farmaceuta nedostáva príslušné vzdelanie a ani zručnosti pre výkon takejto činnosti, preto, aj vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti nie je možné, aby očkovanie proti chrípke vykonávali farmaceuti v lekárni.

Pokračovanie v ďalšom čísle

Mgr. Andrea Magdolenová Farmaceutická laborantka so
špecializáciou v odbore lekárenstvo

Ako je to v zahraničí?

2. časť

Možnosť očkovania priamo v lekárni umožňuje ľuďom, aby si vybrali miesto a dobu, ktorá im vyhovuje. Služba je preto podľa Európskeho lekárskeho fóra (ELF) veľmi vyhľadávaná. ELF preto vyzvalo národné vlády a zdravotné poisťovne, aby očkovanie v lekárňach umožnili. Dôležitosť zahrnutia farmaceutov do procesu očkovania navyše zdôraznila aj Svetová zdravotnícka organizácia v správe svojej komisie za rok 2016.

► Veľká Británia

Vo Veľkej Británii je farmaceutom povolené uskutočniť očkovanie. V lekárňach už niekoľko rokov úspešne prebieha očkovanie proti chrípke, ktoré si hradí pacient. Miestni zadávateľia zdravotníckych služieb stále častejšie objednávajú očkovanie proti chrípke pre rizikových pacientov v lekárňach ako súčasť služieb poskytovaných NHS (Štátny zdravotnícky systém).

Z dostupných údajov nezávislej štúdie lekární Boots vykonanej počas chrípkovej sezóny 2012/2013 vyplynulo, že z cca 89 tis. platiacich pacientov (poskytnuté údaje zo 479 lekární), malo 6 % pacientov nárok na očkovanie proti chrípke zadarmo (v rámci NHS), ale pacienti sa napriek tomu rozhodli za vakcínu proti chrípke zaplatiť. Ako dôvody, prečo si vybrali platenú vakcínu, uvádzali respondenti prevažne ľahkú prístupnosť, otváraciu dobu, prostredie a dostupnosť vakcíny v lekárni.

► Francúzsko

Od októbra 2017 sa začal vo francúzskych regiónoch Auvergne-Rhône Alpes a Nouvelle-Aquitaine trojročný pilotný projekt očkovania proti sezónnej chrípke v lekárňach. Zúčastňuje sa ho takmer 3 000 špeciálne vyškolených farmaceutov. Príslušná vyhláška o pilotnom projekte očkovania proti chrípke v lekárňach bola uverejnená v úradnom vestníku 11. mája 2017. Vyhláška špecifikuje podmienky pilotného projektu (zatiaľ obmedzený na tri roky), schvaľovacie postupy v regiónoch, podmienky realizácie očkovania, špeciálne edukáciu farmaceutov vykonávajúcich očkovanie, rovnako ako

podmienky hodnotenia očkovania. Definuje tiež odmenu za výkon očkovania.

► Portugalsko

V roku 2007 bola v Portugalsku prijatá nová legislatíva, ktorá lekárňam umožňuje rozšíriť rozsah svojej činnosti na nové oblasti, vrátane vakcinácie. Pre portugalské lekárne bol vypracovaný školiaci program vychádzajúci z osvedčených postupov stanovených Americkou asociáciou farmaceutov. Počas chrípkovej sezóny 2008/2009 prebehla prvá celonárodná kampaň propagujúca očkovanie proti chrípke v lekárňach. V chrípkovej sezóne 2009/2010 už boli lekárne najobľúbenejším miestom, kde sa ľudia nechávali proti chrípke očkovať. V prieskumoch spokojnosti cca 75 % respondentov uviedlo, že hlavným dôvodom pre výber očkovania v lekárni bola možnosť nákupu vakcíny a prevedenie očkovania proti chrípke na jednom mieste. Ďalej podľa prieskumu spokojnosti až cca 98 % respondentov by sa nechalo očkovať proti chrípke v lekárni aj v nasledujúcej chrípkovej sezóne.

Portugalská národná asociácia lekární (ANF), vyvinula vzdelávací program o imunizácii, ktorého sa zúčastnilo 2 000 farmaceutov z 1 273 portugalských lekární. V chrípkovej sezóne 2014 – 2015 Portugalsko dosiahlo cieľ 60 % pokrytia očkovania proti chrípke medzi staršími vekovými skupinami.

► Dánsko

Očkovať proti chrípke začali v roku 2016 aj prvé lekárne v Dánsku.

Zdroje:

<https://img.mf.cz/file-public/638/4-bila-kniha.pdf>
<https://www.vaccineseuropa.eu/wp-content/uploads/2018/06/VE-Flu-Vaccination-Access-Pharmacies-0506018-FIN-FIN.pdf>
<https://lekarenstvi.apatykar.info/lekarenstvi-ve-svete/clanek-4114/>
<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1561506-lekarny-chteji-ockovat-proti-chripce-v-zahranici-maji-uspesh>
Case study: Pharmacists and Flu vaccines in Portugal. Vaccines Today. Available at: <https://www.vaccines.today/stories/casestudy-pharmacists-flu-vaccines-in-portugal/> (Accessed on: 09 August 2017).
ECDC – Technical Report. Seasonal influenza vaccination in Europe – Vaccination recommendations and coverage rates in the EU Member States for eight influenza seasons (2007 – 2008 to 2014 – 2015). Available at: <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/influenza-vaccination-2007%E2%80%80%932008-to-2014%E2%80%80%932015.pdf> (Accessed on 03 August 2017).
Anderson, C., Thornley, T. 2014. It's easier in pharmacy: why some patients prefer to pay for flu jabs rather than use the National Health Service. BMC Health Services Research. 2014;14:35. <http://www.biomedcentral.com/1472-6963/14/35>
Pinheiro, B., Costa, S. et al. 2009. Immunisation delivery: a new service provided in Portuguese pharmacies. Part 3: patients' satisfaction with the first pharmacy-based influenza immunisation campaign. Poster presented at FIP annual congress. September 2009; Istanbul, Turkey.

JUDr. Mária Mistríková

Slovenská lekárska spoločnosť
Právnička

Bezpečnosť pacienta

1.

Otázka:

Čo sa rozumie pod bezpečnosťou pacienta?

Odpoveď:

Bezpečnosť pacienta upravuje § 9b zákona č. 139/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. 6. 2019. Pod bezpečnosťou pacienta sa rozumie **predchádzanie nežiaducej udalosti pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti**.

2.

Otázka:

Čo sa rozumie pod nežiaducou udalosťou?

Odpoveď:

Nežiaducou udalosťou sa rozumie:

- udalosť alebo okolnosť, ktorá **mohla spôsobiť alebo spôsobila poškodenie zdravia** pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, **ktorej bolo možno predísť**: za nežiaducu udalosť sa považuje aj prípad, keď poškodeným je poskytovateľ alebo zdravotnícky pracovník,
- neočakávané zhoršenie zdravotného stavu pacienta, v dôsledku ktorého došlo k poškodeniu zdravia s trvalými následkami alebo k úmrtiu pacienta, ktorému bolo možné predchádzať,
- udalosť, alebo okolnosť, ktorá mohla spôsobiť alebo spôsobila poškodenie zdravia pacienta, pri ktorej sa preukázalo, že jej bolo možné sa vyhnúť alebo
- situácia, pri ktorej bol identifikovaný postup, ktorý je nesprávny, nezodpovedá štandardným postupom a mohol by viesť k zhoršeniu zdravotného stavu pacienta.

3.

Otázka:

Čo je interný systém hodnotenia bezpečnosti pacienta?

Odpoveď:

Interným systémom hodnotenia bezpečnosti pacienta sa rozumie systém na identifikáciu, analýzu, riadenie a predchádzanie nežiaducej udalosti.

4.

Otázka:

Čo je klinický audit a kto ho môže vykonávať?

Odpoveď:

Klinický audit je **súčasťou systému kvality** poskytovateľa, ktorým je systematické preverovanie a hodnotenie dodržiavania:

- štandardných postupov na výkon prevencie, štandardných diagnostických postupov a štandardných terapeutických postupov,
- **interného systému hodnotenia bezpečnosti pacienta** a minimálnych požiadaviek na interný systém hodnotenia bezpečnosti pacienta.

Klinický audit je oprávnené vykonávať ministerstvo zdravotníctva a osoby spôsobilé na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 33 zákona č. 578/2004 Z. z. (Z. z.) na základe písomného poverenia ministerstva zdravotníctva.

Ilustračné foto: internet

Beta glucan: podpora imunity pre najmenších

Beta Glucan Detský sirup+ 100ml

- významná dávka beta glucanu* + vitamín C pre deti
- podpora imunity a ochrana pred únavou**
- obľúbená príchuť lesnej jahody

Beta Glucan Detský sirup 1+ 100ml

- významná dávka beta glucanu* + vitamín C pre deti
- bez konzervantov
- vhodný pre deti od 1 roka

NATURES
Beta glucan

* Vysokočistý 93% beta-1,3/1,6-D-glucan z hlavy ušticovitej, 30mg v 5 tbl, resp. 5 ml sirupu. **Schválené zdravotné tvrdenia EFSA: vitamín C prispieva k správnej funkcii imunitného systému a k zníženiu vyčerpania a únavy. Výrobca: Natures s.r.o., A. Sládkoviča 33, 91701 Trnava, natures@natures.sk, tel: 033/55 01 673.

www.natures.sk

Denisa Bobotová

Farmaceutická laborantka
so špecializáciou
v odbore lekárenstvo
Lekáreň Pod Kaštieľom
Dubnica nad Váhom

Svetové dni zdravotníctvo • október – november

1. 10. 2019

Svetový deň starších osôb

Tento deň je venovaný starším ľuďom na celom svete, aby sa zvýšilo povedomie o vplyve starnutia obyvateľstva a potrebe zabezpečiť dôstojné starnutie. Úcta k starším ľuďom by mala byť samozrejmosťou, či už v rodine, na pracovisku, v zdravotníckych zariadeniach, v hromadnej doprave a pod. Svojimi životnými skúsenosťami a radami obohacujú náš každodenný život a preto by sme nemali zabúdať, že aj my raz budeme starí ☺ a máme im byť oporou.

11. 10. 2019

Svetový deň proti bolesti

Čo je to vlastne bolesť a ako ju diagnostikovať a správne liečiť? S touto skutočnosťou sa zdravotnícki pracovníci stretávajú dennodenne. Je to nepríjemný zmyslový a pocitový vnem, spojený s aktuálnym alebo potencionálnym poškodením tkaniva. Je to subjektívny pocit, signalizuje hrozbu poškodenia organizmu alebo už existujúce poškodenie. Týmto svetovým dňom by sme si mali vziať viac do povedomia vnímanie bolesti, upozorňovať na potrebu úľavy od bolesti a hlavne dbať na rozpoznávanie príznakov a symptómov.

15. 10. 2019

Svetový deň chronickej obštrukčnej choroby pľúc

CHOCHP je život ohrozujúce ochorenie pľúc charakteristické postupným zužovaním dýchacích ciest, následkom toho vzduch neefektívne prúdi do a von z pľúc. Ochorenie vzniká ako následok inhalovania škodlivých látok – cigaretový dym, prachové častice, uhlie, dym, výpary leptavých látok, smog ... a prejavuje sa chronickým kašľom s produkciou hlienov, dýchavičnosťou a infekciami dýchacích orgánov. V tento svetový deň by sme si mali uvedomiť, aké sú riziká tohto ochorenia a v čo najvyššej miere sa vyhýbať škodlivým faktorom a dbať na včasnú diagnostiku a dodržiavať liečbu.

10. 10. 2019

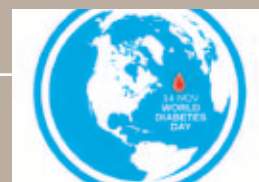
Svetový deň duševného zdravia a Európsky deň depresie

Každoročne na jeseň sa konajú Dni duševného zdravia, ktoré sú aktivitou Ligy za duševné zdravie s cieľom zvýšiť informovanie verejnosti o problémoch, ktoré súvisia s psychickými ochoreniami. V tejto kampani sa snažia viac zapájať aj duševne postihnutých ľudí do pracovného, ale aj spoločenského života. Duševné zdravie sa týka každého z nás, hoci si to málokedy uvedomujeme a pritom vieme, že telo a duša sú spojené nádoby. Duševnú poruchu môže zažiť každý z nás, dôležité je si odpočinúť a vyhýbať sa stresu a vedieť si naplávať prácu a voľný čas.

14. 11. 2019

Svetový deň diabetu

Vyhlasuje ho Svetová federácia diabetu v spolupráci s WHO s účelom zvýšiť povedomie o tomto ochorení, o jeho príznakoch, príčinách, liečbe a komplikáciách, pretože počet chorých na cukrovku sa stále zvyšuje. Cukrovka patrí medzi závažné ochorenia a v dôsledku komplikácií sa podieľa aj na invalidite a úmrtnosti. Mnoho klinických štúdií sa zameriava na to, aby bol prechod z prediabetického štádia do klinického diabetes mellitus čo najdlhší – a to zameraním sa na správny životný štýl a pohybovú aktivitu.

20. 11. 2019

Medzinárodný deň bez fajčenia

Bol vyhlásený WHO s cieľom zlepšiť informovanie o nepriaznivých zdravotných následkoch fajčenia v mladom veku a podporovať všetky aktivity a ochraňovať deti a mládež pred aktívnym, ale aj pasívnym fajčením. WHO preto vyzýva všetky krajiny sveta, aby úplne zakázali reklamu tabakových výrobkov – či už v médiách alebo prostredníctvom loga na daných výrobkoch na verejnosti.

Mgr. Andrea Magdolenová

Farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárenstvo

Čína

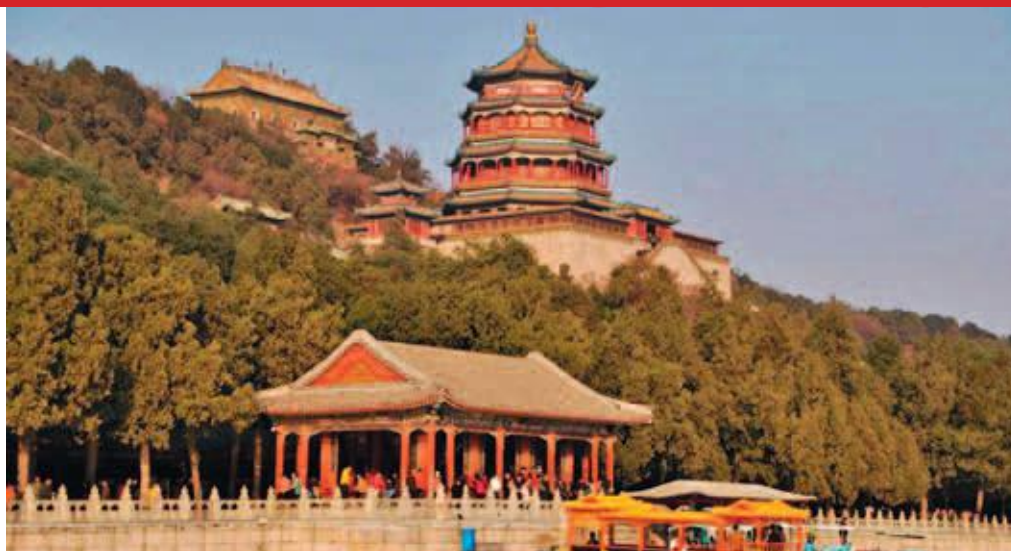
Čína je jednou z najprogressívnejších krajín z hľadiska hospodárskeho a obchodného rozvoja. V súčasnosti má približne 388 000 maloobchodných lekární, pričom na jednu komunitnú lekáreň pripadá okolo 3 532 obyvateľov. V Číne lekáreň fungujú inak ako v Európe. V lekárnach nie sú žiadne lieky na recept, ale tradičné čínske prostriedky. Podľa čínskeho práva sa môžu lieky vydávať len v nemocničných lekárnach. Napriek tomu sa „drugstorový“ priemysel, vďaka rýchlemu hospodárskemu rozvoju krajiny, rozširuje reťazcami, ktoré sa objavujú v mnohých veľkých mestách v Číne. „Drugstore“ sa orientujú predovšetkým na voľnopredajné lieky domácich i zahraničných známych značiek. Samozrejme veľmi silné zastúpenie má tradičná čínska medicína.

Typické čínske „Drugstore“ vyzerajú veľmi podobne ako ich americké vzory, s veľkým množstvom domácich i zahraničných značiek OTC liečiv, výrobkov pre osobnú hygienu atď. Namiesto lekárenského oddelenia majú predajne často sekcie pre tradičnú čínsku medicínu, ktorá už viac ako 4 000 rokov uzdravuje chorých. Ako jediná medicína má tak dlhú tradíciu a svojimi postupmi otestovala najväčšiu vzorku svetovej populácie.

Zdroj: <http://www.chinaescapade.com/travel-guide/hangzhou/hefang-street.html>

K veľkým reťazcom sa radí *GuoDa*, spoločnosti *Sinopharm*, *Nepstar*, či *Shanghai Huashi Pharmacy*. Online predaj receptových liekov nie je možný, avšak online predaj bez receptu rastie veľmi rýchlo. Internetové lekáreň v Číne začali fungovať v roku 2005. V roku 2016 Čína predbehla Japonsko a stala sa druhým najväčším farmaceutickým trhom na svete.

Zdroj: <https://bubo.sk/poznavacie-zajazdy/komfort/cina-pre-milovnikov-historie>

Bylinné a prírodné zložky patria medzi najobľúbenejšie lieky v Číne. Výrobky OTC určené na boj proti alergii, nachladnutiu a kašľu v roku 2016 zaznamenali silný nárast spolu s dermatologickými krémami v čínskych internetových lekárnach. Jedným z dôvodov úspechu online lekární v Číne je skutočnosť, že mnoho Číňanov sa dostáva do rušného životného štýlu, v ktorom sú príliš časté krátke dovolenky a prísne pracovné prostredie. To má za následok vysokú úroveň stresu a tlaku v populácii, čím sa zvyšuje dopyt po výrobkoch na ochranu zdravia spotrebiteľov, najmä vitamínov a doplnkov výživy. Priemerná kúpna sila priemerného spotrebiteľa v Číne rýchlo rastie, rovnako ako dopyt po zdravších výrobkoch na posilnenie imunitného systému, oneskorenie starnutia a na boj proti únave. Nedostatok voľného času vedie Číňanov k pohodlnému nepretržitému nakupovaniu, a tým k rýchlej službe dodania domov, ktorú poskytujú internetové lekáreň.

Zdroj: <https://www.echinacities.com/expat-life/Ailments-in-the-East-Looking-at-Traditional-Chinese-Medicine-Today>

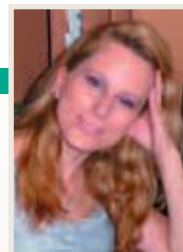
Vzdelávací systém ponúka veľa príležitostí na prosperitu v budúcnosti. Vzdelávanie farmaceutických odborníkov sa tradične zameriava na lieky, a kladie dôraz na chémiu, farmáciu, kontrolu a reguláciu systémov dodávania liekov. Väčšina farmaceutických programov v Číne (zvyčajne 4 roky) je v zásade zameraná skôr na produkt. V čínskej komunite pracuje viac ako štyri milióny farmaceutických technikov. Výkon práce farmaceutického technika si vyžaduje vysokoškolský diplom alebo osvedčenie na úrovni vysokej školy a školenie, ktoré trvá 3 až 6 mesiacov. Pod priamym dohľadom farmaceuta pomáhajú farmaceutickí technici vydávať lieky na predpis a vykonávať ďalšie administratívne povinnosti v lekárnach. Priemerný plat farmaceutického technika so vstupnou úrovňou (1-3 roky praxe) je 61,142 €. Farmaceutický technik na vyššej úrovni (s praxou 8 a viac rokov) má priemerný plat vo výške 96 843 €. Lekárne sú spravidla otvorené denne od 8:00 hod. do 21:00 hod.

Zdroje:
https://www.researchgate.net/publication/236675299_Community_pharmacy_practice_in_China_Past_present_and_future
<https://daxueconsulting.com/e-pharmacy-in-china/>
<https://lekarenstvi.apatykar.info/lekarenstvi-ve-svete/clanek-1244/>
<https://www.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/cinsky-lekarsky-trh-je-roztrizeny-penta-to-nebude-mit-snadne-tvrdi-odbornik-1345839>
https://www.researchgate.net/publication/315846396_Pharmaceutical_Policy_in_China
https://en.wikipedia.org/wiki/Pharmacy_in_China
<http://www.chinaescapade.com/travel-guide/hangzhou/hefang-street.html>
<https://www.echinacities.com/expat-life/Ailments-in-the-East-Looking-at-Traditional-Chinese-Medicine-Today>
<https://www.internations.org/china-expats/guide/29461-family-children-education/the-chinese-education-system-17856>
<https://www.salaryexpert.com/salary/job/pharmacy-technician/china>
<https://bubo.sk/poznavacie-zajazdy/komfort/cina-pre-milovnikov-historie>

ABUXAR®, liek registrovaný firmou BELUPO liejkovi i kozmetika, d. d., obsahuje liečivo febuxostát v dávke 80 mg v jednej filmom obalenej tablete. Je indikovaný na liečbu chronickej hyperurikémie pri stavoch spojených s ukladaním urátov (vrátane anamnézy alebo prítomnosti tofu/dnavej artritídy). Febuxostát je derivát 2-aryltiazolu, ktorý pôsobí ako selektívny nepurinový inhibítor redukovanej aj oxidovanej formy xantínoxidázy bez toho, aby ovplyvňoval aktivitu iných enzýmov zapojených do metabolizmu purínu alebo pyrimidínu, konkrétne guaníndeaminázu, hypoxantínguanínfosforibozyltransferázu, orotát fosforibozyltransferázu, orotidín monofosfát dekarboxylázu, purínnukleozidfosforylázu. Xantínoxidáza (XO) je kľúčový enzým, ktorý katalyzuje dva stupne premeny purínov na koncovú kyselinu močovú. Katalyzuje premenu hypoxantínu na xantín a následne premenu xantínu na kyselinu močovú. Inhibíciou tohto enzýmu sa dosiahne zníženie plazmatickej hladiny kyseliny močovej pod úroveň 6,0 mg/dl (357 $\mu\text{mol/l}$), čo je parameter účinnosti používaných antiurátik. Klinická účinnosť febuxostátu bola preukázaná v troch pivotných štúdiách fázy 3, výsledky ktorých sú zhrnuté v tabuľke nižšie. Z výsledkov vyplýva preukázateľne vyššia superiorita liečiva febuxosát v dávkach 80 mg aj 120 mg oproti allopurinolu.

PharmDr. Ivana Šupolová

Stredoškolská pedagogička
Stredná zdravotnícka škola
Daxnerova 6, 917 01 Trnava

Tab.1: Percento pacientov s koncentraciami kyseliny močovej μ 6,0 mg/dl (357 $\mu\text{mol/l}$)

Štúdia	Febuxostát 80 mg QD	Febuxostát 120 mg QD	Allopurinol 300/100 mg QD
APEX (28 týždňov)	48% (n= 262)	65% (n= 269)	22% (n= 268)
FACT (52 týždňov)	53% (n= 255)	62% (n= 250)	21% (n= 251)
Kombinované výsledky	51% (n= 517)	63% (n= 519)	22% (n= 519)

- Schopnosť febuxostátu znížiť hladinu kyseliny močovej v sére bola rýchla, nástup účinku bol preukázaný v druhom týždni užívania kontrolným meraním a taktiež tento účinok pretrvával počas celej liečby.
- Liek **ABUXAR®** je určený len pre dospelých. Užíva sa perorálne v odporúčanej dávke 80 mg denne bez ohľadu na príjem jedla. Ak po 2 – 4 týždňoch nedôjde k zníženiu plazmatickej hladiny kyseliny močovej pod 6,0 mg/dl, môže sa zvážiť denná dávka febuxostátu 120 mg podaná raz denne. Súčasne sa odporúča profylaxia pred vzplanutím dnaveho záchvatu minimálne 6 mesiacov užívaním NSAID alebo kolchicínu, nakoľko liečba febuxostátom sa nesmie začať, pokiaľ úplne neodznie akútne dnave záchvat. Aj počas liečby febuxostátom sa môžu vyskytnúť dnave záchvaty, ktoré vyplývajú z mobilizácie uložených urátov, no táto situácia nemôže byť dôvodom na prerušenie liečby. Nepretržité podávanie febuxostátu znižuje frekvenciu a intenzitu dnavých záchvatov. Úprava dávkovania nie je nutná u starších ľudí, u ľudí s miernou alebo stredne ťažkou poruchou obličiek. U pacientov s vážnym poškodením obličiek a tiež u pacientov s ťažkou poruchou pečene účinnosť a bezpečnosť neboli úplne vyhodnotené alebo sa neštudovali.
- Počas liečby febuxostátom sa pozorovali mierne odchýlky v testoch funkcie pečene (5,0 %). Pred začatím liečby a potom v pravidelných intervaloch sa odporúča vykonať pečeňové testy. U pacientov s poruchou funkcie štítnej žľazy sa tiež odporúča opatrnosť, nakoľko pri dlhodobom užívaní bolo pozorované zvýšenie hodnot TSH.
- Liek **ABUXAR®** nesmú užívať pacienti s laktózovou intoleranciou, nakoľko v pomocných látkach je laktóza.
- V postmarketingovom pozorovaní boli hlásené zriedkavé prípady závažných alergických reakcií. Vo väčšine prípadov sa tieto vyskytli už počas prvého mesiaca užívania lieku.
- Febuxostát možno bezpečne užívať bez ohľadu na užívanie antacid, možné je tiež kombinovať toto liečivo s kolchicínom alebo indometacínom či naproxénom bez potreby úpravy dávkovania. Súčasné užívanie teofylínu neovplyvňuje účinok febuxostátu.
- Napriek tomu, že nie je zistené potenciálne riziko na vyvíjajúci sa plod, liek **ABUXAR®** sa nemá podávať v gravidite ani počas dojčenia, nakoľko nemožno vylúčiť riziko pre dieťa.
- Pri užívaní febuxostátu boli hlásené ospalosť, závraty, pares-tézia a rozmazané videnie. Preto treba dbať na zvýšenú opatrnosť pri obsluhu strojov alebo vedení motorového vozidla.
- Liek nevyžaduje žiadne zvláštne podmienky na uchovávanie.
- Liek **ABUXAR®** bol taktiež podrobený dlhodobým klinickým štúdiám. Z trojročnej štúdie Excel vyplýva, že sa preukázateľne znížil výskyt dnavých záchvatov a menej než 4 % pacientov potrebovali liečbu záchvatu. Navyše 46 % pacientov s konečnou stabilnou liečbou febuxostátom 80 mg QD a 38 % pacientov s febuxostátom 120 mg QD malo úplné rozpustenie primárnych hmatateľných tofov od začiatku po poslednú návštevu.
- Na základe údajov účinnosti a bezpečnosti je liek **ABUXAR®** s obsahom liečiva febuxostát vhodnou voľbou liečby chronickej hyperurikémie. Pri dlhodobom užívaní môže dôjsť k rozpusteniu primárnych hmatateľných tofov. Liek je viazaný na lekárske predpis.

PharmDr.
Stanislava Jankyová, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave
Farmaceutická fakulta
Katedra farmakológie a toxikológie

Ambroxoliumchlorid

Ambroxoliumchlorid je liečivo patriace do skupiny expektorancií a mukolytík, ktoré sa používa na liečbu akútnych a chronických ochorení dýchacích ciest prejavujúcich sa nadmerným zahustením hlienu (akútna a chronická bronchitída, bronchiálna astma s poruchou vylučovania hlienu, prípadne zápal nosohltanu a iné). Ambroxoliumchlorid predstavuje účinný metabolit bromhexínu. Ambroxoliumchlorid sa osvedčil pre svoju dobrú znášanlivosť a výrazný prienik do pľúc, pri ktorom dosahuje 16-krát vyššie koncentrácie v pľúcach než v krvi.

Ambroxoliumchlorid zvyšuje tvorbu bronchiálneho sekrétu a zároveň odstraňuje hlien znížením jeho viskozity a aktiváciou riasinkového epitelu. Taktiež zvyšuje aktivitu riasiniek a zlepšuje transport hlienu, čím **uľahčuje vykašliavanie a robí kašeľ produktívnejším**. Okrem mukolytického účinku ambroxoliumchlorid zvyšuje aj sekréciu povrchovo aktívnych substancií v pľúcach stimuláciou aktivity pneumocytov typu II, čo sa využíva v doplnkovej liečbe v prípade syndrómu dychovej tiesne (RDS) u novorodencov a predčasne narodených detí.

Na slovenskom trhu je ambroxoliumchlorid registrovaný na liečbu produktívneho kašľa ako liečivo dostupné bez lekárskeho predpisu vo forme tabliet, kapsúl, sirupov, perorálnych roztokov, šumivých tabliet prípadne pastiliek. **Dávkovanie** ambroxoliumchloridu v prípade použitia ako mukolytika predstavuje **u dospelých** 60 – 120 mg/denne rozdelených do 2-3 dávok (v prípade tabliet, roztokov, sirupov), prípadne 75 mg 1-krát denne v prípade kapsúl s predĺženým uvoľňovaním.

U detí 2-6 rokov sa podáva v dávke 7,5 – 15 mg 3-krát denne a **6-12 rokov** 15 – 30 mg ambroxolu 2 – 3-krát denne.

Ambroxoliumchlorid je vhodné užívať po jedle a jeho mukolytický účinok sa zlepšuje pri prijímaní tekutín. Po perorálnom podaní sa ambroxoliumchlorid rýchlo absorbuje. Nástup účinku sa dosahuje v priemere od 0,5 hod. – 2 hod. po perorálnom podaní lieku a pretrváva počas 6-12 hodín, v závislosti na dávke. Ambroxoliumchlorid má vysokú väzbu na plazmatické bielkoviny (~ 90 %) a polčas eliminácie predstavuje 7-12 hod. v prípade ambroxoliumchloridu a 22 hodín jeho metabolitov. Vylučuje sa prevažne močom.

Dĺžka liečby závisí od konkrétnych prípadov, v závislosti na indikácii a priebehu ochorenia.

V klinických randomizovaných štúdiách sa potvrdila jeho bezpečnosť a dobrá tolerancia u pacientov s broncho-pulmonálnymi ochoreniami, spolu s jeho dobrým bezpečnostným profilom. **Opatrnosť pri jeho používaní** však treba u pacientov so závažným poškodením obličiek, pečene a u pacientov so žalúdočnými, alebo duodenálnymi vredmi. U pacientov užívajúcich zároveň aj antitusiká vzniká riziko nahromadenia hlienu v dôsledku útlmu reflexu kašľa.

Ambroxoliumchlorid prechádza placentárnou bariérou a kvôli nedostatku klinických údajov sa jeho podávanie neodporúča počas tehotenstva (hlavne prvého trimestra) a dojčenia; môže sa však podávať, ak potenciálny úžitok z liečby prevyšuje možné riziko.

Z nežiaducich účinkov ambroxoliumchloridu sa môžu vyskytnúť ojedinele (1 % - 10 %) gastrointestinálne problémy (nauzea, bolesti žalúdka) a alergické prejavy (pruritus, vyrážka, opuch tváre). Zriedkavo sa vyskytujú triaška, zvýšenie telesnej teploty, rinitída, hnačka a zápcha.

Ambroxoliumchlorid je výhodným liečivom na terapiu produktívneho kašľa predovšetkým pre jeho preukázanú bezpečnosť a účinnosť a vhodnosť podávania aj u malých detí.

Referencie:

- CAZAN, D. a kol. Safety of ambroxol in the treatment of airway diseases in adult patients. Expert Opinion on Drug Safety [online]. 2018, 17(12), 1211-1224. DOI: 10.1080/14740338.2018.1533954. ISSN 1474-0338.
JUŘICA, J. Moderní terapie kašle. Pediatr. prax, 2013, [online]. 2013, 14(6), 244-248.
KOLEK, V. Mukolytika – léky nejen proti kašli. Med. Pro Praxi. 2006, 2, 62-67.
LEXICOMP [online].
ŠUKL [online].

Flavamed®

forte perorálny roztok

ambroxoliumchlorid

ÚČINNÁ ÚĽAVA OD VĽHKÉHO KAŠĽA

PRE DETI OD 2 ROKOV A DOSPELÝCH

DVOJITÝ MECHANIZMUS ÚČINKU*

- skvapalňuje hustý hlien v prieduškách *
- uľahčuje jeho vykašliavanie *

**NÁSTUP ÚČINKU
PO 30 MINÚTACH ***

Flavamed forte perorálny roztok 6 ml / 1 ml, perorálny roztok. Liek na vnútorné použitie. **Liečivo** je ambroxoliumchlorid. **Používa sa:** na liečbu produktívneho kašľa, so zvýšenou tvorbou hlienu, pri ochoreniach pľúc a priedušiek. Flavamed forte perorálny roztok je indikovaný deťom od 2 rokov, dospelým a starším ľuďmi. Pôsobením Flavamedu forte perorálneho roztoku sa hustý hlien skvapalňuje, čím sa ľahšie vykašľáva. **Pozorne si prečítajte celú písomnú informáciu pre používateľa predtým, ako začnete užívať tento liek a poraďte sa so svojím lekárom alebo lekárnikom.**

Držiteľ rozhodnutia o registrácii: Berlin-Chemie AG, Glienicke Weg 125, 12489 Berlin, Nemecko **Spôsob výdaja lieku:** nie je viazaný na lekárske predpis.

Dátum výroby materiálu: október 2019.

* informácia sa vzťahuje na účinnú látku: ambroxoliumchlorid

Zastúpenie v SR: Berlin Chemie / A. Menarini Distribution Slovakia s.r.o., Galvaniho 17/B, 821 04 Bratislava tel.: 02/ 544 30 730, fax: 02/544 30 724, e-mail: slovakia@berlin-chemie.com

**BERLIN-CHEMIE
MENARINI**

8 | jedál proti chrípke

Medzi chrípkou a chorobami z nachladnutia je trochu rozdiel, ale brániť sa im dá rovnako. Chríпка je podstatne závažnejšia choroba ako zápal horných alebo dolných dýchacích ciest. Ak sa necháte proti chrípke zaočkovať, bude to účinné naozaj len proti nej. Zápal horných a dolných dýchacích ciest vyvolávajú iné vírusy. „Skutočná“ chrípka je dokonca smrteľné ochorenie, po napadnutí vírusom môže nasledovať bakteriálna nákaza – napríklad zápal pľúc. Aby bolo očkovanie proti chrípke účinné, je potrebné každý rok ho obnovovať. Ale stále máte ešte v zálohe tajné zbrane - uložené doma v kuchyni!

Čaj

Ako každý horúci nápoj alebo jedlo prehreje organizmus sužovaný horúčkou a pomôže mu vyrovnať teplotu. Čierny aj zelený čaj sú osvedčené antioxidanty a preto pomáhajú aj proti útoku konkrétnych chorôb. Účinné sú aj ich výpary – stačí sa nadychovať nad šálkou alebo konvicou a opuchy slizníc v nose alebo v hrdle sa zmiernia. Pokiaľ by vás tein alebo kofeín, obsiahnutý v týchto čajoch dráždil, skúste bylinkovú verziu. Obľúbená verzia so slivovicou alebo rumom čiastočne (zanedbateľne) dezinfikuje, ale prispieva k poteniu, ktoré je osvedčenou kúrou na zbavenie mikróbov.

Liečivý cesnak

Ak máte naň odvahu, je cesnak nenahraditeľný. Môžete ho jesť rovno surový (v tabletkách nie, je dokázané, že v tejto podobe stráca všetku účinnosť), na chlebe, v pomazánkach, v polievke a na toastoch alebo na hriankách. Vďaka obsahu alicínu má **antimikrobiálne a imunostimulačné účinky a poskytuje aj úľavu od opuchov slizníc** – napríklad pri nádche v nose.

Pozor, vedci dokázali, že priemyselne vyrábané tabletky nemajú rovnaké účinky ako smradľavý prírodný výtvor.

Slepačí vývar

Zavodní vyčerpaný organizmus, poskytne výživu a ešte má podľa vedeckých zistení v sebe **prirodzené protizápalové látky a antibiotiká**. Podľa testov tiež slepačia polievka zvyšuje schopnosť cília – drobných chlpkov v nosnej sliznici – **chrániť pred baktériami a vírusmi**.

Zaujímavé je, že naozaj musí ísť o **vývar zo sliepky** – z mladých kuriat to ktovie prečo nefunguje!

Detské čaje

Kúpíte v lekárni,
alebo na
www.fytopharma.sk

Ovocný čaj malina

- má príjemnú chuť a vôňu
- je vhodný na bežné pitie
- je určený pre deti od ukončeného 9. mesiaca veku

Čierny čaj bez kofeínu

- čierny čaj so zanedbateľným obsahom kofeínu
- výrobok je vhodný pre deti od 3 rokov

Výživový doplnok

Bylinná zmes na podporu imunity

- obsahuje zmes bylín, ktoré priaznivo pôsobia
- na zvýšenie odolnosti detského organizmu
- výrobok je určený pre deti od 12 mesiacov veku

Ostré jedlá

Čierne korenie, čili papričky, páľivá paprika a rôzne páľivé omáčky **prekrvujú sliznice**. Podráždenie z páľivých silíc nás donúti, aby sme sa **mechanicky zbavili mikrobiálneho povlaku** – kýchame, slzíme, smrkáme. Silice tiež rozpúšťajú usadený sekrét na slizniciach horných dýchacích ciest – ako v nosných dutinách, tak v pľúcach a prieduškách.

Nepotrebujeme ani žiadne exotické ingrediencie, **stačí slovenský chren**. Je známy od nepamäti ako prírodné **antiseptikum**. Chren dokáže v našom tele účinne **potlačiť infekcie** a je výborným doplnkom liečby pri nachladnutí, angíne a chrípke. Pri kašli a nádche je veľmi účinné nastrúhať najemno chren, pridať cukor alebo med a potom jesť po lyžičkách vytvorenú šťavu. Podobne pôsobí aj cibuľa, nakrájaná na kocky posypaná cukrom.

Citrusy

Citrusy sú veľkou **zásobárňou vitamínu C**. Ide o silný antioxidant, ktorý dokonca pomáha bojovať proti nádorovým ochoreniam. Pri jeho dostatku tiež dobre funguje imunitný systém, takže máme silu bojovať s rôznymi infekciami. Množstvo vitamínu C v 100 g citrusov sa pohybuje medzi 30 – 50 g. Odporúčaná denná dávka vitamínu je okolo 60 g, stačí teda denne zjesť dva väčšie citrusové plody. Dôležitý je tiež obsah fytochemikálií: **limonoidov, flavonoidov a karotenoidov**, veľkých bojovníkov proti infekciám.

Zimnica? Kašeľ? Nachladnutie? Boľavý žalúdok? Zvracanie? Hnačka? Zázvor je osvedčený domáci prostriedok proti všetkým vymenovaným problémom. Pomáha prekrvovať, vďaka čomu sa **telo lepšie zbavuje škodlivín**. Podľa mnohých štúdií pôsobí aj protizápalovo. Skúste ho použiť aj ako korenie do rôznych jedál – čerstvý alebo v prášku, alebo si z neho urobte čaj s citrónom a medom.

Zázvor na všetky ťažkosti

Badián obsahuje kyselinu shikimovú, z ktorej sa vyrába aktívna zložka antivírusového lieku Tamiflu.

V roku 2007 bola publikovaná správa o možnom protichrípkovom pôsobení anízu, ktorý poznáme predovšetkým ako korenie do perníkov a iného pečiva. Obsahuje totiž látku, veľmi podobnú **oseltamiviru**, čo je liečivá látka **hubiaca vírus chrípky**. Aníz tiež podporuje **vykašliavanie hlienu**.

Aníz

Med

Obsahuje veľa dôležitých **vitamínov** (vitamín A, B₁, B₂, B₆, B₁₂, C, D, H, K, E, P), minerálnych látok (draslík, vápnik, železo, sodík, zinok), organické kyseliny, stopy proteínov a aromatické látky. Nájde sa v ňom viac ako **desiatku antibakteriálnych látok**. Dokáže **posilniť imunitný systém** a v hrdle vytvorí **ochrannú vrstvu**, ktorá mierni podráždenie.

ZĽAVA 30%

od 01.10.2019 do 31.10.2019

Test na rýchlu diagnostiku skrytého krvácania v stolici

BEZ ŠPECIÁLNEJ DIÉTY

Vhodný ako preventívne vyšetrenie rakoviny hrubého čreva a konečníka

BIOGEMA Košice, Garbiarska 2, 040 01 Košice, tel./fax: 055/6225719, biogema2@stonline.sk, www.biogema.sk

ZMLUVNÝ DISTRIBÚTOR: PHOENIX Z.Z., a. s., Bratislava, MED-ART spol. s r.o., Nitra, JAGE s.r.o., Kysucké Nové Mesto

PharmDr. Blažena Cagánová, PhD.

Univerzitná nemocnica Bratislava
Národné toxikologické informačné centrum (NTIC)
Zástupkyňa vedúcej NTIC

Šalvia lekárska

riziká nevhodného užívania

Kazuistika NTIC

1,5 r. dieťaťu s ochorením dýchacích ciest a tráviaceho traktu podala matka na odporúčanie kamarátky šalviový esenciálny olej ako alternatívu k predpísaným antibiotikám. Do malého množstva vody pridala 4 kvapky silice a dala vypiť dieťaťu. Dieťa najprv naplo na vracanie, potom vracalo, po 20 minútach dostalo centrálné kŕče, ktoré vyzerali ako epileptické. Privolaný lekár RZP podal diazepam, po ktorom ťažkosti ustúpili. Dieťa bolo prevezené do nemocnice, kde bolo ďalej vyšetrované. Lekári vyslovili podozrenie na epilepsiu. Bolo vykonané EEG vyšetrenie s negatívnym výsledkom. Počas ďalších dní hospitalizácie už neboli pozorované príznaky epileptiformnej aktivity. Neurológ sa obrátil na NTIC s otázkou, či mohol vznik kŕčov súvisieť s podaním silice.

Šalvia lekárska obsahuje silicu, ktorej hlavnými zložkami sú tujón, gáfor a cineol, ďalej flavonoidy, triesloviny a horčiny. Má protizápalové, dezinfekčné, vírusostatické a adstringentné účinky. Vnútorne sa používa pri poruchách trávenia, nadúvaní, zápaloch sliznice tráviaceho traktu, hnačke a pri nadmernom potení (ako antihydrotikum). Extrakty sa používajú pri zápaloch ústnej dutiny a hrdla na kloktanie a vyplachovanie.

Riziká predávkovania

Problematickými látkami v šalvii sú **tujón a gáfor**, ktoré sú vo vyššej koncentrácii **neurotoxické**. Množstvo silice v rastline je pomerne malé, takže k akútnej otrave po pití čaju prakticky nemôže dôjsť. Problematickejšie sú tinktúry a esenciálne oleje, ktorá obsahujú vyššie množstvá účinných látok.

Čisté esenciálne oleje sa rýchlo vstrebávajú po požití a vdýchnutí, považujú sa za **vysoko toxické**. Požitie môže spôsobiť v menej závažných prípadoch pálenie v ústach, nevoľnosť, ospalosť, vracanie a hnačku. V závažnejších prípadoch sa môžu objaviť centrálné kŕče podobné epilepsii, tachykardia a závraty. Prchavé oleje sa môžu dostať do pľúc, čo spôsobuje pľúcne komplikácie.

Opatrnosť je potrebná najmä u detí, ktorých telesná hmotnosť je výrazne nižšia ako u dospelého človeka, preto podávanie šalvie deťom do 3 rokov sa neodporúča. Odporúčaná doba užívania šalvie je 2 – 4 týždne. Dlhodobé neprerušované užívanie (viac ako 4 týždne) sa neodporúča. Užívanie šalvie je kontraindikované v tehotenstve a pri dojčení.

Záver

■ Odpoveď NTIC na otázku neurológa

Hlavné zložky šalviovej silice tujón a gáfor sú vo vyššej koncentrácii neurotoxické a môžu vyvolať u detí centrálné kŕče podobné epileptickým záchvatom. Esenciálne oleje nie sú určené na vnútorné použitie. Šalvia by sa nemala podávať deťom do 3 rokov.

Použitá literatúra:

1. TOXBASE. National Poisons Information Service. Edinburgh, 2019
2. POISINDEX. Micromedex Healthcare Series. Volume 177, Colorado, 2019
3. Košťálová, D. a kol. Fytoterapia v súčasnej medicíne. Osveta Martin, 2012. 379 s.
4. Halicioglu O, et al. Toxicity of Salvia officinalis in a newborn and a child: An alarming report. Pediatric Neurology 2011; 45: 259–260.

Venofarmaká

lieky aj potravinové doplnky

Venofarmaká sa využívajú v terapii chronických žilových ochorení približne od 60. rokov minulého storočia. Chronické žilové ochorenie postihuje predovšetkým žilový systém dolných končatín, avšak postihnuté môžu byť aj žily horných končatín, v ktorých sa ochorenie rozvíja najčastejšie po akútnej tromboze alebo dlhodobej žilovej katetrizácii pacienta. V žilovom systéme dolných končatín plnia dôležitú funkciu chlopne, ktoré usmerňujú tok krvi v žilách. Aktivitou chlopní priteká krv z povrchových do hlbkových žíl dolných končatín, ktorými sa funkciou svalov krv vracia späť do srdca. V prípade oslabenia žilovej steny alebo nesprávnej funkcie chlopní je normálny tok krvi v dolných končatinách narušený, svaly nedokážu pumpovať dostatočné množstvo krvi späť do srdca a krv zostáva v žilách. V žilách sa zvyšuje tlak, steny žíl sa rozširujú a vzniká nedovieravosť chlopní. Tieto zmeny naďalej zvyšujú tlak v žilách, vzniká obrátený tok krvi (reflux) a rozvíja sa chronické ochorenie žíl. Príčiny vzniku sú funkčné alebo štrukturálne abnormality žíl, ktoré sú vrodené alebo získané na podklade dlhodobého státia, sedavej činnosti, žilovej trombozy, nadmerného úbytku alebo nárastu hmotnosti, poranenia a operácie dolných končatín. Prejavy sprevádzajúce dané ochorenie závisia od závažnosti, resp. štádia ochorenia. Najčastejšie sa prejavuje ako bolesť, pocit ťažkých, unavených nôh, kŕče, pocit pálenia a syndróm nepokojných nôh. Pozorované znaky ochorenia sú metličkovité varixy (teleangiektázie), varixy, opuchy, zmeny pigmentácie kože, až vrede dolných končatín. V terapii daného ochorenia sa uplatňujú venofarmaká, ktoré sa definujú ako heterogénna skupina liekov rastlinného, semisyntetického alebo syntetického pôvodu. Pôvodne sa nazývali ako flebotoniká, pretože sa predpokladalo, že

RNDr. Tatiana Magálová
Bc. Linda Mihálová

Oddelenie farmakovigilancie
Štátny ústav pre kontrolu liečiv

pôsobia na žilový tonus. V súčasnosti sa označujú za flebotropné látky, pretože ich účinok je zameraný na rozsiahly rad procesov. V ľudskom tele pôsobia na permeabilitu (priepustnosť) kapilár, zvyšujú žilový tonus (mikronizovaná purifikovaná flavonoidná frakcia- MPFF, rutín, escín, Ruscus a calcium dobesilát), podporujú tok lymfy, inhibujú adhéziu leukocytov na endotelové bunky vystielajúce steny žíl (MPFF) a podporujú fibrinolýzu. V súčasnosti sa venofarmaká klasifikujú do 4 základných skupín: flavonoidy, saponíny, iné rastlinné extrakty a syntetické produkty (tab. č. 1).

Flavonoidy	diosmín, MPFF, rutín, rutozidy
Saponíny:	escín
	extrakt z Ruscus aculeatus (listnatec trnitý)
Iné rastlinné extrakty:	antokyány
	proantokyány
	Ginkgo biloba
Syntetické produkty:	calcium dobesilát
	benzarón
	naftazón

Tab. č. 1: Klasifikácia venofarmák

Na zmiernenie príznakov chronických žilových ochorení sú indikované viaceré lieky, ktoré majú rôzny obsah liečiv a rôzny spôsob výdaja (tab. č. 2).

Názov lieku	Účinná látka	Status
Detralex	diosmín/ hesperidín	Rx
Devenal		OTC
Flebaven	diosmín	500 mg: OTC: 15, 30, 60 a 90 tabliet Rx: 120, 150 a 180 tabliet 1000 mg: Rx
Cilkanol	troxerutín	OTC
Cyclo 3 Fort	extrakt z listnatca trnitého/ hesperidín/ kyselina askorbová	Rx
Venoruton 300, Venoruton Forte	rutozid	OTC
Aescin	escín	OTC
REPARIL-Dragées		OTC
Glyvenol	tribenozid	Rx
Dobica	dobesilát vápenatý	Rx
Doxium		Rx

Tab. č.2: Lieky indikované na liečbu chronického žilového ochorenia

Zároveň existuje pomerne široká paleta výživových doplnkov, ktoré sa obsahom účinných látok iba minimálne líšia od schválených a klinickými skúšaniami overených liekov. Sú určené na doplnenie prirodzenej stravy, pretože sú koncentrovanými zdrojmi živín. Väčšina liečiv obsiahnutých vo venofarmakách má rastlinný pôvod. Tieto účinné látky sa môžu vo vhodnej forme a vo vhodnom dávkovaní používať aj vo výživových doplnkoch. Väčšina výživových doplnkov obsahuje flavonoidy z viacerých rastlinných zdrojov.

Alica Kollárová

Farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárenstvo

Lekáreň sv. Ondrej
SNP 1258/52
956 18 Bošany
Tel.: 038/ 3815516

Momentálne pracujem ako farmaceutická laborantka vo verejnej lekární sv. Ondrej v Bošanoch. Je to veľká lekáreň v zdravotnom stredisku, kde máme niekoľko odborných lekárov. Ľudia navštevujú ambulancie so svojimi zdravotnými problémami a to urologickými, očnými, psychiatrickými a zubnými. Máme množstvo doplnkového sortimentu za zvýhodnené ceny. Každý si u nás nájde to svoje. Mám výbornú šéfkú PharmDr. Emku Valušiakovú, ktorá je nielen vynikajúca odborníčka, ale v prvom rade dobrý a obetavý človek. Vždy mi pomôže, keď sa na ňu obrátim, čo je pri našej práci veľmi dôležité. Zároveň je majiteľkou lekárne.

Alica Kollárová

Vpravo majiteľka lekárne PharmDr. Emka Valušiaková a ja.

Už od detstva som obdivovala „tie tety“ v bielych plášťoch v lekární. Prijemné bolo cítiť tú tajomnú vôňu čajov a rôznych mastičiek. Keďže ma na základnej škole bavila chémia, nebolo sa treba dlho rozhodovať. Okolie ma odrádzalo, že je to náročná škola, no mňa to neovplyvnilo, chcela som to predsa skúsiť a stálo to zato. Rozhodla som sa pre prácu farmaceutickej laborantky.

V roku 1991 som začala študovať na SZŠ v Bratislave. Štyri roky štúdiá boli dosť náročné, ale vidina tohto povolania ma posúvala stále ďalej. Boli sme výborný kolektív. Na internáte sme si pomáhali s učivom a dodnes na to rada spomínam. Tie niekoľkohodinové cvičenia Prípravy liekov boli náročné, ale keď som to dokázala a doniesla rodičom domov ukázať „zázračne“ pripravenú mastičku, bola som na seba naozaj hrdá.

V roku 1995 som úspešne zmaturovala a prijala som prácu farmaceutickej laborantky v lekární Alea v Topoľčanoch. Začiatky boli ťažké, ale vďaka super kolegyniam som sa veľa naučila, či už v komunikácii s pacientom v praxi alebo v príprave IPL. Bola to dobrá „škola“ do života.

V roku 2008 som si spravila špecializáciu v odbore lekárenstvo na SZU v Bratislave.

Keďže stále pribúdajú nové lieky na farmaceutickom trhu, naše povolanie si vyžaduje sústavné vzdelávanie. Absolvujem rôzne semináre, AD testy, čítam literatúru. Samozrejme rada si prečítam odborný-informačný časopis Teória a prax I Farmaceutický laborant, kde sa dozviem veľa nových vecí, ako je príprava liekov „v labáku“ a ich formy, ako sú čapíky, vaginálne globule, delené prášky, roztoky, mastičky alebo komunikácia s pacientom pri expedovaní voľnopredajných liekov a doplnkového sortimentu. Vždy ma hreje pri srdiečku, že som niekomu pomohla. Tá radosť z práce, keď sa pacient znovu vráti za vami a so širokým úsmevom vám poďakuje, že ste naozaj pomohli, sa nedá slovami vyjadriť.

Je mi cťou a som naozaj hrdá na prácu farmaceutickej laborantky. Nikdy by som nemenila. Všetkým kolegyniam prajem veľa zdravia, mnoho úspechov v osobnom a pracovnom živote.

ERDOMED® 225 mg erdosteín

Na liečbu zápalov dýchacích ciest

Skrátaná informácia o lieku

ERDOMED 225 mg, granulát na perorálnu suspenziu

Zloženie: Jedno vrecko s granulátom na perorálnu suspenziu obsahuje 225 mg erdosteínu. **Indikácie:** Znižuje viskozitu bronchiálnych sekrétov, čo uľahčuje vykašliavanie. Je indikovaný na liečbu akútnych a chronických ochorení horných a dolných dýchacích ciest ako sú bronchitída, rinitída, sinusitída, laryngofaryngitída, exacerbácie príznakov chronickej bronchitídy a chronickej obštrukčnej choroby pľúc (CHOP), bronchiálnej astmy s hypersekréciou hlienu a bronchiectázie. Je tiež indikovaný ako súbežná liečba s antibiotikami v prípade exacerbácie sprevádzanej bakteriálnou infekciou a na prevenciu komplikácií po chirurgickom zákroku, ako je zápal pľúc alebo nevzdúšnosť časti pľúc. Má protektívny účinok proti zhoršeniu ochorenia dýchacích ciest a na základe odporúčania lekára môže byť indikovaný aj na preventívnu liečbu stabilných chronických bronchitíd u fajčiarov a na prevenciu rekurentných infekčných epizód (napr. počas zimnej sezóny a podobne). ERDOMED 225 mg je indikovaný dospelým a dospievajúcim vo veku od 12 rokov. **Dávkovanie a spôsob podávania:** 1 vrecko (225 mg) 2- až 3-krát denne. **Osobitné skupiny pacientov:** Perorálna dávka erdosteínu u pacientov s miernou poruchou funkcie pečene je obmedzená na maximálne 300 mg denne. Erdosteín je kontraindikovaný u pacientov so závažnou poruchou funkcie pečene. U pacientov so zlyhaním obličiek s rýchlosťou glomerulárnej filtrácie ≥ 30 ml/min (mierna až stredne závažná porucha funkcie obličiek) nie je potrebná úprava dávkovania. Ak lekár neurčí inak, tento liek sa nemá užívať dlhšie ako 7 dní. **Spôsob podávania:** Obsah vrecka sa má rozpustiť v približne 120 ml vložnej tekutiny a ak je to potrebné, má sa miešať až do vzniku jemnej a zakalenej suspenzie. Po príprave sa má suspenzia ihneď vypiť. Liek sa nemá užívať krátko pred spaním. **Kontraindikácie:** Precitlivosť na liečivo alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok a na látky obsahujúce voľné sulfhydrylové (SH-) skupiny. Liek nemajú užívať ani pacienti: so závažnou poruchou funkcie pečene (t.j. zvýšená alkalická fosfatáza v sére alebo zvýšené transaminázy v sére atď.); so závažne zníženou funkciou obličiek (GFR < 30 ml/min); s homocystinúriou. Vzhľadom na možnú interferenciu metabolitov lieku s metabolizmom metionínu je liek kontraindikovaný u pacientov s cirhózou pečene a s deficitom enzýmu cystationín-syntáza. **Osobitné upozornenia a opatrenia pri používaní:** Pri výskyte bežných prejavov a príznakov precitlivosti sa musí liečba erdosteínom okamžite prerušiť. Súbežné podávanie erdosteínu s antitusikami nemá racionálne opodstatnenie a môže spôsobiť akumuláciu sekrétu v bronchiálnom strome so zvýšením rizika superinfekcie alebo bronchospazmu. Tento liek sa má používať s opatnosťou u pacientov s oslabeným kašľovým reflexom alebo s poruchou mukociliárneho eskalátora (vzhľadom na riziko nahromadenia veľkého množstva hlienu). Erdosteín sa má používať s opatnosťou u pacientov s vredom žalúdka alebo dvanástnika. Tento liek obsahuje sacharózu. Pacienti so zriedkavými dedičnými problémami intolerancie fruktózy, glukózo-galaktózovej malabsorpcie alebo deficitu sacharázy a izomaltázy nesmú užívať tento liek. Tento liek obsahuje menej ako 1 mmol sodíka (23 mg) v jednom vrecku, t.j. v podstate zanedbateľné množstvo sodíka. **Liekové a iné interakcie:** Nepozorovali sa žiadne nežiaduce interakcie s inými liečivami často používanými pri infekciách dýchacích ciest a CHOP ako sú bronchodilatátory, teofylín, erytromycín, amoxicilín alebo sulfametoprim. Erdosteín potencie účinok niektorých antibiotík (napr. amoxicilínu, klaritromycínu), čo sa môže využiť na terapeutické účely. Bol dokázaný synergický účinok s budesonidom a salbutamolom. Súbežné podávanie erdosteínu s antitusikami nemá opodstatnenie a môže viesť k akumulácii skvapalneného hlienu v bronchiálnom strome so zvyšovaním rizika superinfekcie alebo bronchospazmu. **Fertilita, gravidita a laktácia:** Nie sú k dispozícii alebo je iba obmedzené množstvo údajov o použití erdosteínu u gravidných žien, preto ako preventívne opatrenie je vhodnejšie vyhnúť sa jeho užívaniu počas gravidity. ERDOMED 225 mg sa nemá užívať počas dojčenia. **Nežiaduce účinky** s frekvenciou výskytu veľmi zriedkavé: bolesť hlavy, prechladnutie, dýchavičnosť, zmeny chuti, nevoľnosť, vracanie, hnačka, bolesť v epigastriu, žihľavka, začervenanie, ekzém.

Dostupné balenia: 20 vreciek **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** Angelini Pharma Česká republika s.r.o., Páteřní 7, 635 00 Brno, Česká republika
Dátum revízie textu: Október 2018

Prosím, preštudujte si úplné znenie súhrnu charakteristických vlastností lieku.
Výdaj lieku nie je viazaný na lekárske predpis.

37/2019 ERD 225_HCP
Dátum vydania: September 2019

ANGELINI
N THE FUTURE SINCE 191

Angelini Pharma Slovenská republika s.r.o.
Júnová 33, 831 01 Bratislava
tel.: 02/5920 7320, e-mail: office@angelini.sk
www.angelini.sk

MUDr. Miloš Lisý

špecializácia: Otorinolaryngológia
a chirurgia hlavy a krku

Pracovisko:

Klinika ORL a ChHaK UK JLF a UN Martin
ORL ML, s. r. o., privátna otorinolaryngologická
ambulancia, Martin

ZÁPALLY HLTANA A HRTANA

Zápaly horných dýchacích orgánov sú bežným a častým problémom v ambulantnej starostlivosti lekárov prvého kontaktu pre deti a dorast, pre dospelých ale aj v ambulancii špecialistu – otorinolaryngológa. Problematika zápalov hltana a hrtana je rozsiahla a mnohotvárna, ich manažment si vyžaduje literárne vedomosti i aktuálne evidence-based-medicine poznatky, tak aj klinické skúsenosti a nezriedka i chirurgickú zručnosť.

Anatomicky v **hlthane** rozlišujeme tri oblasti – nosohltan (epifarynx, nasofarynx), ústnu časť hltana (orofarynx, mesofarynx) a hrtanovú časť hltana (hypofarynx, laryngofarynx). Podľa oblasti postihu pomenúvame aj jednotlivé chorobné nozologické jednotky (napr. epifaryngitis). Klinicky najvýznamnejšie sú zápaly ústnej časti hltana. Zápaly hltana môžeme z klinickoanatomického hľadiska rozdeliť na dve veľké skupiny. **Zápaly Waldayerovho lymfatického kruhu** (WLK) a zápaly sliznice stien hltana – faryngitídy. Do WLK patrí hltanová tonsila v klenbe nosohltana, tubárne tonsily v oblasti ústia Eustachových trubíc, podnebné tonsily (laicky krčné mandle), lingválna tonsila v oblasti koreňa jazyka, laterálne lymfoepitelové reťazce v oblasti zadnej steny hltana (plicae tubopharyngicae) a lymfoepitelové zhľuky v oblasti ventriculus laryngis Morgani.

Akútne zápaly podnebných mandlí angíny, (z lat. angere – škrtiť) patria medzi najčastejšie choroby vôbec. Podnebné mandle možno jednoducho vyšetriť a nález je typický, čo u väčšiny chorých uľahčuje diagnózu. S takýmto zápalom môže byť konfrontovaný

každý lekár, a preto sa musí v problematike angín dobre orientovať a poznať aj možné komplikácie. Angíny z pohľadu mikrobiologického môžu byť bakteriálne, vírusové a mykotické. Patologickoanatomicky rozlišujeme angíny katarálne, lakunárne, folikulárne, vezikulózne, pseudomembránové, ulceromembránové, flegmonózne a gangrenózne. Patogeneticky rozlišujeme angíny samostatné (hnisové), symptomatické (pri iných infekčných chorobách) a sekundárne (napr. pri patologicky zmenenom krvnom obraze). Z bakteriálnych infekcií spôsobuje asi 90 % angín *Streptococcus pyogenes* (betahemolytický). Ochorenie je búrlivejšie ako pri menej častých pneumokokových, stafylokokových alebo hemofilových angínach. Vzácné sú infekcie tzv. fuzospirilózou (*Bacillus fusiformis* + *Spirochaeta buccalis*) a *Corynebacterium diptherie* (záškrt). Vírusové infekcie spôsobujú vírusy chrípky, herpetické vírusy, Coxsackie vírusy, Epstein-Baarovej vírus a pod., pričom sa postihnutie šíri aj mimo tonsilárneho tkaniva. Mykotické infekcie skôr sprevádzajú chronické tonsilitídy, imunosupresívnu liečbu a ochorenie AIDS.

Hnisové (samostatné) angíny sa vyskytujú najčastejšie na podnebných tonsilách. **Angina (palatina) catarrhalis** ako tonsillopharyngitis acuta vzniká pri chrípkových ochoreniach alebo samostatne ako prvá fáza niektorej z hnisových angín. Jej hlavným prejavom je edém a začervenenie podnebných tonsíl. **Angina lacunaris** je najčastejšou formou angíny, pri ktorej exsudáciou do tonsilárnych lakún vznikajú biele povlaky, ktoré prekrývajú ich ústie. Zriedkavejšie povlaky splyývajú do obrazu angina confluens a pokrývajú celý povrch tonsily. **Folikulárna angína** vzniká postihom folikulov tonsíl, ktoré sa postupne menia na mikroabscesy a žltavo bodkovito presvitajú cez sliznicu na povrchu. V klinickom obraze týchto angín dominuje bolesť v hrdle, sťažené prehĺtanie, zvýšená teplota až horúčka, malátnosť, bolestivá krčná lymfadenopatia. Diagnózu stanovíme na základe lokálneho nálezu, príznakov a prípadne laboratórnych vyšetrení zápalovej aktivity. Pritom v rámci diferenciálnej diagnostiky myslíme na iné typy angín, najmä na monocytárnu angínu pri infekčnej mononukleóze, prípadne na komplikácie. Liekom voľby je penicilín, príp. potencovaný, pri alergii na betalaktámové antibiotiká (ATB) sú vhodné makrolidy. Samozrejmosťou je adekvátny kľudový liečebný režim. **Pseudomembránová (pablanová) angína** je typická pre diftériu. Infekcia deštruuje nielen epitel lakún, ale aj povrch tonsily a okolie, na povrchu sa ukladá prichytávajúci sa fibrín tvoriaci pablanu, ktorú je možné odlúčiť len za cenu petechiálneho krvácania. Vzácnjšou formou je **ulceromembránová angína** (Plaut-Vincentova), postihujúca osoby s nižším hygienickým štandardom a so zlou hygienou ústnej dutiny. Býva mierne dysfágia, celkový stav nie je zmenený, zvyčajne aj bez zvýšenej teploty. Na jednej tonsile spravidla v hornom póle je kráterovitý, šedavo povlečený vred, foetor ex ore. Pri diagnostike myslíme na neoproses v oblasti podnebnéj mandle. Liečebne sa podáva penicilín, príp. výplachy ústnej dutiny roztokom H_2O_2 . **Retronazálna angína** (v nosohltane) postihuje častejšie deti v predškolskom a školskom veku. Je sprevádzaná nepriechodnosťou nosa so sekréciou z nosa i nosohltana, fufňavosťou a nezriedka postihnutím priliehajúcej tubárnej tonsily s prejavmi poruchy stredoušnej barofunkcie (prevodová porucha sluchu, podtlak v stredouši, serotympanum). Liečba je obdobná ako pri katarálnej angíne, súčasne však podávame nosové dekongestíva, príp. nosové antibiotické kvapky. **Angina lingvalis** je pomerne zriedkavé postihnutie jazykovej tonsily. Vyskytuje sa častejšie u ľudí po tonsilektómii. Bolesť v hrdle sa stupňuje pri plazení jazyka. Nález zhodnotíme lepšie laryngoskopickým zrkadielkom. Liečba je obdobná ako je uvedené vyššie. Pri **late-rálnej faryngitíde** (angíne) – postihu tubo-

faryngických rias – bývajú príznaky ako pri katarálnej angíne. Dominuje bolesť hrdla s vystreľovaním do uší najmä pri prehĺtaní, zvýšená teplota, prekrvená a zdurená sliznica bočných stien orofaryngu za zadnými podnebnými oblúkmi. Liečime obdobne ako katarálnu angínu (lokálne, ev. celkovo ATB).

Symptomatické angíny možno chápať ako lokálny príznak celkového infekčného ochorenia s bakteriémiou alebo virémiou.

Angina monocytotica (pri infekčnej mononukleóze, Pfeifferova žľazová horúčka) je spôsobená Epstein-Baarovej vírusom, vzácnejšie Cytomegalovírusom. Hlavnými príznakmi sú horúčky, malátnosť, zmeny v krvnom obraze (atypické lymfocyty, zrnčenie mononukleárnych foriem), pri lymfonodálnej forme generalizované zväčšenie a bolestivosť lymfatických uzlín najmä v oblasti krku, postihnutie sleziny a v oblasti hrdla edém podnebných mandlí so zelenošedými povlakmi a foetor. Diagnózu stanovíme na základe klinického obrazu, laboratórnych vyšetrení (diferenciálny krvný obraz, Paul-Bunnetova reakcia). Liečba je symptomatická (pokoj, antipyretiká, hepatoprotektíva, diéta), antibiotiká volíme pri sekundárnej bakteriálnej infekcii (CAVE! Po aminopenicilínoch vzniká toxoalergický exantém). **Angina vesiculosa, herpangina** je klasické vírusové letné ochorenie u detí spôsobované Coxsackie vírusom. Prebieha pod obrazom tonzillofaryngostomatitídy. Obdobné ochorenie spôsobuje Herpes simplex, jednostranné postihnutie Herpes zoster infekcia. Vyskytujú sa horúčky, príp. s krčmi, nechutenstvo, dysfágia, zvracanie. V oblasti hrdla, na tonzilách, jazyku sú drobné papuly s červenou areolou, časom sa zväčšujú a ulcerujú. Liečba je lokálna (genc.violet, anestetiká, antiflogistiká), antipyretická a podporná (strava, tekutiny, hygiena ústnej dutiny). **Angina gripposa** sa vyskytuje v katarálnej forme pri chrípke. **Angina scarlatinosa a diphtherica** sú v súčasnosti ojedinelé, avšak ostáva nutnosť klinickej ostražitosťi.

Sekundárne angíny sa vyskytujú pri poruche imunitného systému, pri patologicky zmenenom krvnom obraze, najčastejšie pri agranulocytóze a akútnej myeloblastickej leukémii. Manifestné sú ulcerózne až nekrotická tonzilitída, často asymetrická, súbežná ulcerózne stomatitída, schvátanosť, prejavy sepsy, typické nálezy v krvnom obraze a kostnej dreni. Aj vzhľadom ku svojej povahe a závažnému priebehu sú tieto prejavy i v súčasnosti rýchlo a často letálne.

Komplikácie angín sú stavy, ktoré sa môžu pridružiť počas angíny, alebo počas doby rekonvalescencie. Môžu ohroziť zdravie a život chorého. Vznikajú buď lokálnym šírením zápalu z tonzíl do okolitých tkanív,

alebo prienikom infekcie do hĺbky štrbinami v puzdre mandle. Rovnako nie sú výnimočné aj vzdialené komplikácie hematogénnym ev. lymfogénnym rozsevom. **Pseudoabscessus tonzillae** vznikne zaskrtením vývodu lakúny, následne sa hromadí obsah vo forme čapov alebo hnisu. Incíziou riešime aktuálne ťažkosti, trvalé riešenie prináša až tonzilektómia. **Phlegmona peritonsillaris** je zápal, ktorý postihuje puzdro tonzily, kam preniká z hĺbky lakún. Prejavuje sa začervenaním a presiaknutím podnebných oblúkov. Pokračovaním rozvoja zápalu vzniká **peritonzilárny absces**, ktorý podľa lokalizácie môže byť uložený supra-, infra-, retro- a paratonzilárne. Lokálne sa prejavuje asymetriou hltanovej bránky, vyklenutím na postihnutej strane, odyso- a dysfágiou, bolestivosťou, hyper-saliváciou, trizmom, celkovo sú horúčky, dehydratácia, schvátanosť. V prípade flegmóny podávame antibiotiká a lokálnu liečbu. Ak sa vytvorí absces je okrem ATB a podpornej liečby nutná incízia a evakuácia, po zhojení následná tonzilektómia („á froid“), niektoré pracoviská však preferujú akútnu tonzilektómiu (abscestonzilektómiu, „á chaud“).

Parafaryngeálna flegmóna a absces vzniká ako zriedkavá komplikácia paratonzilárneho abscesu prienikom infekcie do parafaryngeálneho priestoru. Prejavuje sa teplotami septického charakteru, dys- a odysofágiou, trizmom, bolestivou krčnou lymfadenopatiou a vynútenou polohou hlavy. V diagnostike používame zobrazovacie metodiky (CT). Liečba je neodkladná – antibiotická, chirurgická s incíziou a drenážou zvonka so súčasnou tonzilektómiou na postihnutej strane. **Retrofaryngeálny absces** vzniká najčastejšie v detskom veku (v prvých 2 – 3 rokoch života) ako abscedujúca lymfadenitída retrofaryngeálnych lymfatických uzlín (LU) po akútnych zápaloch hltana (retronazálna angína). Liečba je antibiotická a chirurgická – incíziou a drenážou. **Abscedujúca krčná lymfadenitída** vzniká prienikom mikrobiálneho agens do regionálnej lymfatickej uzliny a jej následnou kolikváciou. Terapiou je incízia, drenáž a ATB. **Tonzilogénna sepsa** môže prebiehať v dvoch formách. **Angina septica** je celková komplikácia, vznikajúca počas angíny šírením zápalu per continuitatem parafaryngeálne s následným postihom v. jugularis interna alebo prienikom exsudátu cez mäkké časti krku

ku veľkým krčným cievm. Celkové septické príznaky sa spolu s lokálnymi prejavujú počas angíny popri jej typických prejavoch. Podávajú sa širokospektrálne ATB a je nutná neodkladná tonzilektómia. Pri **sepsis post anginam** sa objavujú septické príznaky niekoľko dní až týždňov po angíne, následkom hematogénneho (septické emboly pri tromboflebitíde tonzilárnych vén) alebo lymfogénneho (lym. cievy z tonzíl do regionálnych LU a do v. jugularis interna) rozsevu do organizmu. V diagnostike využijeme zobrazovacie metodiky ako USG a CT s kontrastom. Okrem neodkladnej chirurgickej liečby s drenážou hnisových kolekcíí, podvázom a trombektómiou v. jugularis interna si pacient vyžaduje komplexný intenzívny menežment.

K zápalom v oblasti orofaryngu radíme aj **špecifické zápaly**, ktoré sa vyskytujú v našom regióne relatívne vzácné (tuberkulóza, syfylis, skleróm). Avšak v rozvojových krajinách predstavujú stálu hrozbu. Vzhľadom k veľkej promiskuite a dostupnému cestovaniu i do vzdialených krajín sa v ostatnej dobe zaznamenal zvýšený výskyt týchto ochorení aj u nás.

Chronický zápal podnebných mandlí diagnostikujeme komplexným prístupom a to zhnotením anamnézy (recidivujúce angíny počas dlhšieho časového obdobia), subjektívnych ťažkostí pacienta (škriabanie v krku, dysfágia, foetor ex ore), lokálneho nálezu (rozbrázdnené, zjazvené tonzily, obsah pri expresii, krčná lymfonodopatia), kultivačného vyšetrenia (betahemolytický streptokok) a laboratórneho rozboru krvi (ASLO, Leu, FW, CRP). Chronický zápal môže byť zdrojom **ohniskovej (fokálnej) infekcie**, ktorá na imunopatologickom, toxickom, alergizujúcom či priamo bakteriálnom podklade poškodzuje iné orgány organizmu (reumatická horúčka, postihnutie obličiek, srdca, kože, ciev...). V takomto prípade je definitívna liečba chirurgická – tonzilektómia.

Etiologickým faktorom **zápalu sliznice stien hltana** – faryngitídy – sú najčastejšie vírusy (influenza, parainfluenza, adenovírusy, rinovírusy, reovírusy), nezriedka však na takto stigmatizovanú sliznicu nasadá bakteriálna superinfekcia (pneumokoky, streptokoky...). Podkladom pre vznik faryngitídy môže byť aj tepelný alebo chemický stres sliznice (studený nápoj, tvrdý alkohol...). Ťažkosti sú v zmysle pálenia a škriabania v hrdle, odysofágie, lokálne je prekrvená edematózne sliznica hltana, tonzily môžu byť prekrvené. Liečba je symptomatická, lokálna (kloktadlo...), imunostimulačná, ATB podávame zriedkavo. Dlhodobá stigmatizácia sliznice hltana rôznymi nešpecifickými alebo špecifickými

noxami môže viesť ku obrazu chronickej faryngitídy. Pribeh je dlhodobý s polymorfnými ťažkosťami, rovnako manažment je dlhodobý, zohľadňujúci viaceré faktory liečebného prístupu.

Pri vzniku **zápalov hrtana** (laryngitíd) sa uplatňujú mikrobiálne infekcie, neprimerané fyzikálne podnety (chlad, prach, sucho), chemické iritanty (dráždivé plyny, výpary) a hlasová námaha. Vplývať môžu aj faktory nervové, hormonálne a imunitné. Podľa dĺžky trvania rozlišujeme zápal akútne a chronické. Podľa hĺbky postihnutia orgánu akútne zápal poznáme katarálne (povrchové) a stenotizujúce (hlboké). Tomu zodpovedá aj rozdielna symptomatológia, rizikovosť, priebeh a terapia. Laryngitídy nezriedka vznikajú ako súčasť iných zápalov horných dýchacích orgánov (HDO).

Laryngitis catarrhalis acuta je povrchový zápal sliznice a podslizničného tkaniva vznikajúci najčastejšie pri vírusových infekciách HDO. Bakteriálnymi patogénmi sú často streptokoky, hemofily, pneumokoky. Prejavuje sa chripotom (raucedo) až stratom hlasu (afónia), pocitom sucha a škriabania v krku. Lokálne je difúzne prekrvená sliznica hrtana. Niekedy prebieha s tvorbou fibrínových povlakov pod obrazom laryngitis acuta fibrinosa. Pri prudkých vírusových infekciách sa možno stretnúť aj s vykašľávaním krvi zo sliznice hrtana – **laryngitis acuta haemorrhagica**. Diagnózu určíme pri nepriamej laryngoskopii podľa typického nálezu. Liečba je celková (pokoj, vitamíny) a lokálna (inhalácie, obklady), symptomatická (antitusiká, nebulizácia) a kauzálna (ATB lokálne, príp. celkové pri suspekcií na bakteriálnu superinfekciu). **Akútna subglotická laryngitída** (pseudocroup) prebieha v detskom veku (1 až 5 r. veku) pod závažnejším klinickým obrazom (pre úzky priesvit hrtana, najmä edémom postihnutej časti pod hlasivkami). Etiologicky ju spôsobujú adenovírusy, myxovírusy, influenza vírusy a pod. Typický výskyt je v jesennom sychravom počasi. Príznakmi sú záchvaty štekavého kašľa najmä v noci, dýchavica s inspiračným stridorom. Záchvat sa postupne zmierni, avšak v noci sa pravidelne opakuje. Klinický nález v hrtane sa spravidla neoveruje pre riziko laryngospazmu. Liečebne sa neodkladne podáva hydrokortizón i. m. alebo i. v., prípadne nebulizát roztokov alkalických solí ev. s adrenalinom. Podporná liečba spočíva v upokojení, polohovaní. Často nasadá bakteriálna superinfekcia, preto podávame ATB. Len výnimočne je odozva na liečbu nedostatočná a je nutné vykonať tracheostómiu.

Edematózná laryngitída je hlboký zápal vznikajúci na podklade infiltrácie podslizničného tkaniva (tunica submucosa) seróz-

ným alebo serofibrínovým transsudátom alebo exsudátom. Predilekčne vzniká na jazykovej ploche príchlopky, aryepiglotických krkvách, na hrboloch krhlovitých chrupiek a v subglotickej oblasti. Primárny postih hrtana je zriedkavý, často sa vyvíja ako kolaterálny edém pri hlbokých zápaloch tonzíl, koreňa jazyka a spodiny ústnej dutiny. Môže vzniknúť pri venostáze (choroby srdca, obličiek...), pri alergickej reakcii (Quinckeho edém), pri podráždení studenou látkou, pri uštipnutí hmyzom. Opuch býva pri zápalovom pôvode začervenej farby, tuhší, pri iritácii alergénom bledý, sklovitý. Liečba je intenzívna – celková (kortikosteroidy, ATB), lokálna (inhalácie, pokoj). Ak dýchavica progreduje, treba sa rozhodnúť pre tracheostómiu (intubácia pre opuch zväčša nebýva možná). Infekčný **zápal hrtanovej príchlopky (epiglottitída)** je najčastejšie spôsobený vírusmi, hemofilovou infekciou a v dospelosti streptokokmi. Dominuje pocit cudzieho telesa v krku, sťažené prehĺtanie, slinotáza, odynofágia. Laryngeálna dýchavica spravidla nemá náhly začiatok, avšak stav môže rýchlo progredovať. Lokálne nachádzame výrazne edematóznou a prekrvenú príchlopku a zúžený vchod do hrtana. Absces sa spravidla netvorí, ale pri jeho identifikácii je nutná incízia. Liečba je rovnako neodkladná (ako je uvedené vyššie), spojená s hospitalizáciou. **Flegmóna a absces hrtana** je závažný

hlboký zápal mäkkých podslizničných tkanív hrtana. Vzniká rozšírením flegmonózneho zápalu z okolia, progresiou akútneho zápalu hrtana. Infekcia sa šíri hematogénne, zriedkavejšie po vniknutí do tkanív po poranení. Forma zápalu je difúzna (flegmóna) alebo ohraničená s tvorbou hnisu (absces). Chorý sa sťažuje na zimnicu, odynofágiu s vystreľovaním do uší, slinotázu, je schvátený s febríliami. Zúžená dychová štrbina spôsobuje inspiračný stridor. Terapeutický zásah je prioritný, obdobný ako je uvedené vyššie, pri tvorbe abscesu s jeho evakuáciou. Rizikovým faktorom je možné šírenie zápalu descendente do mäkkých tkanív krku a do medzihrudia. **Perichondritis laryngis** – zápal ochrúpk hrtana vzniká pri progresii hlbokého zápalu, alebo môže ísť o komplikáciu vnútorného či vonkajšieho poranenia hrtana. Vzniká aj pri externej rádioterapii hrtanových karcinómov. Hrtan býva zhrubnutý, palpačne bolestivý, bolesť pri prehĺtaní vyžaruje do ucha, niekedy

s inspiračným stridorom. Pri radiačnej perichondritíde nezriedka vznikne nekróza chrupky s pridruženým foetorom. Liečba je kauzálna pri zápalovej etiológii, spolu so symptomatickou, pri postradiačných zmenách spočíva v zmiernení ťažkostí. V prípade progresie dyspnoe alebo kolapse hrtanového skeletu je nutná tracheostómia. Pri reumatizme, hlbokých zápaloch hrtana alebo vnútorných poraneniach hrtana môže vzniknúť **artritída krikoadytenoidného kĺbu**. V takomto prípade je bolesť pri prehĺtaní aj hovorení, hlas je zachrípnutý. Lokálne nádeme opuch kĺbu a obmedzenú pohyblivosť chrupky. Obojstranný zápal môže spôsobiť dýchavicu, ktorá výnimočne vyžaduje tracheostómiu. Niektoré infekčné choroby (diftéria-croup, morbilli, scarlatina typhus, influenza) môžu byť spojené s akútnymi zápalmi hrtana. Vzhľadom na povinné očkovanie sú dnes výnimočné.

Laryngitis chronica (chronický zápal hrtana) vzniká na podklade opakovaných zápalov hrtana alebo iných častí HDO. Rovnako ako pri hltane sa spolupodieľa dlhodobé pôsobenie mechanických (prach), chemických (výpary chemikálií), plyných (cigaretový dym) a iných fyzikálnych patogénov, obdobne aj nadmerná hlasová záťaž či nesprávna tvorba hlasu. Prebiehajú vo forme chronickej jednoduchej laryngitídy (s častou hlasovou únavou, chripotom, prekrvenou drsnejšou sliznicou hlasiviek), chronickej atrofickej laryngitídy (s atrofickou, tenkou, suchšou, krustičkami hlienu pokrytou sliznicou), chronickej hyperplastickej laryngitídy (s ohraničenou alebo difúznou hyperpláziou sliznice hrtana, alebo hlasiviek – spevácke uzlíky, polyp hlasivky, Reinkeho edém hlasiviek). Terapia je zdĺhavá, spočíva najmä v odstránení pôsobenia noxy, hlasovom pokoji, klimaticko-inhalačnej liečbe, prípadne v laryngomikrochirurgickej intervencii (hyperplastická forma, možná prekanceróza, sledovanie).

Špecifické zápal hrtana (tuberkulóza, skleróm, lues) predstavujú u nás historickú skupinu ochorení so súčasným výskytom najmä v rozvojových krajinách. Súčasný životný štýl, narastanie sociálnej deprivácie, marginalizácia určitých skupín obyvateľstva, narkománia, zanedbávanie zdravotnej prevencie a zvyšujúca sa rezistencia mikroorganizmov na ATB vedú k opätovnému nárastu výskytu týchto ochorení.

Literatúra:

Infekcie horných dýchacích ciest, Nováková, Revue medicíny v praxi, 2019, roč.17, č.2
Otorinolaryngológia a chirurgia hlavy a krku, Doležal, Sičák, Herba, 2018
Otorinolaryngologie a foniatrie v současné praxi, Hahn a kol., Grada, 2007
Otolaryngológia, Profant a kol., ARM333, 2000
Ušní, nosní a krčn lékařství, Hybásek, Galén, 1999
Otolaryngologie, Šuster, Osveta, 1978
Otorinolaryngologie, Přechtěl a kol., Státní zdravotné nakladatelství, Praha, 1953

MUDr. Miloš Lisý špecializácia: Otorinolaryngológia a chirurgia hlavy a krku

Klinika ORL a ChHaK UK JLF a UN Martin, ORL ML, s. r. o., privátna otorinolaryngologická ambulancia, Martin

1. Hltan nemá anatomickú oblasť:

- a) mezofarynx,
- b) nasofarynx,
- c) subglottis,
- d) hypofarynx.

2. Do Waldayerovho lymfatického kruhu patrí:

- a) Küttnerova uzlina,
- b) tubárne tonzily,
- c) supraklavikulárne uzliny,
- d) retrofaryngeálne uzliny.

3. Akútne zápaly podnebných mandlí

- a) spôsobujú iba vírusy,
- b) v 90 % spôsobujú plesne,
- c) výnimočne sú bakteriálne,
- d) najčastejším agens je *Streptococcus pyogenes*.

4. Hnisavá angína najčastejšie postihuje:

- a) podnebné mandle,
- b) jazykovú mandľu,
- c) hltanové tonzily,
- d) ventriculus Morgani.

5. Pablanová angína:

- a) je typická pri osýpkach,
- b) je typická tvorbou mikroabscesov,
- c) spodina jej povlaku krváca,
- d) je v populácii častá.

6. Retronazálna angína:

- a) sa neprejavuje sekréciou z nosa,
- b) postihuje len dospelých,
- c) ušné príznaky sú zriedkavé,
- d) môže vzniknúť retrofaryngeálny absces.

7. Pri laterálnej faryngitíde neplatí:

- a) postihuje tubofaryngické riasy,
- b) bolesť vystreľuje do uší,
- c) tvoria sa abscesy,
- d) prebieha ako katarálna angína.

8. Angina monocytotica:

- a) je vírusovej etiológie EBV, CMV,
- b) je pri diftérii,
- c) podávajú sa aminopenicilíny,
- d) nie sú zmeny v krvnom obraze.

9. Sekundárne angíny:

- a) bývajú pri intolerancii laktózy,
- b) majú ťažký priebeh,
- c) krvný obraz býva normálny,
- d) imunita chorého je uspokojivá.

10. Zaškrténím vývodu lakúny tonzily vzniká:

- a) lakunárna angína,
- b) peritonzilárny absces,
- c) pseudoabsces tonzily,
- d) pablanový zápal.

11. Angina septica:

- a) je lokálna komplikácia,
- b) vzniká s časovým odstupom po angíne,
- c) antibiotiká sa nemusia podávať,
- d) vyžaduje neodkladnú liečbu.

12. Peritonzilárny absces:

- a) býva v okolí hrtanovej príchlopky,
- b) je spojený s odyonofágiou,
- c) nerieši sa chirurgicky,
- d) chorý prehltá bez problémov.

13. Na zápaloch hrtana sa nepodieľa:

- a) teplo, chlad,
- b) vírusy,
- c) baktérie,
- d) tlak vzduchu.

14. Pseudocroup:

- a) je častejšie u dospelých ako u detí,
- b) príznaky sa stupňujú cez deň,
- c) je typický štekavým kašľom,
- d) vždy sa musí prehliadnúť laryngoskopicky.

15. Hlboký zápal hrtana s opuchom:

- a) je edematózna laryngitída,
- b) alergický opuch je červený,
- c) vyžaduje len základnú liečbu,
- d) nie je problém intubovať.

16. Pri perichondritíde hrtana platí:

- a) hrtan je nebolestivý,
- b) môže byť pri ožarovaní hrtana,
- c) zmeny sú iba na povrchu sliznice,
- d) nekróza chrupky nespôsobí foetor.

17. Pre chronický zápal hrtana neplatí:

- a) spôsobujú ho fyzikálne, chemické a iné faktory,
- b) prebieha vo viacerých formách,
- c) liečba je jednoduchá a jednorazová,
- d) v prípade potreby sa robí laryngomikrochirurgia.

18. Špecifické zápaly hltana a hrtana:

- a) sú u nás časté,
- b) sú tuberkulóza, lues, skleróm,
- c) v súčasnosti na ne nemusíme dávať pozor,
- d) bývajú u zdravotne uvedomelých ľudí.

Správne odpovede test 4/2019:

1b, 2a, 3a, 4c, 5c, 6a, 7b, 8b, 9b, 10c, 11b, 12c, 13a, 14b, 15a, 16b, 17c, 18b.

Zdravotnícka
organizácia:
SK MTP

Registračné
číslo: **05**
2019

Odpovede zasielajte
do **15. novembra 2019** na e-mail:
farmaceutickylaborant@gmail.com

Kredity vám budú pridelené do **10. decembra 2019**

NAPÍŠTE

- registračné číslo AD testu
- meno a priezvisko
- registračné číslo v SK MTP
- číslo telefónu
- adresu lekárne
- číslo otázky a odpovedí

PHLEBO

KOMPRESÍVNE PANČUCHY PRE PREVENCIU KRČOVÝCH ŽÍL A OPUCHOV NÔH

RNDr. Jozef Slaný, CSc.

Odbor farmácie

Výsledky klinického skúšania liekov

2. časť

dôležitý podklad pre registráciu liekov

Vzhľadom na to, že klinické skúšanie sa považuje za biomedicínsky výskum musí žiadosť o klinické skúšanie posudzovať okrem určenej štátnej autority (na Slovensku Štátny ústav pre kontrolu liečiv) aj etická komisia, v ktorej sa klinické skúšanie vykonáva. Ak ide o ambulantné zdravotnícke zariadenie, etická komisia územne príslušného samosprávneho kraja. Ak etická komisia vydá nesúhlasné stanovisko, klinické skúšanie sa nesmie vykonávať. Rovnako, ak v priebehu klinického skúšania etická komisia zistí, že klinické skúšanie nespĺňa etické požiadavky, má právomoc zakázať pokračovanie klinického skúšania.

Zriadenie etickej komisie, počet jej členov a požiadavky na členov etickej komisie, rovnako aj zavedenie etických kritérií pre posudzovanie klinického skúšania je v kompetencii členského štátu EÚ. V praxi to znamená, že Slovenská republika môže z etických dôvodov zakázať vykonávanie klinického skúšania aj vtedy, ak v ostatných členských štátoch je dané klinické skúšanie povolené.

Klinické skúšanie sa môže začať po uplynutí 60. dní od podania žiadosti o povolenie klinického skúšania štátnou autoritou (ŠÚKL), ak v priebehu 60. dní od podania žiadosti etická komisia vydala kladné stanovisko k žiadosti o povolenie klinického skúšania aj napriek tomu, že v priebehu týchto 60 dní štátna autorita nerozhodla o žiadosti. Považuje sa to za tzv. tichý súhlas štátnej autority. Je to tlak na to, aby štátna autorita nebola nečinná. Na druhej strane, štát má právomoc pozastaviť a zrušiť klinické skúšanie napriek súhlasu etickej komisie, ak štátna autorita zistí závažné porušenie požiadaviek právnych predpisov (na Slovensku ustanovenia § 29 až 44 zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach). Tieto ustanovenia sú plne v súlade s požiadavkami smernice 2001/20/ES.

Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach definuje základné pojmy vzťahujúce sa na klinické skúšanie, sú nimi zadávateľ, skúšajúci, účastník klinického skúšania, pracovisko klinického

skúšania, skúšaný produkt, skúšaný liek a placebo. Obsahuje náležitosti informovaného súhlasu, požiadavky na ochranu účastníkov klinického skúšania, odkaz na právny predpis, podľa ktorého sa zriaďujú etické komisie (zákon č. 576/2004 Z. z.). Ukladá povinnosti zadávateľovi (§ 43) a skúšajúcemu (§ 44) a sankcie (§ 138) za neplnenie uložených povinností.

Na Slovenskú skúšajúcim môže byť len lekár a pracoviskom klinického skúšania iba zdravotnícke zariadenie, ktoré má povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti podľa platných právnych predpisov.

Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach rozlišuje skúšaný produkt a skúšaný liek. Skúšaný produkt je výrobok, ktorý obsahuje látku, nádejné liečivo. Ak výsledky klinického skúšania sú pozitívne a skúšaný produkt bude predmetom žiadosti o registráciu a ak žiadosť o registráciu bude kladne vybavená, skúšaný produkt sa stane registrovaným liekom. Ak je predmetom klinického skúšania registrovaný liek, na účely daného klinického skúšania sa považuje za skúšaný liek. Skúšané lieky sa pri klinickom skúšaní používajú na porovnanie so skúšaným produktom.

Čo sa týka požiadaviek na výrobu skúšaných produktov a skúšaných liekov, musia sa vyrábať rovnako ako registrované lieky. Výrobca skúšaných produktov a skúšaných liekov musí byť držiteľom povolenia na výrobu liekov a musí dodržiavať požiadavky správnej výrobných praxe.

Pri klinickom skúšaní sa často používa placebo – zašifrovaný skúšaný produkt alebo liek. V záujme získavania čo najobjektívnejších informácií sa často používa metóda tzv. „dvojitého slepého pokusu“, pri ktorom účastník klinického skúšania ani skúšajúci nemajú informáciu o tom, že účastníkovi klinického skúšania sa podáva placebo.

Zadávateľ pri navrhovaní klinického skúšania vypracuje protokol klinického skúšania a brožúru pre skúšajúceho.

Zadávateľ je povinný plne uhradiť náklady spojené s klinickým skúšaním a aj prípadné náklady na odškodnenie.

Podľa zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach má zdravotná poisťovňa účastníka klinického skúšania právo byť informovaná o tom, že účastník klinického skúšania, jej poistenec, sa zúčastňuje na klinickom skúšaní, aby prípadne mohla preskúmať, či zdravotný stav účastníka nebol poškodený účasťou na klinickom skúšaní a aby si v takom prípade mohla vymáhať náklady spojené s liečením následkov poškodenia zdravia od zadávateľa.

Od intervenčného klinického skúšania je potrebné odlišovať neintervenčné klinické skúšanie, pri ktorom sa používa registrovaný liek v súlade so schválenými indikáciami a schváleným dávkovaním a pri jeho užívaní sa nevyžadujú žiadne vyšetrenia zaťažujúce ľudský organizmus. Na neintervenčné klinické skúšanie sa nevzťahujú požiadavky ako na intervenčné klinické skúšanie (informovaný súhlas, posudzovanie etickej komisiou).

Dňa 25. mája 2014 Európska únia zverejnila v Úradnom vestníku EÚ v číastke L 158/1 nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 536/2014/zo dňa 14. apríla 2014 o klinickom skúšaní humánnych liekov. Týmto, nariadením sa zruší smernica 2001/20/ES. V praxi to znamená, že ustanovenia nariadenia (EÚ) 536/2014 budú priamo aplikovateľné vo všetkých členských štátoch EÚ. Oproti súčasnému stavu bude zadávateľ podávať žiadosť o povolenie klinického skúšania prostredníctvom EÚ elektronického portálu klinického skúšania a prostredníctvom tohto portálu budú členské štáty spolu so zadávateľom vzájomne komunikovať. Postupy štátnych autorít členských štátov EÚ sú ustanovené priamo v nariadení, rovnako aj úlohy zadávateľa a skúšajúceho. Ustanovujú sa časové lehoty na vybavenie žiadostí o povolenie klinického skúšania, náležitosti žiadosti o povolenie klinického skúšania.

Podávanie žiadostí o povolenie klinického skúšania prostredníctvom EÚ elektronického portálu klinického skúšania sa bude uplatňovať šesť mesiacov po uverejnení oznámenia Európskej komisie v Úradnom vestníku EÚ, že EÚ elektronický portál klinického skúšania je zriadený a funkčný. Tieto žiadosti sa budú vybavovať podľa nových postupov uvedených v nariadení.

Žiadosti o povolenie klinického skúšania podané podľa doterajších predpisov sa budú vybavovať podľa doterajších predpisov.

Konania o povolenie klinického skúšania začaté do šiestich mesiacov od uverejnenia oznámenia funkčnosti portálu EÚ v Úradnom vestníku Európskej únie sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Klinické skúšanie začaté do šiestich mesiacov od uverejnenia oznámenia funkčnosti portálu EÚ v Úradnom vestníku Európskej únie sa riadia doterajšími predpismi, pričom klinické skúšanie musí skončiť do 42 mesiacov o uverejnenia tohto oznámenia v Úradnom vestníku Európskej únie.

Žiadosť o povolenie klinického skúšania možno podať podľa doterajších predpisov najneskôr do 18 mesiacov od uverejnenia oznámenia funkčnosti portálu EÚ v Úradnom vestníku Európskej únie.

V praxi to znamená, že počas približne dvoch rokov sa bude uplatňovať duálny systém. Zákom č. 156/2018 Z. z. sa novelizoval zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a týmto zákonom sa implementovalo nariadenie (EÚ) 536/2014. Po uplynutí prechodného obdobia sa zo zákona č. 362/2011 Z. z. vypustia v súčasnosti ešte platné ustanovenia § 29 až § 44.

Okrem zmeny spôsobu podávania žiadostí o povolenie klinického skúšania sa zriadi centrálna etická komisia Ministerstva zdravotníctva SR pre klinické skúšanie liekov, ktorá bude posudzovať žiadosti o povolenie klinického skúšania liekov. Zruší sa posudzovanie žiadostí o povolenie klinického skúšania etickou komisiou zdravotníckeho zariadenia, na ktorom sa klinické skúšanie vykonáva resp. územne príslušnou etickou komisiou samosprávneho kraja, ak pracoviskom je ambulantné zdravotnícke zariadenie. Zriadi sa národný portál klinického skúšania, ktorý bude určený na vzájomnú komunikáciu medzi štátnou autoritou (ŠÚKL) a centrálnou etickou komisiou Ministerstva zdravotníctva SR pre klinické skúšanie liekov.

Nariadenie (EÚ) 536/2014 rozlišuje niekoľko druhov žiadostí. Žiadosť o povolenie klinického skúšania, žiadosť o schválenie podstatnej zmeny v klinickom skúšaní a žiadosť o prídanie členského štátu do klinického skúšania povoleného v iných členských štátoch.

Nariadenie (EÚ) 536/2014 rozlišuje okrem klinického skúšania, ktoré možno považovať za intervenčné klinické skúšanie aj tzv. nízko-intervenčné klinické skúšanie a neintervenčné klinické skúšanie, ktoré charakterizuje klinické skúšanie. Definície týchto pojmov sa nachádzajú v článku 2 nariadenia (EÚ) 536/2014.

australian
bodycare®
healing ground

ABC pure Tea Tree Oil *premium
originálna kvalita spracovania
austrálsky čistý esenciálny olej

TIP na použitie:

- na dezinfekciu pokožky, menších poranení...
- na herpesy, afty, hnisavé angíny, pluzgiere...
- pri nádche a bolestiach uší...
- na odstránenie kliešťov a dezinfekciu po uhryznutí, poštípání, poprhnutí...
- na hnisavé rany, vyrážky, popáleniny...
- tlmi zápaly a infekty v ústach...
- tlmi plesne na nohách...
- na boľavé nechty, lôžka, panaríciá, zábery...
- na bradavice vírusového pôvodu...
- na vyrážky, štipance, poprhnutie medúzami, trávami...

Najsilnejšie a najmenejšie
prírodné antiseptikum

Nevyhnutný doma, na výletoch, pri športe

Neštiepe, rýchlo zregeneruje poškodené tkanivo

+ „Lekárnička vo fľaštičke“
doma i na cestách

abc Spot Stick/ Hojivá tyčinka
- regeneruje chyby pleti

Jedinečná antibakteriálna tyčinka s unikátnymi esenciálnymi zložkami, Zeleným čajom a Panthenolom, prirodzene dezinfikuje, rýchlo hojí rôzne poškodenia pokožky napr. škrvy, vyrážky, herpesy, štipance, pluzgiere, okolie nechťov a pod. Dokonale zaceluje poškodené tkanivo. Obľúbená aj u detí. ☺

Čisté terapeutické prírodné produkty
žiadajte v lekárni
alebo na tel. 0907 906 906

Ziskajte viac výhod na
www.australian-bodycare.sk

MUDr. Peter Brenišin

Gynekologická ambulancia
Ambulancia gynekologickej urogynekológie
BrenCare, Poprad
Gynekológ

HPV INFEKCIE

Označenie **HPV** pochádza z anglického výrazu *Human Papilloma Viruses*. Slovo *Human* znamená, že sa tieto vírusy vyskytujú u ľudí, *Papilloma* sa používa ako označenie pre nezhubný nádor na epiteli (papilóm). Vírus prekladáme ako *Virus*, v množnom čísle *Viruses*, keďže ide (o) celú skupinu vírusov.

HPV sa dostali do popredia nášho vnímania hlavne kvôli ich spojitosti s rakovinou krčka maternice, ktorá sa u žien vyskytuje v porovnaní s inými onkologickými ochoreniami pomerne často. Nie všetky HPV spôsobujú rakovinu, preto ich delíme do troch skupín – nízko, stredne a vysoko rizikové HPV. Do kategórie vysoko rizikových HPV sa zaraďuje asi desať druhov HPV, čo sa nezdá až tak veľa. Treba si však uvedomiť, že HPV sa vyskytujú u 80 percent ľudí. Neznamená to však automaticky, že 80 % ľudí musí ochoreť na onkologické ochorenie – vírus sa nemusí prejavíť u každého, keďže to závisí od imunity každého jednotlivca.

HPV sa prenášajú predovšetkým pohlavným stykom, hojne rozšírené sú hlavne medzi mladšou generáciou. Najčastejšie sa prejavujú bradavicami v oblasti genitálií a konečníka. Bradavice sú zvyčajne nezhubné, no v niektorých prípadoch môžu viesť ku vzniku nádorového ochorenia.

Už v 19. storočí bola známa súvislosť medzi sexuálnym životom a nádorom krčka maternice, no až v 20. storočí bola dokázaná súvislosť medzi HPV a rakovinou krčka maternice – nositeľom Nobelovej ceny za tejto objav sa stal v roku 2008 nemecký lekár a virológ Harald zur Hausen.

Prenos HPV sexuálnym kontaktom prichádza do úvahy iba u HPV, ktoré sa prejavujú bradavicami v oblasti konečníka a genitálií (tzv. anogenitálne HPV). Prenos je možný aj orálnym sexom s infikovaným partnerom, a to bez ohľadu, či ide o muža alebo ženu. Prienik HPV uľahčujú mikrotrhlínky, ktoré vznikajú na slizniciach pri pohlavnom styku.

Ako už bolo spomenuté, ochorenie postihuje hlavne sexuálne aktívnych mladších ľudí medzi 15. až 25. rokom života. Viac riskujú ľudia, ktorí svojich sexuálnych partnerov často striedajú, no nakažiť sa možno aj po kontakte s jediným prenášačom ochorenia. Čiastočne to súvisí s pomerne bežným používaním hormonálnej antikoncepcie, ktorá však pred pohlavne prenosnými ochoreniami nechráni. Úplne spoľahlivý však v tomto prípade nie je ani kondóm, keďže HPV sa nevyskytujú len v pošve a na penise, ale aj na vonkajších genitáliách a v okolí konečníka. Kvôli úplnosti treba uviesť, že podľa najnovších poznatkov môže dôjsť k prenosu HPV aj v saune, na plavárni či vo fitness centre, pričom vstupnom bránou bývajú drobné trhlínky na koži.

Kedy sa ochorenie prejaví?

Ochorenie sa nemusí prejavíť u každého – stane sa tak asi v jednom percente anogenitálnych HPV, s ostatnými si organizmus s dobrou imunitou poradí, takže sa neprejavia ani na koži, ani na slizniciach. Istotu však získate iba ťažko, keďže doba, po ktorej sa HPV prejavia, môže trvať niekoľko dní až niekoľko rokov. Prejavy na koži alebo na sliznici môžu byť ledva voľným okom postrehnuteľné, inokedy bývajú väčšie, pričom líšiť sa môže aj ich sfarbenie

(od bielej po krvavočervenú). Ak je ložisko infikované baktériami, môže dokonca mokvať.

HPV sa vyskytuje u oboch pohlaví rovnako, no u žien je HPV infekcia diagnostikovaná častejšie – spravidla v rámci preventívnej prehliadky u gynekológa. Vo všeobecnosti sa HPV infekcia u ženy prejavuje na vonkajších genitáliách, v pošve a na krčku maternice. U mužov sa zas prejavuje na penise, v okolí vyústenia močovej rúry a na semenníkoch. U žien aj u mužov býva v 20 – 30 percentách prípadov postihnuté aj okolie konečníka. V posledných rokoch sa dáva väčší výskyt rakoviny v dutine ústnej aj do súvislosti s prenosom HPV do tejto oblasti pri orálnom sexe.

Treba si uvedomiť, že HPV sú vysoko infekčné, takže získať ich možno už po prvom kontakte s HPV. Uvádza sa, že ak má jeden z partnerov HPV, k nákaze druhého dôjde spravidla v priebehu troch mesiacov.

Diagnostika a liečba

HPV infekciu dokáže skúsený lekár ľahko identifikovať – v prípade potreby sa môže urobiť odber materiálu z postihnutého miesta, aby bolo možné presne identifikovať typ vírusu. Toto vyšetrenie sa však robí iba v určitých prípadoch.

U žien sa lekári sústreďujú hlavne na prevenciu rakoviny krčka maternice a na diagnostiku možných rakovinových zmien na krčku maternice. V rámci preventívnej gynekologickej prehliadky sa odoberá ster z krčka maternice – zmeny v stave buniek ukazujú, či stačí stav iba sledovať alebo či je nutné situáciu riešiť. Platí, že čím skôr sa dysplázia odhalia, tým ľahšia, rýchlejšia a úspešnejšia je ich liečba. Niekedy stačí aplikácia krému či roztoku (vonkajšie genitálie), liečba tekutým dusíkom alebo laserom, príp. chirurgickým odstránením bradavice.

Prevencia pred nákazou spočíva hlavne v zodpovednom sexuálnom správaní, no málokto má po celý život jediného partnera. Reálnejšou je preto prevencia v podobe očkovania. Súčasné vakcíny dokážu ochrániť až pred niekoľkými typmi HPV, pričom ideálne je, ak vakcinácia prebehne ešte pred prvým pohlavným stykom. Kým v minulosti sa odporúčalo očkovať iba dievčatá, dnes sa očkovanie rozšírilo aj na chlapcov. Podatť vakcínu možno aj neskôr, hlavne ak existuje možnosť, že u osoby ešte nedošlo k infekcii daným typom HPV.

Očkovanie nechráni pred všetkými HPV – dostupné vakcíny pomáhajú vytvoriť imunitu iba pred niekoľkými typmi HPV, no všetky patria do kategórie vysoko rizikových. Rozhodne však očkovanie môže pomôcť pri prevencii ochorenia hlavne v dobe, keď má množstvo ľudí problémy s imunitou. V prospech očkovania hovoria aj zahraničné štatistiky dosvedčujúce, že po zavedení očkovania došlo k zníženiu počtu karcinómov krčka maternice.

PAPILOCARE™

1. VOĽBA PRI PREVENCII A LIEČBE HPV-DEPENDENTNÝCH CERVIKÁLNYCH LÉZIÍ*

PRE KOHO?

Pacientky pozitívne na HPV, ktoré nemajú lézie

Pacientky pozitívne na HPV, ktoré majú ASCUS alebo LSIL

ÚČINNOSŤ PAPILOCARE® PO 6 MESIACHOCH vs. KONTROLNÁ SKUPINA

NORMALIZÁCIA HPV-DEPENDENTNÝCH CERVIKÁLNYCH LÉZIÍ

88%**

u High-Risk HPV+ pacientok za 6 mesiacov vs 56% v kontrolnej skupine

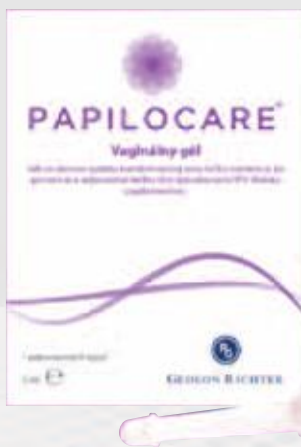
FINÁLNE VÝSLEDKY
High-Risk HPV

HPV KLÍRENS

63%

u High-Risk HPV+ pacientok za 6 mesiacov vs 40% v kontrolnej skupine

**p=0.0034

Odporúčané na:

- kontrolu a obnovu epitelu transformačnej zóny krčka maternice, na prevenciu rizika lézií spôsobených HPV (LSIL)
- adjuvantnú liečbu intraepiteliálnych lézií spôsobených HPV
- ošetrovanie a hojenie lézií epitelu sliznice krčka maternice
- liečbu suchej sliznice vaginálnej časti krčka maternice
- dosiahnutie opätovnej rovnováhy vaginálnej mikroflóry
- zlepšenie vaginálneho zdravia
- vytvorenie podmienok pre rýchle vyliečenie lézií pri výskyte zápalu a svrbenia

Návod na použitie:

Zavedte kanylu, ktorá obsahuje jednu dávku do vagíny, najlepšie pred spaním. Liečbu zahajte po ukončení menštruácie.

Prvý mesiac:
každý deň po dobu 21 za sebou nasledujúcich dní, 7-dňová prestávka počas menštruácie

2. až 6. mesiac:
každý druhý deň so 7-dňovou prestávkou počas menštruácie

* low-grade lézie: ASCUS/LSIL

Pred použitím prípravku si v príbalovom letáku pozorne prečítajte poučenie o jeho správnom používaní.
Podrobnejšie informácie Vám poskytneme na adrese: Gedeon Richter Slovakia, s. r. o., Karadžičova 10, 821 08 Bratislava.
tel.: 02/5020 5801, www.richter.sk, e-mail: richtergedeon@richterg.sk

Výrobca: PROCARE HEALTH IBERIA S. L., Av. Miguel Hernández, 21, 46450 Benifayó, Valencia, Španielsko
Distribútor: Gedeon Richter Slovakia, s. r. o., Karadžičova 10, 821 08 Bratislava. tel.: 02/5020 5801,
www.richter.sk, e-mail: richtergedeon@richterg.sk

GEDEON RICHTER

KEDP/DADCKJ 09/2019

42. SLOVENSKÁ KONFERENCIA FARMACEUTICKÝCH LABORANTOV A TECHNIKOV PRE ZDRAVOTNÍCKE POMÔCKY

Alena Slezáček Bohúňová
Prezidentka SSFLaTZP

Vážené kolegyne, kolegovia a ostatná odborná verejnosť,

dovoľte mi prihovoriť sa vám na stránkach časopisu Teória a prax I Farmaceutický laborant a poskytnúť vám aktuálne informácie, týkajúce sa priprav **42. slovenskej konferencie farmaceutických laborantov a technikov pre ZP**.

■ Leto je nenávratne preč, o slovo sa hlási jeseň a to je čas, ktorý vybor spoločnosti **FLaTZP** intenzívne venuje prípravám odbornej konferencie, ktorá je primárne určená

farmaceutickým laborantom a technikom pracujúcim v lekárnach, výdajniach zdravotníckych pomôcok, laboratóriách a iných odborných pracoviskách.

42. ročník odbornej konferencie sa uskutoční v dňoch **8. a 9. novembra 2019 v kongresovom Grand hoteli Bellevue v Starom Smokovci vo Vysokých Tatrách**.
Ústredná téma konferencie znie:

Starostlivosť o pacienta s neurodegeneratívnymi ochoreniami.

V rámci hlavnej témy by sme radi rozvinuli nasledujúce problematiky:

- Alzheimerova choroba AD a iné demencie
- Parkinsonova PD a poruchy súvisiace s PD
- Priónová choroba
- Choroby motorického neurónu
- Huntingtonova choroba HD
- Spinálna svalová atrofia SMA
- Psychologický prístup k pacientovi
- Konope na lekárske účely
- Hygiena a rehabilitácia pacienta s NDO

■ Okrem odborných tém bude venovaný priestor aj riešeniu stavovských otázok a právnych úprav, priamo súvisiacich s výkonom nášho povolania.

■ Všetky potrebné informácie a tiež prihlášku na podujatie nájdete na web stránke **Slovenskej spoločnosti farmaceutických la-**

borantov (www.ssflatzp.sk) v rubrike podujatia a najnovšie dokumenty.

■ Informácie sú tiež k dispozícii na **FB stránke spoločnosti** (Spoločnosť farmaceutických laborantov a technikov pre zdravotnícke pomôcky) vo vytvorených udalostiach. V druhej polovici mesiaca september by mali byť informácie s prihláškou zaslané do všetkých lekární a výdajní ZP e-mailom a v neposlednom rade SK MTP prisľúbila informácie uverejniť aj na svojej web stránke v rubrike vzdelávanie.

■ Termín na zaslanie záväzných prihlášok je koniec mesiaca september.

■ Pokiaľ by sa vyskytol problém s prihlášením, môžete kontaktovať **Júliu Šteffkovú**, členku organizačného výboru na **t. č. 0904 451 049**.

■ Verím, že vás informácie o podujatí zaujali natoľko, že budete chcieť byť jeho súčasťou.

■ Čaká vás tradične dobrá atmosféra, prezentácie a prednášky na vysoko odbornej úrovni, novinky v portfóliu farmaceutických spoločností a v neposlednom rade mnoho priateľských a spoločenských stretnutí.

■ Organizačný výbor 42. konferencie farmaceutických laborantov a technikov pre ZP sa teší na vašu účasť.

ZÁKAZNÍCKA LINKA ZDARMA: 0800 123 573

Multivitamíny s minerálmi

Multivitamín s minerálmi, extra C, Q10

42 zložiek, výživový doplnok

Prípravok obsahuje 42 dôležitých vitamínov, minerálov a ďalších zložiek. S acerolou, vitamínom C, echinaceou, koenzýmom Q10. Vo forme tvrdých tabliet.

Multivitamín s minerálmi, 30 zložiek

výživový doplnok

Komplexné zloženie. Prípravok obsahuje 30 dôležitých vitamínov a minerálov. Vo forme tvrdých tabliet.

Obidva prípravky sú vhodné pre pravidelné a dlhodobé užívanie.

Výživové doplnky MedPharma nájdete na všetkých distribučných spoločnostiach (PHOENIX, UNIPHARMA, MED-ART, PHARMOS) ako aj priamo u nás!

Osvedčené receptúry

Eva Zábelková

Farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárenstvo
Lekáreň pri nemocnici
Litovelská 25
050 01 Revúca
Tel.: 058/44 33 488

Lekársky predpis		Recept č. 1
Miesto pre rúsp. čísla	Zdravotná poisťovňa poisťovňa	
Antimykotikum pri orálnej kandidóze		
Rp.	Nystatinum	0,6
	Methylcellulosum	6,0
	Glycerolum 85%	1,2
	Aqua	ad 40,0
	M. f. susp.	
D. S.: 4x denne vytierať ústnu dutinu vatovou tyčinkou		
Príjem	Prípravil	Spokupracoval
Expedoval	Dátum	

Lekársky predpis		Recept č. 2
Miesto pre rúsp. čísla	Zdravotná poisťovňa poisťovňa	
Mierne sedatívum - 5 % roztok chlorali hydras		
Rp.	Chlorali hydras	5,0
	Mucilago gummi arabici	2,0
	Aqua purificata	ad 100,0
	M. f. sol.	
D. S. do rúk lekára		
Príjem	Prípravil	Spokupracoval
Expedoval	Dátum	

Lekársky predpis		Recept č. 3
Miesto pre rúsp. čísla	Zdravotná poisťovňa poisťovňa	
Antibiotická masť s piperacilínom		
Rp.	Piperacillini	4,0
	Olei helianthi	4,0
	Vasellini albi	ad 80,0
	Natrii perborici	aa 10,0 g
	M. f. ung.	
D. S.: potierať infikovanú ranu		
Príjem	Prípravil	Spokupracoval
Expedoval	Dátum	

Lekársky predpis		Recept č. 4
Miesto pre rúsp. čísla	Zdravotná poisťovňa poisťovňa	
Lokálne anestetikum - 5% roztok Cocainum hydrochloricum		
Rp.	Cocainum hydrochloricum	0,5
	Aqua destill.	ad 100,0
	M. f. sol.	
D. S.: zvonka		
Príjem	Prípravil	Spokupracoval
Expedoval	Dátum	

Lekársky predpis		Recept č. 5
Miesto pre rúsp. čísla	Zdravotná poisťovňa poisťovňa	
Antiseptikum, dezinficiens		
Rp.	Acidi borici	0,9
	Ethacridini lactici	0,03
	Spir. diluti	ad 30,0
	M. f. sol.	
D. S.: na vatú do zvukovodu		
Príjem	Prípravil	Spokupracoval
Expedoval	Dátum	

Lekársky predpis		Recept č. 6
Miesto pre rúsp. čísla	Zdravotná poisťovňa poisťovňa	
Roztok na gynekologické problémy		
Rp.	Acidi lactici	
	Aquae destillatae	aa 50,0
	M. f. sol.	
D. S.: polievková lyžica na 1 l vody k výplachom pošvy		
Príjem	Prípravil	Spokupracoval
Expedoval	Dátum	

Lekársky predpis		Recept č. 7
Miesto pre rúsp. čísla	Zdravotná poisťovňa poisťovňa	
Spiritus anisi compositus – expektorans, karminatívum		
Rp.	Oleum anisi	2,0
	Ammonii chloridum	3,0
	Ehanolum 95 %	40,0
	Aqua purificata	55,0
	M. f. sol.	
D. S.: 1 – 2 čajové lyžičky do pohára s vodou		
Príjem	Prípravil	Spokupracoval
Expedoval	Dátum	

PLUZZIERKA ISLANDSKÁ (Lišajník islandský)

CETRARIA ISLANDICA L. ACH. (PARMELIACEAE)

MUDr. Karol Mika

Autor Lekárskej fytoterapie
a spoluautor atlasov liečivých rastlín

■ Rastlina do 15 cm vysoká, pripojená rizoidmi k substrátu na kôre kmeňov, ale aj na holých kameňoch a pôde. V hornej časti je husto rozkonárená hnedá, v severnejších krajinách olivovo zelená alebo sivozelená s krvavo červenými škvrnami. Vyskytuje sa na veľmi suchom podklade, obvyčajne v prítomnosti vresovitých lesov, najmä borín.

✓ Sú podvojné organizmy spojené s riasami sinicami a hubami, ktorých vlákna nasávajú vodu z prostredia.

✓ Druh patrí medzi typickú, nekvitnúcu liečivú rastlinu nordických krajín.

✓ Vrchol jej liečivej kariéry bol v 18. storočí, ale dodnes je oficiálna a uznávaná vo všetkých liekopisoch.

✓ Drogu predstavuje celá rastlina – Lichen islandicus (syn. Lichenis islandici thalus).

■ Stielka má membránový sliz zložený z polysacharidov (više 50 % lichenínu, izolichenín, pektín). Prítomné sú látky s horkou chuťou – lišajníkové kyseliny (2 – 3 % tvorí kyselina fumaroprotocetrarová a 0,1 – 1,5 % kyselina protolichesterová, ďalej uznínová, cetrarová, protocetrarová a i.). Z ostatných z komplexu vitamínu B (napr. B1) a jód (pravdepodobne len v lišajníkoch prímorských oblastí).

■ Pôsobí zmäkčujúco – mucilaginózum, ničí niektoré patogénne mikroorganizmy – baktericídum, tlmí dráždenie na kašeľ – antitusikum, znižuje nadmerné potenie – antihydrotikum, horkými látkami zlepšuje chuť k jedlu a zvyšuje tvorbu tráviacich štiav – amarum, podporuje chuť do jedenia a zlepšuje trávenie – stomachikum, je veľmi užitočná ako pomocný liek pri cukrovke – antidiabetikum a celkovo prospieva organizmu – protektívum.

■ Slizové látky pôsobia ochranné na sliznice hltana a tráviacich orgánov (predovšetkým žalúdka). Veľmi vhodné sú pri suchých dráždivých zápaloch ústnej dutiny, hrdla a pri podobne postihnutej sliznici tráviacich ústrojov.

■ Horko chutiace lišajníkové kyseliny napomáhajú vylučovanie žalúdočnej šťavy a tráviacich enzýmov, a tým zlepšujú trávenie a vstrebávanie živín. Prispievajú tiež k lepšej látkovej premene.

■ Lišajníkové kyseliny, predovšetkým fumaroprotocetrarová, protolichesterová a uznínová, majú výrazný antibiotický účinok proti viacerým druhom baktérií, čím prispievajú k sanácii zápalových ochorení ústnej dutiny, hltana a tráviacej sústavy.

■ Droga sa používa ako prostriedok na posilnenie organizmu pri celkovej telesnej slabosti, po vyčerpaní chorobách a podobne. Zlepšuje chuť do jedenia a trávenie.

■ Na prípravu odvaru sa bežne ordinujú 2 g. Lichenis islandici decoctum sa užíva 2 – 3-krát denne v dávke 1 – 2 lyžice ako stomachikum, tonikum. Pri príprave sa zahusťuje varením do 800 ml objemu (z 10 – 30 g drogy na 1 000 ml vody).

■ Ak uprednostňujeme protektívne účinky a počítame s využitím slizu, pripravujeme macerát za studena z 1 kávovej lyžičky stielky na šálku vody; pije sa 3 – 5-krát denne. Odporúča sa pridávať ho po lyžici do čajového nápoja pripraveného zo zmesi ďalších drog.

■ Príbuzné mucilaginózne vlastnosti má Althaea officinalis.

■ Pri zápaloch ústnej dutiny, hltana, ako aj pažeráka a žalúdka sa môže kombinovať s drogami: Althaeae radix, Plantaginis folium, Rhoeados flos, Malvae flos, Lini semen a ďalšími. Na zlepšenie chuti do jedenia sa môžu pridať: Gentianae radix, Calami radix, Taraxaci radix (cum herba), Cardui benedicti herba, Inulae radix a ďalšie.

■ Droga sa pre svoje výborné účinky využíva v pediatrickej aj geriatrickej terapeutickú praxi. Nevýhodná – osobitne v pediatrii – je iba jej horká chuť, ktorá sa však organolepticky vylepšuje napríklad medom.

■ Viacnásobné prekročenie môže vyvolať závraty, nevoľnosť, prípadne hnačky. V terapeutických dávkach je droga úplne neškodná, vhodná aj pre precitlivených a zoslabnutých pacientov.

■ Lišajník alebo jeho izoláty sú súčasťou viacerých priemyselne pripravovaných farmaceutických prípravkov.

Bolešť v hrdle? Škrabanie v hrdle?

- zmierňuje bolesť v hrdle a bolesť pri prehĺtaní
- uľavuje pri škriabaní hrdla a dráždení ku kašľu
- zmierňuje príznaky prechladnutia

isla® junior

- ✓ pre deti od 4 rokov
- ✓ jahodová príchuť
- ✓ obsahuje vitamín C, vitamín B5 a zinok
- ✓ bez cukru, umelých farbív a konzervačných látok

Zdravotnícka pomôcka. Pre deti, ktoré dokážu cmúľať pastilku.
Viac informácií nájdete v príbalovom letáku prípravku isla® junior.

Distribútor pre SR:

Xantis Pharma s.r.o.
Palisády 29/A, 811 06 Bratislava
info.sk@xantispharma.com

isla®

MUDr. Jana Kerlik, PhD.
Doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva
Banská Bystrica

CHOVATELIA OBOJŽIVELNÍKOV A PLAZOV

SALMONELOU SA MOŽNO NAKAZIŤ AJ OD DOMÁCICH MILÁČIKOV

Salmonelóza patrí medzi najčastejšie prenosné ochorenia tráviaceho traktu u ľudí. Baktérie rodu *Salmonella* sa najčastejšie prenášajú konzumáciou infikovaných vajec, mäsa či iných potravín. Človek sa však môže nakaziť aj pri manipulácii s obojživelníkmi či plazmi. *Salmonella* je normálnou súčasťou črevnej flóry týchto živočíchov.

História a epidemiológia salmonelózy v súvislosti s chovom plazov a obojživelníkov

V 60. rokoch minulého storočia, keď sa v Spojených štátoch malé korytnačky stali populárnymi domácimi miláčikmi, sa po prvýkrát potvrdil kontakt s korytnačkami ako zdroj salmonelózy u ľudí. Začiatkom 70. rokov 14 % prípadov salmonelózy u ľudí bolo hlásených v súvislosti s chovom korytnačiek. V roku 1975 vydal Úrad pre potraviny a liečivá v USA dokument zakazujúci predaj ako aj distribúciu korytnačiek s dĺžkou panciera <10,16 cm v rámci Spojených štátov. Dôvod uvedeného rozmeru bol ten, že najviac prípadov súvisiacich s chovom korytnačiek boli deti a tie na hranie preferujú menšie korytnačky. Zákaz bol úspešný a následne došlo k redukcii počtu prípadov salmonelózy v súvislosti s korytnačkami na 6 % zo všetkých hlásených prípadov.

Podľa viacerých štúdií najväčšie riziko salmonelózy v prípade chovu obojživelníkov a plazov predstavujú korytnačky a jaštery (rod *Pogona*). Tieto živočích, najmä exotické druhy predávané v obchodoch, sú v 50 – 90 % nosičmi salmonel. Uvádza sa, že zo všetkých prípadov salmonelózy pripadá 3 – 11 % na prípady v súvislosti s chovom spomínaných zvierat. Tieto prípady sú najčastejšie hlásené v najnižšej vekovej skupine u detí vo veku 0 – 6 rokov.

Prenos salmonelózy plazmy a obojživelníkmi

Salmonella je vylučovaná stolicou u živočíchov, preto sa človek môže infikovať priamo pri manipulácii so živočíchom, ale nepriamo prostredníctvom kontaminovaného prostredia, v ktorom zvierat žije (kľetky, nádrže a akváriá). Najviac ohrozené sú malé deti, ktoré nemajú dostatočné hygienické návyky.

Klinický obraz salmonelózy u zvierat a u ľudí

Obojživelníky a plazy sú nosičmi salmonel, t. j. neprejavujú sa u nich príznaky ochorenia.

U človeka sa ochorenie prejaví do 72 hodín od vstupu baktérie do organizmu. Medzi príznaky ochorenia patrí hnačka, vracanie, zvýšená teplota až horúčka, nevoľnosť a bolesti brucha. Väčšina chorých sa v priebehu týždňa uzdraví. U rizikových skupín (deti, tehotné ženy, starší ľudia, osoby s oslabenou imunitou) môže mať ochorenie ťažší priebeh, prípadne končiť fatálne. V roku 2007 na Floride hlásili úmrtie 3 týždňového dieťaťa na salmonelózu v súvislosti s chovom korytnačky. V rodine chovali korytnačku, u ktorej zistili ten istý typ salmonely ako u dieťaťa.

Prevencia salmonelózy v súvislosti s chovom plazov a obojživelníkov

Na Slovensku a ani vo väčšine európskych krajín nie je legislatívne upravená povinnosť predajcov preukázateľným spôsobom

informovať kupujúcich o možnom riziku nákazy. Úrad verejného zdravotníctva preto neodporúča kupovať korytnačky deťom do päť rokov.

Odporúča sa chovať korytnačky, gekóny a plazy v domácnostiach pri dodržiavaní nasledovných prísnych hygienických pravidiel:

- ▶ zabrániť voľnému pohybu zvierat v obytných priestoroch,
- ▶ oddeliť zvieratá od miest na prípravu a konzumáciu stravy,
- ▶ zamedziť kontakt rizikových skupín so zvieratami (deti vo veku do 5 rokov, tehotné ženy, seniori a ľudia so zníženou imunitou),
- ▶ pri manipulácii so zvieratami dodržiavať prísne hygienické pravidlá (dezinfekcia, hygiena rúk po ošetrovaní zvierat),
- ▶ na likvidáciu salmonel v prostredí sú účinné bežné chlórové dezinfekčné látky.

PharmDr. Radka Kútiková

Farmaceutka
Lekáreň Červený mak
Zvolen

Močové cesty a brusnice

● Jednými z najčastejších zápalových ochorení bakteriálneho pôvodu sú hneď po respiračných infekciách infekcie močových ciest (IMC). Stretávame sa s nimi v praxi denne, kedy si pacienti po prvé rady chodia práve k nám farmaceutom alebo oslovia priamo praktického lekára. Vyskytujú sa v akútnej alebo chronickej forme u pacientov všetkých vekových kategórií, predovšetkým však u žien v reprodukčnom veku. Pri akútnych stavoch je postačujúca niekoľkodňová antibakteriálna liečba, v prípade chronických infekcií je nutná aj prevencia recidív dlhodobou adjuvanou terapiou.

● Prvým krokom infekcie je kolonizácia periuretrálnych tkanív, po ktorej nasleduje prechod baktérií močovou trubicou. Druhým krokom je príľnutie baktérií k stene močovej trubice a močového mechúra a proliferácia. Nekomplikované infekcie horných a dolných močových ciest tvorí v 70-95 % baktéria *Escherichia coli*. Jednou z dôležitých vlastností *E. coli* je jej príľnavosť k hostiteľskému tkanivu vďaka adhezínom, fimbriám. Virulentnejšie kmene *E. coli*, izolované u pacientov s pyelonefritídou a opakujúcimi sa IMC majú

predovšetkým typ fimbrií p-fimbrie. Tieto fimbrie sa viažu na glykosfingolipidy membrány renálnych buniek, čo predchádza renálnej parenchymálnej invázii.

● Medzi ďalšie patogény patrí *Staphylococcus saprophyticus*, *Klebsiella* spp., *Proteus mirabilis*, *Enterobacter* spp. a enterokoky. Najčastejšie používanými antibiotikami sú fluorochinolóny, β -laktamy, kotrimoxazol, cefalosporíny vyšších generácií, fosfomycín a nitrofurantoin. Ako symptomatická liečba sa používajú spazmolytiká. Na adjuvanú terapiu využívame imunomoduláciu, brusnice, probiotiká a dostatočný pitný režim.

● Imunomodulácia spočíva vo využívaní špecifických bakteriálnych lyzátov, ktoré

zvyšujú nešpecifickú obranyschopnosť slizníc a tvorbu slizničných protilátok IgA. Môžu sa užívať súčasne s antibiotickou liečbou po dobu aspoň trojmesačného cyklu, ktorý je vhodný v prípade potreby opakovať.

● Probiotiká sú živé mikroorganizmy s pozitívnym vplyvom na zdravie. Mechanizmus účinku probiotík môže zahŕňať acidifikáciu povrchu sliznice, inhibíciu adhézie patogénov, produkciu imunomodulátorov a synergickú aktivitu s imunitným systémom.

● Pri IMC sa často využíva extrakt z kanadských brusníc (brusnica veľkoplodá, *Vaccinium macrocarpon*). Brusnice sa skladajú z vody, organických kyselín, fruktózy, vitamínu C (200 mg/kg čerstvých bobúľ), flavonoidov, antokyanidínov, katechínov a triterpenoidov. Antokyanidíny a proantokyanidíny (PAC) sú taníny, ktoré sa nachádzajú iba v bobuľkách brusnice a fungujú ako prirodzený systém ochrany rastlín proti mikróbov. Odporúča sa konzumovať brusnice tesne pred alebo 2 hodiny po jedle. Dôležité je tiež piť veľa vody, najmä po prípravkoch z dehydrovaných štiav.

● Účinok brusníc spočíva v bránení adhézie kmeňov fimbrií (najmä z *E. coli*) na urotel, majú teda antipríľnavý účinok. In vitro je táto inhibícia sprostredkovaná dvoma zložkami brusníc: fruktózou a PAC. Väzba bakteriálnych fimbrií na povrchy slizníc a uroepitel je špecifická väzba receptor-ligand. Jedným z možných mechanizmov je to, že brusnicové zlúčeniny, ktoré pôsobia ako analógy receptorov, kompetitívne inhibujú adhéziu *E. coli* k hostiteľským bunkám väzbou na hroty fimbrií. Antipríľnavý účinok brusníc in vitro závisí od ich dávky. Ďalším mechanizmom brusnicovej aktivity je in vitro zníženie expresie fimbrií v *E. coli* zmenou konformácie povrchových molekúl.

VYVINUTÉ V SPOLUPRÁCI
S ODBORNÍKMI NA UROLÓGIU

Akútna
starostlivosť

Rýchla
úľava

Urinal®

od

IDELYN®

BUĎTE OPĽ SAMA SEBOU

Výživový doplnok

Urinal Akut® FORTE

Špeciálne zloženie poskytuje potrebnú akútnu starostlivosť:

Extrakt zo zlatobyle obľúbenej, podporuje zdravie močových ciest

Exocyan™ vysoko koncentrovaný extrakt z celých kanadských brusníc – kľukva veľkoplodá (*Vaccinium macrocarpon*)

Vitamin D prispieva k správnej funkcii imunitného systému

Výživový doplnok so sladidlami

Urinal® Express pH

Rýchla úľava od nepríjemných pocitov pálenia

Kyslý moč môže vyvolať podráždenie a pocity pálenia pri močení. Prípravok Urinal® Express pH alkalizuje moč za účelom dosiahnutia normálneho fyziologického pH a tým zmierňuje nepríjemné pocity. Odporúčame ho užívať spolu s tabletami Urinal Akut® Forte alebo s klasickými liekmi určenými na liečbu infekcie močových ciest, nie je to však ich náhrada.

PATENTOVANÁ
KOMBINÁCIA

www.urinal.sk

Mgr. Diana Dúhová

Národné centrum
zdravotníckych informácií

Pravidelné štatistické hlásenia a výkazy, ktoré podľa zákona poskytovateľa zdravotnej starostlivosti zasielajú do Národného centra zdravotníckych informácií (NCZI) zrejme nepatria medzi obľúbené činnosti. Majú však svoje opodstatnenie. Spolu s národnými zdravotnými registrami a národnými zdravotníckymi administratívnymi registrami sú hlavným zdrojom údajov pre štatistické a publikačné výstupy NCZI, dostupné pre odbornú aj laickú verejnosť. Nosnou úlohou spracovania zdravotníckej štatistiky je vytvorenie porovnateľných štatistických zdrojov na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni. Čo je najdôležitejšie, sú podnetom pre optimalizáciu intervenčných opatrení nielen v zdravotnej, ale aj v ekonomickej a sociálnej oblasti. Ich efektívnosť by mala určovať stratégiu zdravotnej politiky v SR.

Získané a spracované informácie poskytuje NCZI v požadovanej forme, rozsahu a štruktúre Ministerstvu zdravotníctva SR, Štatistickému úradu SR, hlavným odborníkom MZ SR a zahraničným užívateľom, ako Svetová zdravotnícka organizácia (WHO), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), Štatistický úrad Európskych spoločenstiev (Eurostat).

Štatistické zisťovania, vykazovacia činnosť

V rámci štatistických zisťovaní Národné centrum zdravotníckych informácií zbiera a spracováva:

- štátne štatistické zisťovania (štatistické výkazy) na ročnej báze obsahujúce vybrané údaje o ambulantnej činnosti (napr. diabetológia, psychiatria, gynekológia a pôrodnictvo, zubné lekárstvo, kardiológia a iné), o činnosti vybraných odborností (napr. nukleárna medicína, algeziológia, radiačná a klinická onkológia), jednodňovej starostlivosti, pracoviskách spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek, posťovej starostlivosti, činnosti stacionára,
- rezortné štatistické zisťovania (štatistické výkazy) na mesačnej, štvrtročnej a ročnej báze obsahujúce vybrané údaje o ekonomike v rezorte zdravotníctva, spotrebe liekov, dietetických potravín a zdravotníckych pomôcok, o pracovníkoch a ich mzdách, o zdravotníckej technike a cezhraničnej zdravotnej starostlivosti,
- vybrané informácie a hlásenia udalostí, ktoré charakterizujú zdravotný stav populácie.

Vykazovacia povinnosť pre spravodajské jednotky vyplýva z legislatívy a týka sa poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a iných organizácií v zdravotníctve (regionálne úrady verejného zdravotníctva, zdravotné poisťovne, MZ SR, ŠÚKL a iné).

Štatistické zisťovania NCZI sú vyčerpávacími štatistickými zisťovaniami, teda všetky subjekty spĺňajúce podmienky zisťovania majú povinnosť zaslať NCZI údaje.

Národné zdravotné registre

Okrem štatistických zisťovaní sú významným zdrojom informácií aj národné zdravotné registre. Sú to špecifické informačné systémy, ktoré vytvárajú prostredie pre zhromažďovanie, spracovávanie a analyzovanie údajov o hromadne sa vyskytujúcich a spoločensky závažných skupinách chorôb v SR. Cieľom registrov je monitorovať najmä vývoj počtu novodiagnostikovaných pacientov ročne (incidencia); vo vybraných registroch aj vývoj celkového počtu osôb s danou chorobou (prevalencia) v populácii.

Národné zdravotnícke administratívne registre

Obsahujú údaje o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch a organizáciách s osobitnými úlohami v zdravotníctve.

HYALGEL COLLAGEN MAXX

SPRÁVNÁ STAROSTLIVOSŤ O VAŠE KLBY

Výhodné vianočné balenie **1+1** zdarma

Odporúčaná denná dávka obsahuje:

KOLAGÉN II - 80 MG
CHONDROITÍN SULFÁT - 300 MG
HYALURONAN SODNÝ - 80 MG
VITAMÍN C - 80 MG

Dovozca do SR: Otakar Horák - H - KONTIPRO s.r.o., Kragujevská 4, 010 01 Žilina,
Tel./fax: 041-5166270, h-kontipro@h-kontipro.sk

www.h-kontipro.sk

Kompresné pančuchy nazývané aj kompresívne elastické pančuchy, dôležitosť merania, pančuchy na mieru, certifikované meracie miesta

MUDr. Katarína Dulková, PhD.

Kardiologická ambulancia Bratislava

Kompresívna liečba je súčasťou komplexnej liečby ochorení žilového alebo lymfatického systému.

Jej hlavnou úlohou je pomáhať upravovať funkcie cievneho riečiska použitím kompresívnych elastických pančúch. Je dôležité si uvedomiť, že cievne riečisko má 3 zložky – tepnovú (latinsky arteriálnu), žilovú (venóznú) a lymfatickú (miazgovú).

Kompresívna liečba je vhodná HĽAVNE na liečbu porúch žilového alebo lymfatického systému.

Stenotizujúce ochorenia tepien čiže arterií sú absolútnou kontraindikáciou k použitiu pančúch.

Kompresné pančuchy sa používajú **na prevenciu** a na trvalú a dlhodobú **liečbu**. Princípom liečby je aplikácia postupného tlaku na dolné, resp. horné končatiny. Pre dosiahnutie správneho efektu je potrebné vybrať vhodný typ.

Podľa literatúry boli prvé kompresívne elastické pančuchy v Európe použité v roku 1760 a boli vyrobené z kože a hodvábu. Od roku 1860 sa pri výrobe začala používať guma, bavlna a hodváb. V roku 1959 bolo vyvinuté nové, revolučné elastické vlákno elastan (Lycra), ktoré sa používa dodnes, vďaka svojej elasticke, kvalite a funkčnosti.

Kompresívna liečba je metóda určená na preventívne a liečebné účely.

Kompresívna liečba zahŕňa niekoľko typov zdravotníckych pomôcok:

1. kompresívne obvazy,
2. kompresívne lýtkové pančuchy, podkolenky,
3. kompresívne pančuchové nohavice,
4. kompresívne stehenné a polostehenné pančuchy,
5. prístrojová kompresívna liečba.

Indikácia ich použitia sú ochorenia žilového alebo lymfatického systému.

Najčastejšie sa kompresívne pomôcky používajú pri rôznych stupňoch chronického venózneho ochorenia, od najmenších metličiek až po rozsiahle varixy so známami venózneho insuficiencie. Ochoreniami žilového systému sú viac postihnuté ženy.

Medzi viditeľné prejavy žilového ochorenia patria **kŕčové žily (varixy) a opuchy**, v neskorších štádiách zmeny kože: hyperpigmentácie, vredy predkolenia. Varixy sú rozšírené a vyduté, pod kožou presvitajúce žily na dolných končatinách. **Medzi subjektívne príznaky** patrí pocit napätia, únavy, ťažkých nôh, pocit opuchnutia nôh, horúčavy alebo pocit chladu, svrbenie kože, kŕče v lýtkach, zvýšená potivosť. Neskôr sa pridružujú aj bolesti pozdĺž rozšírených varikózných žíl, najmä pri dlhodobom stoji či sedení.

Výber kompresívnej pomôcky KEP

Kompresívne obvazy môžu byť **krátkoťažné alebo dlhoťažné**.

Krátkoťažné obvinadlá sa používajú **na kompresiu v akútnom štádiu**. Možno ich nechať na končatine aj niekoľko dní a nocí. Indikujú sa pri akútnej žilovej trombóze s výrazným opuchom, v akútnom štádiu žilovej insuficiencie, pri dosiaľ neliečených opuchoch a bezprostredne po operáciách. **Dlhoťažné obvinadlá** sa používajú **na kompresiu v chronickom štádiu**, resp. v udržiavacej fáze po stabilizácii. **Používajú sa iba počas dňa**.

Kompresívne pomôcky KEP rozdeľujeme na 4 kompresné triedy, z ktorých každá trieda poukazuje na mieru kompresie tlaku, ktorým pôsobí na úrovni členka.

Kompresívne elastické pančuchy s najmenším kompresívnym tlakom v oblasti členka 10 – 14 mmHg a silou vlákna 70 deň sa označujú **ako podporné pančuchy**. Používajú sa ako prevencia subjektívnych pocitov ťažoby v nohách a kŕčov.

- 1. kompresná trieda je vhodná na každodenné nosenie.** Je určená najmä pre pacientov pred operáciou, v jej priebehu a po nej. Znižujú nebezpečenstvo vzniku krvnej zrazeniny v nohách počas hospitalizácie.
- 2. kompresná trieda je určená na liečbu všetkých štádií varixov.** Podporuje funkciu žilových chlopní a stabilizuje krvný obeh, uľahčuje žilný návrat.
- 3. a 4. kompresná trieda je predpisovaná iba vybranej skupine pacientov pri závažnej venózneho insuficiencii, lipedéme a lymfedéme.**

Ak chceme dosiahnuť želaný liečebný efekt, je nutné dodržať niekoľko zásad.

Predovšetkým aplikovať KEP ráno, kým dolné končatiny nie sú opuchnuté. Ideálne na lôžku po zobudení.

Mať zvolenú správnu veľkosť a typ kompresie. Dĺžka pančuchy sa určuje podľa výšky postavy: krátke do výšky 170 cm a dlhé nad 170 cm. Šírka podľa nameraných obvodov v členku, lýtku, stehne. Pri atypických rozmeroch končatín sa zhotovujú pančuchy na mieru.

Okraje pančúch sa nesmú otočiť, pretože sa tlaky sčítajú a môže dôjsť k zaškrtaniu končatiny.

Spočiatku sa majú pančuchy nosiť 2-3 hodiny denne, aby si pacient privykol. Na noc sa pančuchy odkladajú.

Pre ľahšie obliekanie je možné použiť navliekač pančúch alebo gumené rukavice. KEP sa musia obliekať do výšky, na ktorú sú určené, napr. podkolenky po koleno. Počas spánku sa KEP nenosia, úľavu možno dosiahnuť polohovaním končatín. Životnosť pančuchy sa predlžuje pravidelným praním.

Nezabúdajme na kontraindikácie, kedy sa kompresívne pančuchy nesmú použiť. Ide predovšetkým o zúženie artérií na DK, PAOO-periférne artériové ochorenie III. – IV. štádium a pri periférnych neuropatiách, teda poškodeníach nervového systému. Relatívnou kontraindikáciou je neliečená srdcová slabosť a zle kontrolovaná hypertenzia.

Úhrady zdravotnej poisťovne.

Na kompresívne pančuchy 2. – 4. kompresnej triedy môže vypísať lekársky poukaz angiológ, internista, cievny chirurg, chirurg a dermatológ. Lýtkové pančuchy 2. kompresnej triedy môže vypísať ortopéd a tehotenské pančuchy gynekológ. KEP sú plne alebo čiastočne hrazené poisťovňou, pričom pacient má nárok na dva páry ročne. KEP 1. kompresnej triedy nie sú poisťovňou uhrádzané vôbec.

Zdravotné kompresívne pančuchy musia spĺňať technologické parametre zostupného (znižujúceho sa) tlaku smerom nahor, čo je v Európe testované v meracích zariadeniach v medzinárodnej skúšobni v Hohensteine v Nemecku podľa normy RAL.GZ 387. Testované výrobky majú certifikát a ochrannú značku kvality.

Treba si uvedomiť, že aj keď sa pančucha nazýva „zdravotná pomôcka“, je to efektívna a relatívne lacná liečba, nielen pomoc.

Silvia Štrauchová
Členka Rady SK MTP

Čo je registrácia podľa zákona 578/2004

Je povinná pre všetkých zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú príslušné zdravotnícke povolanie v zmysle zákona 578/2004 o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

1. Registrácia je zapísanie zdravotníckeho pracovníka do Národného registra zdravotníckych pracovníkov SK MTP v Slovenskej republike a vydanie potvrdenia o registrácii (registračného listu).
2. Komora registruje zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú povolanie: verejný zdravotník, zdravotnícky laborant, nutričný terapeut, dentálna hygienička, rádiologický technik, technik pre zdravotnícke pomôcky, optometrista, farmaceutický laborant, očný optik, masér, praktická sestra, zubný asistent a sanitár.
3. Registrácia sa nevzťahuje na občana členského štátu, ktorý je hosťujúcou osobou v súlade §30 ods. 3 zákona a...

Zápisom do registra SK MTP sa nestávate automaticky členom komory!

K registrácii je potrebné zaslať na sekretariát SK MTP vyplnený registračný list spolu s požadovanými prílohami. Tlačivo „Údaje pre registráciu“ je k dispozícii vo word dokumente na webovej adrese **www.sekmp.sk**.

- Číslo registrácie a dátum registrácie prideliť SK MTP.
- Poplatky za registráciu a vedenie v registri sú dané podľa zákona 578/2004 Z. z.
- Povinnosťou každého registrovaného a člena SKMTP je nahlásiť každú zmenu údajov (meno, adresa, telefónne číslo, email...).
- Hodnotiace 5 ročné obdobie vám začína plynúť od **dátumu registrácie** uvede-nom na registračnom liste.
- **Rok 2019 = 15,00 €**, termín na úhradu do 30. 1. 2019.
- **Poplatky za vedenie registra sa platia na číslo účtu: 0273781818/0900**
IBAN: **SK6509000000000273781818**,
BIC: **GIBASKBX**
- **Variabilný symbol:** prosím o uvedenie Vášho registračného čísla – bez písmen a medzere.
- **Špecifický symbol:** 20100
- **Poznámka/správa pre adresáta:** titul, meno a priezvisko.
Poplatok za vedenie registra/rok.

stvom (poplatky, právne služby, zvýhodnené konferenčné poplatky....)

- Členom SK MTP osvedčujeme dokumenty bezplatne.

Dôležité upozornenie:

- zmeny v špecifických symboloch úhrad
- uvedené na **www.sekmp.sk/konakty**
- členovia SK MTP neplatia ročný poplatok za vedenie v registry (t.j. ročne platia len 20€ členské prevodom na účet SK MTP)
- ak zdravotnícky pracovník vykonáva dve zdravotnícke povolania je povinný byť registrovaný v oboch povolaniach (t.j. má dve registračné čísla, 2x platí poplatok, zbiera 50 kreditov za každé povolanie osobitne).

Oznam

Dňa 25.mája 2019 sa v Trenčíne konal
Snem Slovenskej komory
medicínsko-technických pracovníkov.

Iveta Šluhová z RK Bojnice bola delegátni snemu
zvolená za novú prezidentku SK MTP.

Iveta Šluhová pracuje ako vedúci farmaceutický laborant
v Nemocnici s Poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach.

Kancelária SK MTP sídli na novej adrese:
Hasičská 118/2, Trenčín.

MoliCare® Premium Elastic
Úplne nový rozmer starostlivosti

Unikátne zalepovacie nohavičky **MoliCare® Premium Elastic** s elastickými bočnými pásmi Vám uľahčia každodennú starostlivosť o osobu s ťažkou inkontinenciou.

Bližšie informácie a **VZORKY ZADARMO** pre svojich pacientov získate na bezplatnej línii **0800 100 150** alebo na **www.hartmann.sk**

NOVINKA

Adriana Benovičová

Farmaceutická laborantka
Lekáreň BENU 59
Weisseho 16
915 01 Nové Mesto nad Váhom
Tel: +421 903 998 192

Adriana Benovičová

Ako môžem podporovať stavovskú hrdosť na profesiu farmaceutický laborant?

Môj názor

Volám sa Adriana Benovičová. Žijem v Čachticiach. Pôvodne som zmaturovala na SPŠ odevnej v Trenčíne v roku 1988 a 15 rokov som pracovala v tomto odvetví. Aj keď podvedome ma to vždy ťahalo k práci v lekárni. Vždy som sa čudovala, ako sa tí lekárnici vedia orientovať v tom množstve liekov a zásuviek a vždy všetko nájdu, poradia. Po materskej dovolenke som dostala ponuku zastupovať na pár mesiacov sanitárku v lekárni v Čachticiach a pomaličky som sa začala približovať k práci v lekárni.

V roku 2004 nastal zlom a dostala som ponuku pracovať v novootvorenej súkromnej lekárni v Novom Meste nad Váhom ako pomocný pracovník. Boli sme prvá samoobslužná lekáreň v meste a zákazníkom bolo vzácné, keď si mohli v pokoji poprezeráť výživové doplnky, prečítať zloženie, mali dostatok času na nákup a nemuseli vyčkávať v rade pri okienku. Postupne som sa začala preberať tovar, robiť objednávky, retaxovať recepty. V roku 2006 na SZŠ v Trenčíne otvorili odbor farmaceutický laborant, tak som si zopakovala chémiu, urobila skúšky, prijali ma a znova som po rokoch zasadla do školských lavíc. Študovala som popri zamestnaní a v roku 2008 som zmaturovala.

A od tej doby pracujem ako farmaceutický laborant. Začala som expedovať voľnopredajné lieky, pracovať v laboratóriu, miešať mastičky, pripravovať roztoky. Táto časť mojej práce ma veľmi baví. Aj keď je pravda, že teraz sa už u nás tolko IPL nevyrába. Od roku 2016 sme súčasťou siete BENU lekární. Naučila som sa robiť príjem tovaru, zúčastňujeme sa vzdelávania, školení, či už odborných alebo v rámci dermokozme-

tiky, vypracovávame AD testy. Pravidelne sa stretávame na stretnutí zamestnancov BENU lekární, kde sa spoznávame s ostatnými kolegami a odovzdávame si skúsenosti. Sme veľká moderná lekáreň so širokým sortimentom výživových doplnkov, dermokozmetiky, čajov, liekov. Z kvapky krvi zmeriame cholesterol, glukózu, triglyceridy. Takisto zmeriame pacientom krvný tlak zadarmo. Snažíme sa pristupovať k pacientom, zákazníkom individuálne, vždy s úsmevom aby sa u nás dobre cítili.

Vždy ma poteší, keď niektorý z nich príde a povie: „Minule ste mi dobre poradili.“ Alebo: „Vy ste tu také milé, ja som tak rada chodiť.“ Aj keď všetkým ľuďom nevyhovíme, aspoň sa o to snažíme. Ak sa stane, že zákazník niečo potrebuje a my to nemáme, snažíme sa čo najrýchlejšie mu to objednať a vyjsť mu maximálne v ústrety. Radi si vypočujeme starších ľudí, ktorí okrem liekov potrebujú aj vypočuť, porozprávať sa. Mám rada svoju prácu, som vďačná, že ju môžem vykonávať, rada pomáhám ľuďom a som šťastná, keď sa k nám opakovane vracajú. O chvíľu to bude 15 rokov čo pracujem v lekárni, postupne som sa učila všetko od základu a nikdy som neľutovala, že sa nevenujem pôvodnej profesii.

Samozrejme, nesmiem zabudnúť na mojich úžasných kolegov. Sme malý kolektív, ktorý tvoria dvaja magistri, ja ako laborantka a pani sanitárka, ktorá chodí ráno na dve hodinky. Môžem povedať, že sa navzájom dopĺňame a ak sa niečo rieši sú vždy ochotní poradiť a pomôcť. Moja nadriadená PharmDr. Dana Fabianová je za tých 15 rokov nielen mojou šéfkou, ale aj priateľkou. Som naozaj vďačná za mojich kolegov.

Avicenum
zdravotná kompresia s benefitmi

ORTHO

**ORTOPEDICKÉ
BANDÁŽE**

Aries
MEDICAL PRODUCTS

avicenum.eu

... pre ľahší život!

PhDr. Dana Sihelská, PhD.

Slovenská zdravotnícka univerzita
Banská Bystrica
Fakulta zdravotníctva
Katedra urgentnej zdravotnej
starostlivosti
Odborná asistentka

Prvá pomoc pri intoxikáciách prostriedkami na ochranu rastlín

Obr. 1: Ochranné pomôcky na tvár

Príznaky intoxikácie:

- + bolesť hlavy,
- + závraty,
- + nevoľnosť, zvracanie, bolestivé kŕče v črevách,
- + potenie,
- + nadmerné slinenie, slzenie,
- + sekrécia z nosa,
- + hnačky,
- + inkontinencia moču,
- + svalová slabosť, svalové kŕče, bolesť v lýtkach,
- + bradykardia,
- + hypotenzia,
- + poruchy vedomia až úplné bezvedomie.

Obr. 2: Ochranné pomôcky na ruky

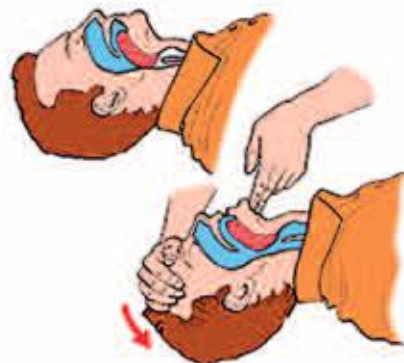
Obr. 3: Ochranné pomôcky na oči

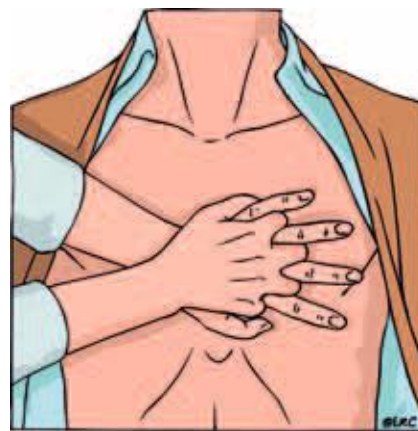
Obr. 4: Stabilizovaná poloha

Prvá pomoc:

- + vždy pamätajte na vlastnú bezpečnosť a použite ochranné pomôcky – rukavice, ochranné okuliare na oči, masku na nos a ústa (môžete použiť šatku, šál), ktorá zabráni inhalácii zamoreného vzduchu (obr. 1, 2, 3),
- + zabráňte ďalšej expozícii chemickej látky vyvetraním a čo najrýchlejšie opustíte zamorený priestor,
- + postihnutého vyveďte, resp. preneste zo zamoreného prostredia na najbližšie miesto, kde mu bude poskytnutá prvá pomoc,
- + zhodnotte stav postihnutého (vedomie, dýchanie),
- + ak je postihnutý pri vedomí, pomôžte mu vyzliecť kontaminovaný odev,
- + kožu umyte vodou a mydlom,
- + ak je postihnutý v bezvedomí a dýcha, uložte ho do stabilizovanej polohy (obr. 4),
- + ak postihnutý nedýcha, spriechodnite dýchacie cesty (manéver brada čelo - obr. 5),
- + privolajte ZZS (tel. č. 155, 112),
- + resuscitáciu obmedzte len na masáž srdca (obr. 6),
- + zistite, aký prostriedok spôsobil intoxikáciu (aj dávku chemického prostriedku),
- + zabezpečte obal chemického prostriedku, ktorý vyvolal intoxikáciu.

Obr. 5: Zabezpečenie priechodnosti dýchacích ciest

Obr. 6: Masáž srdca

Poznámka: pri manipulácii s organofosfátmi dodržiavajte pokyny na ochranu zdravia, ktoré sú uvedené v návode. Používajte ochranné pomôcky. Ak niečo prelievate z originálneho obalu do náhradnej fľaše, vždy nádobu správne označte a uložte na bezpečnom mieste.

SVETOVÁ ZDRAVOTNÍCKA ORGANIZÁCIA

Svetová zdravotnícka organizácia, SZO alebo WHO (angl. World Health Organization) je medzinárodná organizácia systému OSN. Centrálu má v Ženeve vo Švajčiarsku.

Dejiny

V roku 1945 na Konferencii OSN o medzinárodnej organizácii jednohlasne schválili jej účastníci návrh Brazílie a Číny, aby sa vytvorila nezávislá medzinárodná zdravotnícka organizácia v rámci OSN. O rok neskôr v roku 1946 v New Yorku signovalo 61 štátov z celého sveta Ústavu Svetovej zdravotníckej organizácie. Česko-Slovensko patrilo medzi tieto krajiny. Ústava nadobudla platnosť 7. apríla 1948. Odvtedy oslavuje Svetová zdravotnícka organizácia a s ňou celý svet v tento deň Svetový deň zdravia. Po rozdelení Česko-Slovenska sa Slovensko stalo členom SZO 4. februára 1993.

Ciele

Jej hlavnou úlohou je ničiť choroby, obzvlášť kľúčové infekčné choroby. Popri koordinácii medzinárodného monitorovania vypuknutia infekčných chorôb ako SARS, malária a AIDS, realizuje aj programy na ničenie týchto chorôb prostredníctvom vývoja a distribúcie vakcín.

Štatút SZO definuje zdravie ako stav kompletnej fyzickej, mentálnej a sociálnej pohody, a nie iba ako absenciu chorôb alebo telesných chýb.

Štruktúra

Členské štáty SZO určujú delegácie do Svetového zdravotníckeho zhromaždenia (World Health Assembly) – najvyššieho rozhodovacieho orgánu SZO. Zhromaždenie sa zvyčajne schádza každý rok v máji a okrem vymenovania generálneho riaditeľa (na 5-ročný mandát) monitoruje finančné riadenie organizácie, kontroluje a schvaľuje predložený programový rozpočet. Zhromaždenie volí výkonný výbor zložený z 32 členov, ktorí sú technicky kvalifikovaní v oblasti zdravia, s 3-ročným mandátom do Výkonného výboru.

Sekretariát

Dennú prácu SZO má na starosti Sekretariát SZO (WHO Headquarters), ktorý má ústredie v Ženeve.

Má približne 3 800 zamestnancov pracujúcich v Ústredí Svetovej zdravotníckej organizácie v Ženeve a v šiestich regionálnych úradoch SZO po celom svete.

Regionálne úrady

Práca SZO je decentralizovaná. Existuje 6 regionálnych úradov (WHO Regional Offices):

- Regionálny úrad pre Afriku (AFRO)
- Regionálny úrad pre Ameriku (Severnú a Južnú)/Panamerická zdravotnícka organizácia (AMRO/PAHO)
- Regionálny úrad pre východné Stredomorie (EMRO)
- Regionálny úrad pre Európu (EURO)
- Regionálny úrad pre juhovýchodnú Áziu (SEARO)
- Regionálny úrad pre západný Pacifik (WPRO)

Regionálny úrad pre Európu má ústredie v Dánsku v Kodani.

Kancelárie SZO

V jednotlivých členských krajinách je SZO zastúpená kanceláriami, ktorých existuje 134, z toho 28 v Európe, 1 na Slovensku.

Členstvo

SZO má 194 členských štátov, vrátane všetkých členských štátov OSN okrem Lichtenštajnska. Najnovším členom (od 20. mája 2002) je Západný Timor. Krajiny, ktoré nie sú členské štáty OSN sa môžu, ak to schváli zhromaždenie, pripojiť ako asociovaní členovia (s kompletnou informovanosťou, ale obmedzeným podielníctvom a volebným právom). Príklady sú samosprávne jednotky Nového Zélandu – Cookove ostrovy a Niue. Krajínám môže byť tiež poskytnutý status pozorovateľa – napr. Vatikán.

GYNIMUN®

DUÁLNE PROBIOTIKUM PRE ŽENY

DUAL PROTECT

L. RHAMNOSUS
PB01

B. LONGUM
BB536

L. ACIDOPHILUS
LA14

**Kombinácia črevných
a vaginálnych laktobacilov**

DVOJAKÝ ÚČINOK

**pomáha obnoviť prirodzenú črevnú
a vaginálnu flóru**

vhodný počas aj po užívaní antibiotík

Aktívne zložky:

Jedna kapsula na požitie ústami obsahuje minimálne 1×10^9 živých baktérií Bifidobacterium longum BB536, Lactobacillus acidophilus LA14 a Lactobacillus rhamnosus PB01. Obsahuje fruktooligosacharidy.

Výživový doplnok

Dovozca: Aloris Vital, s.r.o. Majoránová 62, 821 07 Bratislava, Kontakt: info@alorisvital.sk, www.gynimun.sk

ALO_GYN__03_2019

PharmDr. Adela Čorejová, PhD

Nemocničná, a. s.
Nemocnica Malacky

Klasifikácia liečiv

N06A Antidepresíva

Antidepresíva patria do veľkej skupiny liečiv ovplyvňujúcich centrálny nervový systém (CNS). V anatomicko-terapeutickom systéme (ATC) ide o farmakologickú skupinu N06A, ktorá je rozdelená do piatich farmakologicko-terapeutických podskupín (tabuľka 1). Liečivá ATC skupiny N06A sa používajú predovšetkým na liečbu depresívnej, panickej alebo úzkostnej poruchy rôzneho typu. Indikáciou na ich preskripciu je napríklad aj neuropatická bolesť, profylaktická liečba migrény, posttraumatická stresová porucha, mentálna bulímia, záchvatové prejedanie sa alebo enuresis nocturna.

Výdaj všetkých prípravkov ATC skupiny N06A je okrem prípravkov s obsahom *Hypericum perforatum* nezávisle od liekovej formy viazaný na lekársky predpis.

Tabuľka 1: Liečivá farmakologicko-terapeutickej skupiny N06A Antidepresíva

Kód	Názov farmakologicko-terapeutickej podskupiny	Liečivá registrované na Slovensku
N06AA	Neselektívne inhibitory spätného vychytávania monoamínov	imipramín, klomipramín, amitriptylín, dosulepín
N06AB	Selektívne inhibitory spätného vychytávania serotonínu	fluoxetín, citalopram, paroxetín, sertralín, fluoxamín, escitalopram
N06AF	Neselektívne inhibitory monoaminoxidázy	-
N06AG	Inhibitory monoaminoxidázy typu A	moklobemid
N06AX	Iné antidepresíva	mianserín, trazodón, mirtazapín, bupropión, tianeptín, venlafaxín, duloxetín, agomelatín, vortioxetín, <i>Hypericum perforatum</i>

Z ATC podskupiny **N06AA Neselektívne inhibitory spätného vychytávania monoamínov** sú dostupné štyri liečivá. Vhodné sú pri depresiách spojených s telesnými príznakmi, ako napríklad psychomotorická retardácia, poruchy spánku, pokles apetitu alebo strata hmotnosti. Všetky majú výrazné anticholinergné účinky (najviac amitriptylín), ktoré obmedzujú ich využitie najmä vo vyššom veku a pri niektorých diagnózach, ako napríklad kardiovaskulárne ochorenia, hypertofia prostaty alebo epilepsia. Každé liečivo má však aj svoje prednosti. Amitriptylín a imipramín nevyvolávajú závislosť. Amitriptylín má aj výhodu, že okrem antidepresívneho účinku má aj výrazný analgetický účinok, čo súvisí najmä s jeho schopnosťou potencovať účinok opiátov. Výhodou dosulepínu je jeho lepšia znášanlivosť. Klomipramín je dostupný vo forme tabliet s predĺženým uvoľňovaním.

Liečivá podskupiny **N06AB Selektívne inhibitory spätného vychytávania serotonínu** (SSRI) patria k liečivám prvej voľby pri liečbe depresie. Pretože sú vysoko špecifické účinkom a nemajú takmer žiadny účinok na iné monoamíny (a s tým súvisiace nežiaduce účinky) využívajú sa aj pri liečbe chronickej bolesti a u pacientov vyššieho veku s polymorbiditou. Všetky liečivá tejto skupiny sú dostupné v perorálnej forme (tablety, obalované tablety, tvrdé kapsuly).

Sertralín je dostupný aj vo forme koncentrátnu na perorálny roztok, čo umožňuje lepšiu titráciu dávky. Farmakokinetické a farmakodynamické vlastnosti liečiv skupiny N06AB sú podobné, výnimkou je však fluoxetín, ktorý má najdlhší eliminačný polčas (aktívny metabolit norfluoxetín) a vyšší interakčný potenciál. Opatrnosť je potrebná pri týchto liečivách pri kombinácii s liečivami so serotonergným účinkom (napríklad opioidy) pre možné riziko rozvoja serotonínového syndrómu.

Zo skupiny **N06AG Inhibitory monoaminoxidázy typu A** je dostupný moklobemid. Má povzbudzujúci účinok na náladu a psychomotorickú aktivitu. Nemá sedatívne účinky, neovplyvňuje pozornosť a zlepšuje kvalitu spánku. Pre riziko rozvoja serotonínového syndrómu je však moklobemid nevhodný do kombinácie s liečivami zo skupiny SSRI a na liečbu chronickej bolesti v kombinácii s opioidnými analgetikami.

Medzi liečivá podskupiny **N06AX Iné antidepresíva** patria liečivá s rôznym mechanizmom účinku syntetického aj prírodného charakteru. Medzi ich výhody patria menší výskyt nežiaducich sedatívnych a anticholinergných rýchlejší nástup účinku. Venlafaxín sa indikuje aj pri diabetickej neuropatickej bolesti, pričom na tlmenie bolesti sa využíva nižšie dávkovanie ako pri liečbe depresie. Trazodón je sedatívne antidepresívum s an-

xiolytickým účinkom a najmenším výskytom anticholinergných účinkov. Mirtazapín má priaznivý vplyv na úzkosť a spánok (sedatívne účinky), pričom nemá takmer žiadnu anticholinergnú aktivitu. Agomelatín má pozitívne vlastnosti na fázový posun (navodzuje fázový posun spánku), znižuje telesnú teplotu a stimuluje uvoľňovanie melatonínu. Vortioxetín má okrem antidepresívneho účinku aj účinok podobný anxiolytickému, zlepšuje tiež kognitívne funkcie a priaznivo ovplyvňuje učenie a pamäť. Dostupný je nielen vo forme tabliet, ale aj vo forme perorálnych kvapiek. Tianeptín má okrem antidepresívneho účinku aj účinok anxiolytický bez sedácie.

Z prípravkov prírodného charakteru sú z tejto skupiny dostupné voľne predajné tradičné rastlinné prípravky s obsahom extraktu *Hypericum perforatum* (tablety). Používajú sa napríklad na zmiernenie príznakov menopauzy, vrátane návalov tepla, nočného potenia, aj nadmerného potenia, mierne zhoršenej nálady a mierneho pocitu úzkosti. Za tieto účinky (aj antidepresívne) sú zodpovedné aglykóny flavonoidov, kvercitrín, xantóny, menej hypericín. Výhodou prípravkov s obsahom *Hypericum perforatum* je, že nemajú anticholinergné účinky a môžu sa užívať dlhodobo.

Kľúčové slová: ATC klasifikácia, antidepresíva

RNDr. Zora Kasičová
členka výboru OZ,
správkyňa webovej stránky
www.viktorky.webnode.sk

OZ VIKTORKY Banská Bystrica

• Keď niekoho zasiahne rakovina, nevie sa ani nadýchnuť, prepadne ho strach. Lenže rakovina sa na strachu pržíva. Preto sme sa rozhodli, že je možné s touto chorobou žiť, tešiť sa, zažívať nové, dosiaľ nepoznané a pekné veci. Sme občianske združenie VIKTORKY a združujeme ženy s onkologickým ochorením, prevažne s nádorom prsníka. Nezlomila nás skúsenosť s vážnou chorobou, naopak, v aktívnej činnosti nachádzame radosť a pomoc nielen pre seba, ale aj pre ostatné ženy s podobným ochorením. Snažíme sa, aby ženy neprepadli smútku a beznádeji, keď sa im „to“ stane a možno vytvárame pre ne malý ostrovček prijatia a nádeje, ktorý v ťažkých chvíľach tak veľmi potrebujú. U nás dochádza k tomu, že sa vieme na svojom ochorení aj zasmiať. Je to veľká úľava byť v kolektíve, kde môžeme o všetkom otvorene hovoriť, kde sa môžeme pred kamarátkami vyzliecť akoby nič... žiadny prekvapený pohľad.

Vzdelávame sa v rámci nášho členstva v AOPP

• Aktivity združenia sú zamerané predovšetkým na psychosociálnu pomoc a podporu telesného a duševného zdravia. Následky zaťažujúcej liečby onkologického ochorenia pomáhajú zmierňovať rehabilitácie a rekondičné kúpeľné pobyty, ale aj prednášky z oblasti zdravého životného štýlu a výživy, ktoré organizujeme. Prijemný relax a odpútanie od zaťažujúcich myšlienok prináša účasť na kultúrnych podujatiach. Prednášky z oblasti sociálneho zabezpečenia sú užitočné pri riešení novej životnej situácie.

Les, vzduch, pohyb a dobrá nálada!

• Občianske združenie VIKTORKY je kolektívnym členom Ligy proti rakovine Slovensko, ktorá organizuje mnoho zaujímavých podujatí a my sa ich rady zúčastňujeme. Každoročne sa aktívne zapájame do zbierky Deň narcisov. Z výnosu tejto zbierky nám Liga proti rakovine prispieva na náš projekt Viktorkám pre zdravie.

Na školení s onkologičkou

• Žena prekonávajúca onkologické ochorenie sa nachádza v krízovej situácii, ktorú nie je ľahké zvládnuť bez pomoci blízkych. V našom Občianskom združení VIKTORKY sa svojou psychosociálnou pomocou zúčastňujeme na riešení krízy vyvolanej vážnou diagnózou. Na našich spoločných stretnutiach, či už pravidelne na schôdzi, alebo na našich akciách, hľadáme aktívny prístup, dávame príležitosť detailne hovoriť o zážitkoch, chceme aktívne počúvať. Je to miesto, kde sa vyrovnávame s emóciami a problémami alebo sa učíme ich akceptovať v prípade, že ich nie je možné zmeniť. Upevňuje sa naša sebadôvera a posilňuje sa nádej, že je možné krízu prekonať.

„Určite sa to podarí...!“

Avicenum DiaFit

BAVLNENÉ PONOŽKY PRE DIABETIKOV

Aries
MEDICAL PRODUCTS

avicenum.eu

... pre ľahší život!

Trenčín

Mgr. Marcela Matusová

Stredoškolská pedagogička

www.szstn.sk

ŠKOLA VOLÁ

Dva mesiace prázdnin ubehli ako voda, je tu september a s ním začiatok nového školského roka. Nám oficiálne začal 3. septembra. Prvákom v spoločenskej miestnosti a ostatným žiakom v ich kmeňových triedach. Všetkým želáme pevné zdravie, veľa chuti a energie do štúdia, množstvo kreatívnych nápadov a pohody, jednoducho úspešný školský rok!

V OLIWE TO ŽILO KOŽAZ-OM

Trojročný Kurz ochrany života a zdravia je pre žiakov tretieho ročníka povinnou, no veľmi obľúbenou jazdou. A hoci sú tretiakmi ešte len druhý týždeň, už ju majú úspešne za sebou. V nádhernom prostredí Oliwa rezortu v Trenčianskej Tepłej „kožazovali“ v dvoch turnusoch od 9. do 13. septembra a veľmi sa im tam páčilo. Ako prví sa do Oliwy vybrali farmaceutickí a zdravotnícki laboranti. Aj keď ich rezort privítal upršaným počasím, nenechali sa odradiť. Po troch dňoch ich vystriedali maséri a zubní asistenti, na ktorých sa slnko už usmievalo po celý čas.

Cieľom kurzu bolo zvýšiť telesnú zdatnosť žiakov, ich psychickú odolnosť a schopnosť riešiť mimoriadne situácie v živote. Všetci žiaci absolvovali zdravotnícku prípravu so zameraním na poskytovanie prvej pomoci v rôznych situáciách, civilnú ochranu so zameraním na riešenie mimoriadnych udalostí a dozvedeli sa, ako sa správať pri pobyte v prírode. Ďalej topografiu, kde si overili svoje znalosti v orientácii podľa mapy a precvičili si prácu s buzolou a určovanie azimutu, a streleckú prípravu, počas ktorej sa učili strieľať na terč v ľahu, kľaku, v sťažených podmienkach. Keďže Oliwa rezort ponúka svojim návštevníkom bohaté športové vyžitie, v čase voľna to žilo na futbalovom či plážovom ihrisku, na tenisovom kurte, pri stolnom tenise a futbale. Druhý deň kurzu žiaci absolvovali túru do Trenčianskych Teplíc a večer si spríjemnili opekačkou, spevom a tancom. „Cieľ kurzu sme naplnili, veselo a pohodovo bolo po celý čas,“ spokojne konštatuje vedúci kurzu Juraj Líška.

Trnava

PhDr. Juhásová Ingrid, PhD.

Stredoškolská pedagogička
a administrátorka e-Twinning

www.szstt.edupage.org

V SEPTEMBRI SME ZAČALI A UŽ KONČIME 1. PROJEKT V PLATFORME

V školskom roku 2018/2019 sa Stredná zdravotnícka škola v Trnave zapojila do projektu v platforme e-Twinning. Program eTwinning sa zameriava na podporu využívania moderných informačných a komunikačných technológií za účelom vytvorenia partnerstiev európskych škôl. E je skratka pre elektronický a twinning znamená partnerstvo, družba.

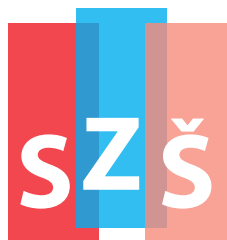

eTwinning ponúka bezplatný prístup, zmysel pre komunitu, bezpečné prostredie, projekty zamerané na spoluprácu škôl, možnosť profesionálneho rastu, podporu, šťastných žiakov, žiadnu byrokráciu, uznanie práce, zábavu v triede...

Partnerská škola zo Španielska (Arexabaleta Lanbide Eskola) nás vtiahla do eTwinningu tým, že vytvorila projekt s názvom New live opportunities for VET students. 15 žiakov z troch tried 1.B (Sergei Andriuscenco, Karin Čárska, Červenková Viktória a Karin, Búbelová Daniela, Bartovičová Lenka, Féderová Zuzana, Halabrinová Alexandra, Sofia Gálová), 2.B (Patrícia Hincová a Tereza Revayová) a 3.A (Karin Brestovanská, Marianna Bachratá, Daniela Zmeková, Kevin Pomothy) realizovalo rôzne aktivity v spolupráci so španielskymi študentmi, napr. kvíz o Slovensku, prezentácie, videá na odborné témy (meranie TK, KPR a iné). Jednou z aktivít boli aj videokonferencie, kedy sa študenti zoznámili a dohodli si postup spolupráce v skupinách. Nie vždy všetko išlo „hladko“ a podľa predstáv učiteľov (Aitor Alvarado, Ingrid Juhsová), ktorí boli pre žiakov mentormi a zároveň aj administrátormi projektu. Každý začiatok je ťažký, ale naši študenti dokázali, že ťažkosti a prekážky v komunikácii v cudzom jazyku dokážu úspešne prekonať.

Pre našu školu a najmä pre vyučujúcich bude veľkým prínosom, aby učitelia svoj rast a učiteľské majstrovstvo rozvíjali aj týmto smerom. Rovnako žiaci zainteresovaní do tohoto inovatívneho a zaujímavého spôsobu výučby môžu len získať, môžu spoznávať iné kultúry, komunity v európskom priestore, zoznámiť sa s novými priateľmi z iných krajín, rozvíjať svoje schopnosti a zdokonaľovať sa a komunikovať v cudzom jazyku, používať rôzne online aplikácie.

Budme ako škola ešte lepší, ako sme teraz! Certifikát Škola eTwinning je ocenenie, ktoré nie je ľahké dostať. Jeho získanie by bolo pre nás čerešnička na torte!

RNDr. Karin Potomová
Mgr. Lucia Slivkárová
Stredoškolské pedagogičky

Košice Moyzesova 17

www.szske.sk

Koniec školského roka 2018/2019 nám priniesol aj takéto akcie....

„Prevencia šikanovania“

Dňa 5. júna 2019 sa žiaci 2. ročníka zúčastnili preventívnej aktivity na tému „Prevencia šikanovania.“

Cieľom preventívnej aktivity bolo:

- o senzibilizovať žiakov voči prejavom šikanovania,
- o rozvíjať ich schopnosť rozlišovať prejavy jednoduchšej agresie a šikanovania,
- o viesť ich k uvedomeniu, že agresívne správanie – fyzické aj verbálne a šikanovanie je neprípustné a v škole (ale aj v inom prostredí) nemôže byť tolerované,
- o učiť ich adekvátne riešiť situácie, keď sú ohrození,
- o vedieť sa správne zachovať v prípade, že spolužiak je šikanovaný.

„Očkovanie hrou“

Pre študentov 2. ročníka bol dňa 31. mája 2019 realizovaný projekt „Očkovanie hrou“ s cieľom zvýšenia povedomia mladých ľudí o ochoreniach, ktorým je možné predchádzať očkovaním a o význame povinného očkovania. Študenti mali možnosť získať informácie o priebehu a závažnosti niektorých infekčných ochorení, ktoré sa darí eliminovať práve vďaka očkovaniu, o rôznych antigénoch, s ktorými sa človek vo svojom živote stretáva, o princípoch individuálnej a kolektívnej imunity, a o rôznych fámach a mýtoch, ktoré sú spojené s očkovaním. Aktuálne boli zaradené aj informácie o výskyte osýpok na Slovensku, ako reálnej hrozbe pre nezaočkovaných, resp. nedostatočne zaočkovanú populáciu.

Živá knižnica

Žiaci I. ročníka sa pri príležitosti Dňa Afriky (25. 5. 2019) zúčastnili aktivity Živá knižnica, ktorú pre nich pripravila mimovládna nezisková organizácia PDCS. Celú aktivitu viedla pani Ľuboslava Šefčíková. Živá knižnica - rozprávanie príbehov hostí z afrických krajín žijúcich na Slovensku, podporujúce rešpektovanie a prijímanie iných názorov a kultúr.

Začiatok školského roka

... a ani sme sa nenazdali a už sa píše 2. september 2019. V tento deň sme sa všetci slávnostne stretli na školskom dvore, kde nás privítala pani riaditeľka PhDr. Viera Rusinková a po krásnych slovách nám všetkým popriala v novom školskom roku 2019/2020 všetko dobré.

Mgr. Alena Majerčáková
Stredoškolská pedagogička

Michalovce

www.szsme.eu.sk

ZAČIATOK ŠKOLSKÉHO ROKA 2019/2020

V pondelok, 2. septembra 2019 sme sa všetci stretli na školskom dvore Strednej zdravotníckej školy v Michalovciach, aby sme spoločne začali ďalší školský rok. Nebude to ale hocijaký rok. Tento bude pre našu školu už 70. v poradí. Mimoriadne slávnostnú atmosféru bolo cítiť všade. Po srdečnom príhovore pána riaditeľa RNDr. Dušana Žaludka sme odštartovali rok plný aktivít, ktoré nás ešte viac zblížia s našou školou. Každý žiak aj pedagóg bude mať príležitosť priložiť ruku k dielu. Už teraz sa tešíme na nasledujúce mesiace.

RNDr. Edita Dlháňová, MPH

Vedúca študijného odboru FL

Bratislava Záhradnícka 44 www.szsba.sk

ZAČAL SA NOVÝ ŠKOLSKÝ ROK

Škola opäť otvorila svoje brány. Vrátili sa starší žiaci, nastúpili novopriatí. V tomto školskom roku prvákov máme 176. Sú na študijných odboroch farmaceutický laborant, zdravotnícky laborant, očný optik, ortopedický technik, zubný asistent a diplomovaný fyzioterapeut. Nech sa vám na našej škole darí!

ANGIS – KONFERENCIA FARMACEUTICKÝCH PRACOVNÍKOV

Ako iné školské roky, aj začiatok tohto, sa žiaci IV. FL s odbornými učiteľmi zúčastnili odbornej konferencie farmaceutických laborantov ANGIS. Bola v dňoch 6. a 7. 9. 2019. Kvalitné prednášky na odborné témy, z ktorých mnohé sú obsahom aj učebných osnov, rozšírili vedomosti našich žiakov.

KOŽAZ – OLYMPIJSKÝ DEŇ

Na začiatku školského roka, skôr ako sa začalo riadne vyučovanie, žiaci prvých až tretích ročníkov absolvovali Kurz na ochranu života a zdravia. Pre prvákov a druhákov trval len jeden deň, tretiaci mu venovali tri dni.

Olympijský deň bol spoločný pre všetkých. Konal sa na športovom areáli vysokoškolského internátu Mladá garda. Žiaci si zmerali sily v disciplínach športových, zdravotníckych i vedomostných. Akciu podporili aj zástupcovia nášho BSK svojou návštevou a aj drobnými darčekom.

Tretiaci v kurze pokračovali aj druhý a tretí deň. Navštívili bunker z druhej svetovej vojny, ktorý je súčasťou Múzea petržalského opevnenia a jeho historickú expozíciu. O systéme fungovania hasičského a záchranného systému na Slovensku sa žiaci dozvedeli na návšteve hasičského zboru v Petržalke

PaedDr. Anna Fodorová

Stredoškolská pedagógica

Banská Bystrica www.szsbb.eu

Tak sme sa opäť po prázdninách stretli. Oddýchnutí, naplnení zážitkami a krásnymi spomienkami na leto, za ktorým sme zatvorili pomyselné dverka. A nové otvorili... Vstúpili sme do nového školského roka s očakávaním, čo nám prinesie.

ZAČIATOK ŠKOLSKÉHO ROKA

Slávnostné otvorenie školského roka sme začali v triedach, nakoľko v tento deň pršalo. Pevne verím, že to neboli „slzy plačúcich študentov za prázdninami“, ale „kvapky šťastia“, ktoré nám boli dopriate už na začiatku školského roka. Po vypočutí štátnej hymny sa nám prihovril riaditeľ školy PaedDr. Michal Straka. Privítal študentov a špeciálne prvákov, ktorí nastúpili na štúdium na našej škole. Adresoval ich slovami povzbudení, chuti a sily do štúdia odboru, ktorý si vybrali. V príhovore myslel aj na študentov štvrtých ročníkov, ktorých okrem stužkovej, čaká aj tá pomyselná „najťažšia skúška“ – maturita. Okrem študentov, pozdravil pán riaditeľ a pedagogický zbor, a privítal nových kolegov, ktorí obohatili naše rady. Prijali sme posily aj do nášho odboru FL. V závere príhovoru zaželel pán riaditeľ každému študentovi a kolegom pevné zdravie, chuť do učenia a úspešné zvládnutie celého školského roka.

AKTIVITY

Prvý septembrový týždeň študenti, okrem prvákov, absolvovali s triednymi vyučujúcimi triedne aktivity. Študenti tretích ročníkov sa zúčastnili kurzu OČAP, v ktorom si preverili a doplnili poznatky z topológie, poskytnutia prvej pomoci, zastreľali na terč zo vzduchovky a otestovali svoje telesné zdatnosti. U prvákov prebiehali adaptačné dni, v ktorých sa zoznamovali s novými náležitosťami, povinnosťami, učebňami a profesorami.

Vybraní študenti štvrtých ročníkov spolu s profesorami vycestovali do Bratislavy na prezentáciu vysokých škôl Gaudeamus. Mali možnosť spoznať jednotlivé fakulty a možnosť štúdia na nich.

V tomto školskom roku plánujeme v odbore FL exkurzie do lekární, prednášky. Prvákov v priebehu októbra čaká KABU – slávnostné privítanie a prijatie do cechu. Už tradične okolo dátumu sv. Mikuláša býva na škole Deň otvorených dverí spojený s varením bezalkoholického punču a možnosťou prehliadky učební verejnosťou.

Zo srdca prajeme študentom a profesorom úspešné zvládnutie všetkých školských povinností, entuziazmus, elán a radosť z dosiahnutých výsledkov.

Máme tu opäť nový školský rok, rada by som sa vrátila ešte k niektorým udalostiam našej školy z konca minulého školského roka.

TURISTICKÝ KURZ PRE ŽIAKOV DRUHÉHO ROČNÍKA

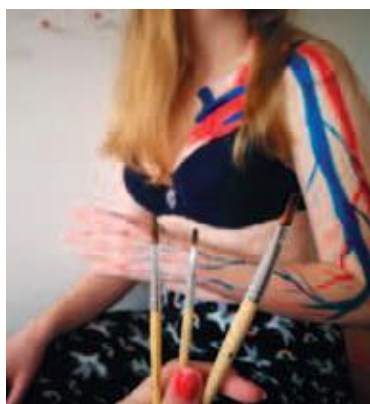
Žiaci druhého ročníka sa v júni zúčastnili turistického kurzu. Program bol nasledovný: prvý deň končila turistická vychádzka na hrade Gýmeš, druhý deň sme prešli od liečebného ústavu spod Zobora do Podhorian. Stred týždňa sme venovali regenerácii našich unavených svalov. Navštívili sme termálne kúpalisko v Poľnom Kesove. Po uvoľnenom dni nás

čakal deň športový. Ten sme strávili v areáli kaštieľa Mojmírovce. Záverečný deň nám urobili program vojaci z Nity.

FOTOGRAFICKÁ SÚŤAŽ JA A ŠKOLA

Fotografická súťaž Ja a škola má na našej škole už svoju tradíciu. V rámci predmetu mediálna výchova žiaci posielali svoje fotografické príspevky. Porota mala neľahkú úlohu vybrať tie najlepšie, pretože tento rok nebola núdza o kreatívne a nápadité fotografie.

ŠKOLSKÝ VÝLET ŽIAKOV II. FL

Počas krásnych a teplých júnových dní sa trieda II. FL vybrala na triedny výlet do Vysokých Tatier. Trieda si spoločne uvarila večeru a zdolala aj Hrebienok, Bilíkovu chatu, vodopády Studeného potoka ale aj Reinerovo odpočívadlo. Počas celého výletu panovala priateľská atmosféra a zábava, ktoré vyvrcholili rozlúčkou diskotékou.

Stanislav Pech

info@pech.sk

na pokračovanie

Tipy a triky v operačnom systéme Windows

Microsoft Excel

najviac používané funkcie

Názvy funkcií sa odlišujú podľa jazykovej verzie MS Office.

• **SUM(SUMA)** – spočíta čísla z vybraných jednotlivých buniek oddelených čiarkou = **SUMA(A1,C9)**, alebo celý blok = **SUMA(A1:E9)**.

• **IF(KDYŽ)** – podmienka, ktorá vyhodnotí výraz za IF (v príklade D5>E5), ak je pravdivý vykoná sa prvý príkaz SUMA(A8:A12), ak nie vykoná sa druhý príkaz SUMA(E5).

Príklad: **=IF(D5>E5;SUMA(A8:A12);SUMA(E5))**.

• **LOOKUP (VYHLEDAT)** – vyhledá zadanú hodnotu Peter v oblasti A1 až A8 a zobrazí hodnotu v oblasti C1 až C8 na odpovedajúcom riadku.

Príklad: **=LOOKUP(„Peter“;A1:A8;C1:C8)**.

• **VLOOKUP(SVYHLEDAT)** – vyhledá hodnotu „milka“ v oblasti A1:C8 a zobrazí hodnotu z 2. stĺpca na odpovedajúcom riadku, FALSE (NEPRAVDA) vyhledá presnú hodnotu.

Príklad: **=SVYHLEDAT(E4;A1:C8;2;NEPRAVDA)**

• **AVERAGEA** – vráti priemernú hodnotu z vybranej oblasti

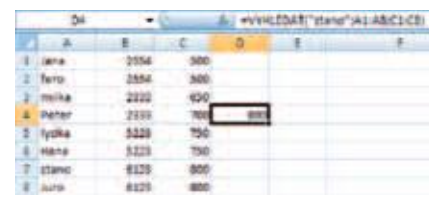
Príklad: **=AVERAGEA(C1:C8)**

• **AVERAGEIF** – vráti priemernú hodnotu z vybranej oblasti C1:C8 s podmienkou bunka je väčšia ako 700 a konkrétna oblasť pre vyhľadávanie.

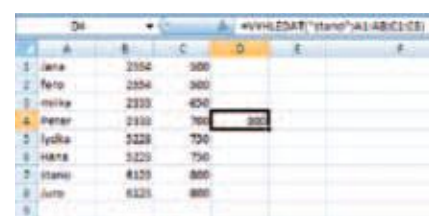
Príklad: **=AVERAGEIF(C1:C8;„>700“;C1:C8)**

• **COUNTIF** – vráti počet buniek z vybranej oblasti A1:C8, vyhovujúcich podmienke, že bunka obsahuje reťazec Hana.

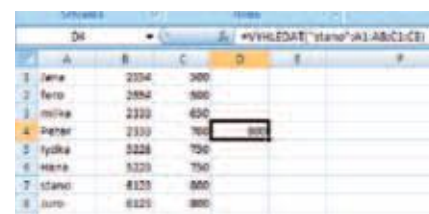
Príklad: **=COUNTIF(A1:C8; „Hana“)**

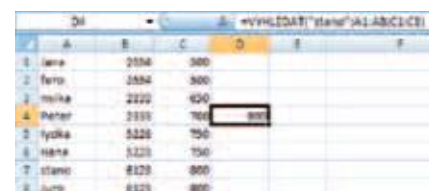
	A	B	C	D	E	F
1	Jana	2354	300			
2	Peter	2354	300			
3	Milka	2333	400			
4	Peter	2333	700			
5	Jydko	3228	750			
6	Hana	3228	750			
7	Stano	8129	800			
8	Juro	8129	800			

	A	B	C	D	E	F
1	Jana	2354	300			
2	Peter	2354	300			
3	Milka	2333	400			
4	Peter	2333	700			
5	Jydko	3228	750			
6	Hana	3228	750			
7	Stano	8129	800			
8	Juro	8129	800			

	A	B	C	D	E	F
1	Jana	2354	300			
2	Peter	2354	300			
3	Milka	2333	400			
4	Peter	2333	700			
5	Jydko	3228	750			
6	Hana	3228	750			
7	Stano	8129	800			
8	Juro	8129	800			

	A	B	C	D	E	F
1	Jana	2354	300			
2	Peter	2354	300			
3	Milka	2333	400			
4	Peter	2333	700			
5	Jydko	3228	750			
6	Hana	3228	750			
7	Stano	8129	800			
8	Juro	8129	800			

Doc. RNDr. Ingrid Tumová, CSc.

Univerzita Komenského v Bratislave
Farmaceutická fakulta
Katedra farmakológie a toxikológie

Základné pojmy vo farmácii

3. časť

Homeopatický liek

je liek získaný z výrobku, látky alebo z homeopatického základu homeopatickým výrobným postupom opísaným v Európskom liekopise alebo v liekopise platnom v niektorom členskom štáte Európskej únie alebo v štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Homeopatický liek sa môže získať z viacerých homeopatických základov.

Výživové doplnky

sú potraviny na doplnenie prirodzenej stravy, ktoré sú koncentrovanými zdrojmi živín, vitamínov, minerálnych látok alebo iných látok s výživovým alebo fyziologickým účinkom. Musia sa vyrábať v súlade s potravinovým kódexom.

Species – čajové zmesi

sú zmesi rastlinných drog v suchom stave, rozdrvených na predpísaný stupeň.

Biologické lieky

(biopharmaceuticals, biofarmaceutikum) – lieky vyrobené jednou alebo viacerými biotechnologickými metódami, medzi ktoré patria rekombinantná DNA technológia, kontrolovaná génová expresia a protilátkové metódy.

Biologický referenčný liek

biologický liek schválený a používa sa v EÚ.

Biologicky podobné lieky (biosimilár)

sú vyvinuté tak, aby boli veľmi podobné existujúcemu biologickému lieku (tzv. referenčnému lieku). Malé rozdiely sa vyskytujú u všetkých biologických liekoch, dokonca aj medzi rôznymi šaržami toho istého lieku. Tieto rozdiely sú dané tým, že účinné látky sú veľké a komplexné molekuly vytvorené živými bunkami. Biologicky podobné lieky môžu prísť na trh, keď referenčnému lieku vypršia ochranné práva.

Falšovaný humánný liek

je, ak medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, alebo osobitný predpis neustanovujú inak, každý humánný liek s nepravdivým údajom a) o totožnosti humánneho lieku vrátane označovania humánneho lieku, o výrobcovi humánneho lieku, držiteľovi rozhodnutia o registrácii humánneho lieku alebo krajine výroby, alebo b) v dokumentácii o príjme, výdaji, preprave, dovoze a vývoze humánneho lieku.

Blockbuster

je definovaný ako liek s predajom viac ako 1 mld USD v určitom roku.

NOVINKA
PATENTOVANÁ
ÚČINNÁ LÁTKA
THIAMIDOL

PRED APLIKÁCIOU 2. TÝŽDEŇ 4. TÝŽDEŇ 6. TÝŽDEŇ

PIGMENTOVÉ ŠKVRNY? VIDITEĽNÁ REDUKCIA A TRVALÉ* VÝSLEDKY. PRVÉ VIDITEĽNÉ VÝSLEDKY UŽ ZA 2 TÝŽDNE

- Duálne sérum s patentovanou zložkou thiamidol a koncentrovanou kyselinou hyalurónovou
- Pre zjednotený tón a žiarivý vzhľad pleti

- Thiamidol cielene rieši príčinu vzniku hyperpigmentácie
- Veľmi dobrá kožná znášanlivosť

www.eucerin.sk

* pri pravidelnom používaní

Informačné centrá

plánované lekárske
ošetrenie v zahraničí

Národné kontaktné miesta

V každej krajine EÚ sa nachádza minimálne jedno národné kontaktné miesto (niektoré krajiny majú regionálne alebo miestne kontaktné miesta), kde vám poradia s prípravou vášho lekárskeho ošetrenia v zahraničí.

Vyberte krajinu:

Vo vašej domovskej krajine

Národné kontaktné miesto vám poskytne informácie o vašom práve na zdravotnú starostlivosť v iných krajinách EÚ, vrátane informácií o:

- vašom práve na náhradu niektorých alebo všetkých výdavkov,
- typoch preplácaných ošetrovaní a výške náhrady výdavkov,
- potrebe predchádzajúceho povolenia a ako oň požiadať,
- možnostiach nápravy v prípade porušenia vašich práv.

V krajine, v ktorej sa chcete nechať ošetriť

Národné kontaktné miesto vám poskytne informácie o:

- systéme zdravotnej starostlivosti v danej krajine a spôsobe, ako sa zabezpečuje jeho kvalita, bezpečnosť a súlad s vnútroštátnymi normami
- tom, či je konkrétny poskytovateľ registrovaný a oprávnený poskytovať špecifické ošetrenia a aký systém kvality a bezpečnosti sa naňho vzťahuje,
- právach pacientov v danej krajine a o tom, aké sú vaše možnosti, ak niečo zlyhá alebo ak nie ste s ošetrením a poskytnutou starostlivosťou spokojní.

Inštitúcie zdravotného poistenia

Aj vaša zdravotná poisťovňa vám môže poskytnúť informácie o vašom práve na plánované lekárske ošetrenie v inej krajine EÚ. Konkrétne vám môže poskytnúť ďalšie informácie o náhrade výdavkov, predchádzajúcom povolení a prípadných obmedzeniach, ktoré sa vzťahujú na vaše lekárske ošetrenie v zahraničí.

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, ako sú nemocnice, kliniky alebo iné zdravotnícke zariadenia, vás musia informovať o:

- rôznych možnostiach ošetrovania, kvalite a bezpečnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti, povoleniach/registrácii poskytovateľa zdravotnej starostlivosti atď., aby ste sa mohli informovane rozhodnúť,
- cenách ošetrovania, a to ešte pred jeho poskytnutím. Následne vám musia poskytnúť prehľadnú faktúru s cieľom uľahčiť náhradu,
- svojom poistení zodpovednosti za škodu alebo ekvivalentnom poistení,
- (prípadne) o rôznych možnostiach krytia nákladov na ošetrenie.

Zdroj: Vaša Európa

Bezproblémové dýchanie? To nie je marne!

mar 0,1% a mar rhino 0,05%
mar plus 5%
mar premium/kids/hypertonic

**PREDÝCHAJTE TO SO SPREJMI
S MORSKOU VODOU**

STADA

O spravnom výbere a použití prípravkov mar sa informujte u vášho lekára alebo lekárni. Viac informácií o produktoch mar na: www.stada.sk

POUŽITIE PRÍPRAVKOV MAR:

- ▶ na každodenné zvlhčenie, čistenie a ošetrenie suchej nosovej sliznice
- ▶ vhodné pri suchom zohriatom vzduchu, v klimatizovaných miestnostiach, v studenom počasí
- ▶ pri akútnej a chronickej nádche
- ▶ ako prevencia pri vzniku infekcií horných dýchacích ciest
- ▶ na pravidelnú hygienu nosa
- ▶ pri zvýšenej záťaži domácim prachom a peľom
- ▶ pri alergických prejavoch a opuchoch sliznice nosa

Poznáte nižšie uvedené produkty a nemáte problém, v prípade otázok klienta na konkrétny produkt, odpovedať so znalosťou vecí? Pacient ocení, keď mu viete dať kvalifikovanú odpoveď jemu zrozumiteľným spôsobom.

- 1.** Nová rada ANTI-PIGMENT od dermokozmetologickej značky Eucerin obsahuje duálne sérum kombinujúce patentovanú zložku na redukciu pigmentových škvŕn a osvedčenú zložku pre intenzívnu hydratáciu pleti.
● **Otázka:** Ako sa nazývajú tieto dve hlavné účinné látky v Eucerin Anti-Pigment Duálnom sére?
www.eucerin.sk
- 2.** MoliCare® Premium Elastic unikátne zalepovacie nohavičky s elastickými bočnými pásmi od spoločnosti Hartmann Rico.
● **Otázka:** Uľahčia každodennú starostlivosť o osobu s ťažkou inkontinenciou?
áno nie www.hartmann.sk
- 3.** Ďalší v rade čistých terapeuticky prírodných produktov spoločnosti AUSTRALIAN BODYCARE je abc Spot Stick/Hojivá tyčinka.
● **Otázka:** Aký má účinok na pleť?
www.australian-bodycare.sk
- 4.** VITA B 12 1mg na pamäť od fínskej spoločnosti Vitabalans. Len 1 tableta denne.
● **Otázka:** Pamätáte si, v ktorom mesiaci si pripomíname „Úctu k starším ľuďom“?
www.vitabalans.sk
- 5.** Papilocare® vaginálny gél odporúčaný na kontrolu a obnovu epitel transformačnej zóny krčka maternice, na prevenciu rizika lézií spôsobených HPV (LSIL).
● **Otázka:** U akého percenta žien sa po 6 mesiacoch užívania Papilocare® dosiahol klírens HPV?
www.richter.sk
- 6.** Milgamma® N cps od spoločnosti Wörwag Pharma regeneruje poškodené nervy a má analgetický účinok.
● **Otázka:** Kombinácia NSA s vysokými dávkami vitamínov skupiny B prináša skrátenie analgetickej liečby a tým zníženie rizík rozvoja nežiaducich účinkov NSA?
áno nie www.worwag-pharma.sk
- 7.** Multivitamíny s minerálmi. Dva prípravky od spoločnosti MedPharma. Jeden obsahuje 42 dôležitých vitamínov, extra C, Q10 a druhý 30 zložiek.
● Uvedte ich názvy.
www.medpharma.sk
- 8.** Abuxar 80 mg filmom obalené tablety viazané na lekárske predpis od spoločnosti Belupo. Liek obsahuje liečivo febuxostat a používa sa na liečbu dny, ktorá je spojená s nadbytkom chemickej látky nazývanej kyselina močová (urát) v tele.
● **Otázka:** Ak sa nelieči môžu sa v kĺboch vytvárať usadeniny a spôsobiť poškodenie kĺbov a kostí?
áno nie www.belupo.sk
- 9.** Hyalgel Collagen Maxx správna starostlivosť o vaše kĺby. Do SR ho dováža spoločnosť h-kontipro.
● **Otázka:** Vo vianočnom balení dostanete 1 + 1 zdarma?
www.h-kontipro.sk
- 10.** Gynimun Dual Protect kombinácia črevných a vaginálnych laktobacilov vhodný počas aj po užívaní antibiotík.
● **Otázka:** Pomáha obnoviť prírodnú črevnú a vaginálnu flóru?
áno nie www.gynimun.sk
- 11.** isla® junior pre deti od 4 rokov zmierňuje bolesť v hrdle, bolesť pri prehĺtaní.
● Uvedte ďalšie benefity prípravku isla® junior, ktorý distribuuje v SR spoločnosť Xantis Pharma.
www.xantispharma.sk
- 12.** V portfóliu spoločnosti STADA je široká škála prípravkov na prechladnutie, chrípku, kašeľ, nádchu, imunitu/ATB, herpes, teplotu/horúčku.
● Napíšte názvy 3 z nich.
www.stada.sk
- 13.** Urinal® a Urinal Akut® FORTE pre správne fungovanie močovej sústavy obsahuje vysoko koncentrovaný extrakt z kanadských brusníc Exocyan®. Obsah extraktu Exocyan v Urinal® Akut Forte je štandardizovaný na 36 mg PAC.
● **Otázka:** Ktoré 3 hlavné zložky obsahuje Urinal® a Urinal® Akut Forte pre zdravie močových ciest?
www.idelyn.sk
- 14.** Detské čaje od spoločnosti Fytopharma: ovocný čaj malina, čierny čaj bez kofeínu a bylinná zmes na podporu imunity.
● Napíšte čaj a vek, v ktorom ich môžete podávať deťom?
www.fytopharma.sk
- 15.** Hemoglobín FOB a Hemoglobín FOB 3 v 1 testy (teste) na rýchlu diagnostiku skrytého krvácania v stolici bez špeciálnej diéty v termíne od 1.10. do 31.10. 2019 so zľavou 30 %.
● **Otázka:** Je test určený ako preventívne vyšetrenie rakoviny hrubého čreva a konečníka?
áno nie www.biogama.sk
- 16.** Beta Glucan podpora imunity pre najmenších od spoločnosti Natures: Beta Glucan Detský sirup +, Beta Glucan Detský sirup 1+.
● Z akého zdroja pochádza beta glucan vo výrobkoch Beta Glucan Detský sirup+ / 1+ roka?
www.natures.sk
- 17.** Flavamed perorálny roztok od spoločnosti Berlin-Chemie/A. Menarini pre deti od 2 rokov a dospelých účinný na kašeľ.
● Opíšte ho.
www.flavamed.sk

Odpovede zasielajte na mail
farmaceutickylaborant@gmail.com
do **15. novembra 2019**.

Ing. Peter Krajniak

Lektor, školiťel'

peter.krajniak@orangemail.sk

Motivácia

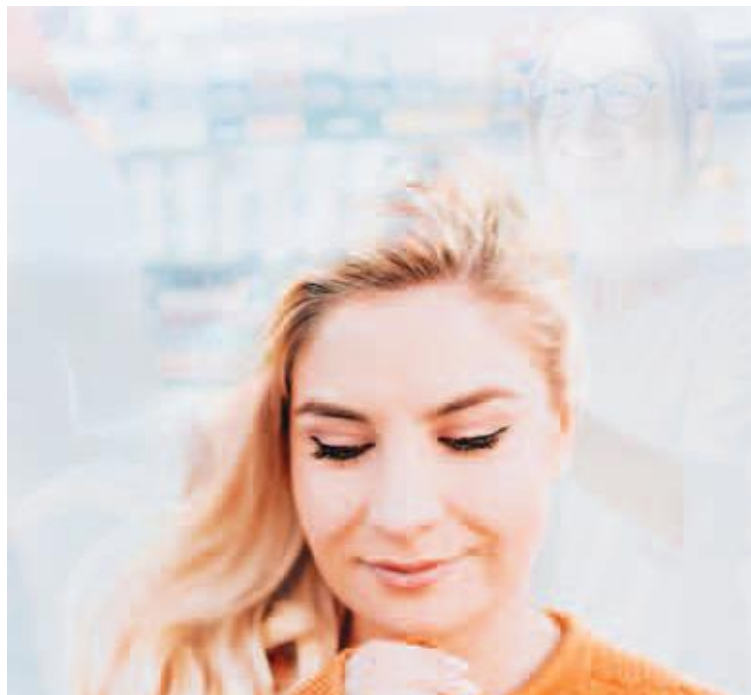
Každé ľudské správanie je vedome, alebo nevedome zamerané na dosiahnutie nejakého cieľa. Zjednodušene napísané, to, akou intenzitou túžime po dosiahnutí cieľa a ako dlho v nás túžba trvá, je naša motivácia. Inými slovami je to vnútorný stav človeka, ktorý aktivuje, alebo uvádza do pohybu všetky vnútorné sily človeka (pranie, túžby, úsilie, ...).

Iste si spomínate, čo vás motivovalo k výberu školy, ktorú ste si vybrali, neskôr vás motivácia viedla k výberu vášho zamestnania. Dá sa povedať, že každú túžbu (cieľ), ktorý máme, sprevádza motivácia. A aká veľká a silná (intenzívna) motivácia je, to určuje, ako rýchlo cieľ dosiahneme, alebo i nedosiahneme.

Motivácia teda sprevádza vás ako pracovníkov lekárne, ale i klientov, ktorí vašu lekárňu navštevujú. Myslím, že môžem napísať, že konečné uspokojenie klientov do značnej miery ovplyvňuje súčet týchto motivácií. Čo motivuje v práci (môže motivovať) vás ako farmaceutických laborantov a čo motivuje vašich klientov navštíviť práve vašu lekárňu? Samozrejme, tých činiteľov je mnoho. Popíšem niektoré z nich, ktoré považujem za dôležité, ktoré vás môžu ovplyvniť z hľadiska psychológie predaja. Cieľom je porozumieť a doplniť, čo v práci motivuje vás osobne a čo môže zvýšiť motiváciu klientov vo vašej lekární.

Čo môže motivovať v práci farmaceutického laboranta?

- 1. Radosť z práce**
Tešíte sa do práce? Možno dlho premýšľate nad tým, čo všetko vás čaká v novom pracovnom dni, s akými ťažkosťami sa opäť stretnete a pod. Určite mi dáte za pravdu, že existujú i dôvody, na čo sa v práci tešíte. Pouvažujte najmenej nad tromi vecami, prečo sa do práce tešíte. Vy, viac pesimistickejší si tieto dôvody aj zapíšte. Robte to každý deň v predvečer, alebo ráno pred príchodom do lekárne.
- 2. Radosť zo stretnutia s novými ľuďmi**
Doznieva ešte vo vás nepríjemný zážitok zo stretnutia s klientom? Určite ste sa však stretli aj s takým, ktorý vo vás zanechal veľmi dobrý dojem. Pouvažujte nad týmto príjemným stretnutím, premietnite si ho v duchu a naladte sa na to, koľko takých milých klientov dnes stretnete.
- 3. Obogatenie svojej práce – vzdelávanie**
Vyrúša vás, že musíte počas dňa komunikovať osobne, alebo telefonicky a prijímať rôzne informácie a ponuky od vašich dodávateľov? Naladte sa na to, že pri takomto kontakte sa obohatíte o nové poznatky, ktoré budete môcť odovzdať vašim klientom, prípadne budú prospešné pre vás osobne.
- 4. Vzťahy na pracovisku**
Naladte sa na to, že dnes nebudete reagovať na podnety od kolegov nahnevane. Naopak, povedzte si, že dnes budete vy tou osobou, ktorá navodí dobrú náladu a urobí všetko preto, aby konflikty nevznikli.

Vo všeobecnosti platí, že čím častejšie si budete „vysnívanú“ činnosť predstavovať, tým pravdepodobnejšie ju budete aj vykonávať.

Vaše predstavy sú hnacou silou motivácie

Čo môže motivovať vašich klientov?

Tých motívov môže byť podstatne viac. Uvediem štyri, z môjho pohľadu najdôležitejšie, ktoré klientov lekární ovplyvňujú a na ktoré vy ako farmaceutickí laboranti môžete mať dosah.

- 1. Rýchlosť obsluhy**
Porozmýšľajte, aké kroky podniknúť, aby bol klient obslužený čo najrýchlejšie a k spokojnosti. Určite poznáte konkrétne časy, kedy do vašej lekárne prichádza najviac klientov. Zabezpečte v tomto čase čo najviac pracovníkov pri obsluhu. Pokiaľ uznáte za vhodné, použite slová ospravedlnenia, že klient musel dlhšie čakať.
- 2. Porozumenie**
Aby sa klient cítil vypočutý a dosiahol plné uspokojenie jeho potrieb, používajte efektívnu komunikáciu. Použite preto všetky znalosti z komunikácie verbálnej i neverbálnej, typológie, aktívneho počúvania, riešenia konfliktov, atď.
- 3. Prostredie**
Každý klient je ovplyvnený prostredím, do ktorého vstupuje. A preto poriadok, čistota, prehľadnosť uloženia prípravkov, farebná zladenosť, vhodné umiestnenie pútačov, či iných reklamných prvkov by malo byť samozrejmosťou.
- 4. Pohodlie**
V lekárnach, kde klient zažije to, čo je uvedené v predchádzajúcich bodoch sa cíti spokojný a uvoľnený. Jedným zo spôsobov, ako zdokonaľiť čas strávený v takomto prostredí je ponúknuť seniorom a tým, čo to potrebujú, možnosť posadiť sa.

Ak klient pociťuje uspokojenie svojich motivačných pohnútok, cíti sa príjemne a je veľký predpoklad, že vašu lekárňu opäť navštívi. Uspokojenie vašich potrieb a očakávaní vedie k naplneniu zmysluplnosti práce.

IPhDr. et Mgr. Alena Bednárová

Ateliér duševného zdravia
Okružná 35
911 05 Trenčín

Dyslexia

Dyslexiu definujeme ako neschopnosť dieťaťa osvojiť si čítanie. Nepriaznivo ovplyvňuje získavanie nových poznatkov a sťažuje školský úspech dieťaťa. Väčšina detí nastupuje do školy s nadšením a očakávaním nových vecí, zážitkov a postupného nadobúdania vedomostí. Ak dôjde k situácii, že dieťa pri bežných výučbových podmienkach a jeho primeranom potenciáli napriek tomu narazí na ťažkosti s osvojením si čítania, dochádza k prvému podozreniu na túto špecifickú poruchu učenia.

Dyslexiu charakterizujeme ako neurologicky podmienený hendikep (často geneticky podmienený), ktorý býva síce celoživotný, ale skoré odhalenie a správny prístup prináša u jedincov dobré výsledky a prináša im úspešné zaradenie sa do spoločnosti.

Ak žiak pred vstupom do školy nie je podchytený ako rizikový, môžu sa v prvých mesiacoch školskej dochádzky objaviť prvé problémy pri osvojovaní čítania. V niektorých prípadoch však ťažkosti identifikujeme v treťom alebo až v piatom ročníku, pretože dieťa si vybuduje efektívne kompenzačné mechanizmy, ktoré mu vystačia na maskovanie dyslexie a začne zlyhávať až pri väčšom nápoře učiva, zmene učiteľa, pri prechode na druhý stupeň. Aj pre odborníka je veľmi ťažké odlíšiť tzv. slabé čítanie od dyslexie. K prvým príznakom dyslexie patrí najmä neschopnosť dieťaťa zapamätať si názvy jednotlivých písmen, alebo mu tento proces trvá oveľa dlhšie ako spolužiakom. Ak je už písmen viac, dieťa často zamieňa tvarovo podobné písmená. Charakteristický je aj problém spájania slabík do slov. U žiakov s dyslexiou sa objavuje pomerne veľká chybovosť pri čítaní v nasledovných oblastiach:

- zamieňanie graficky podobných písmen b/d, m/n, e/a a pod.,
- zamieňanie zvukovo podobných hlások č/c, š/s, s/z a pod.,
- vynechávanie alebo pridávanie písmen/slabík do slov (namiesto obchod, obchodík),
- sémantické zámeny (napr. stôl prečítajú ako stolička),
- pomalé tempo čítania,
- nedodržovanie interpunkcie (bodky, čiarky),
- veku neprimeraná technika čítania (neplynulé slabikovanie na konci 2. ročníka).

Orientačne by sme mohli povedať, že pri hodnotení rýchlosti čítania je hranicou približne 60 správne prečítaných slov za minútu na konci 2. ročníka. Neodporúčame však cieľené hodnotenie čítania na čas, keďže to dieťa stresuje a nie je vždy dobrou zárukou porozumenia textu. Pri snahe o zdokonalenie rýchlosti čítania deti často volia stratégiu tzv. dvojitého čítania, to znamená, že dieťa si prečíta slovo najskôr potichu (po hláskach, slabikách, prípadne celé slovo) a potom ho prečíta ešte raz nahlas. Tento spôsob narušuje porozumenie, dieťa potom nedokáže presne zreprodukovať, o čom čítalo. Ak tieto ťažkosti pretrvávajú aj na

konci prvého alebo na začiatku druhého ročníka aj napriek každodennej príprave, je vhodné odborné vyšetrenie. Neporozumenie totiž výrazne zasahuje do úspešnosti v ostatných predmetoch, keďže v čítaní nadobúdame nové poznatky a vedomosti. Neschopnosť čítať spôsobuje zhoršenie známok, kvalitu sústredenia a zvyšuje nechuť žiaka k učeniu. Stupňuje sa napätie v rodine aj v škole, často sa dostavuje pocit menejcennosti, zníženie sebavedomia, poruchy správania, sprievodným znakom býva somatizácia (zdravotné ťažkosti na podklade psychickej záťaže).

Ktoré kognitívne schopnosti sú potrebné pre úspešné osvojenie si čítania?

- motivácia, selektívna pozornosť a seba-kontrola (chcenie čítať, učiť sa, sústrediť sa na písmená, kódovanie a dekodovanie, kontrolu vlastného čítania a porozumenia prečítaného textu),
- schopnosť správneho zrakového spracovania (rozlíšenie tvarov písmen),
- spracovanie informácií v mozgu (identifikovanie písmena, priradenie správneho názvu),
- fonologické procesy (uvedomenie si hlások v slove, ich analýza a syntéza, identifikovanie rozdielov medzi dlhou/krátkou, mäkkou/tvrdou hláskou, vnímanie rozdielu slov, napr. latka a látka, pred vstupom do prvého ročníka by malo byť dieťa schopné identifikovať prvú a poslednú hlásku v slove, prípadne rozložiť slovo na hlásky, napr. l-e-s),
- pamäť (schopnosť uchovať si slová a vety v pamäti a opätovne si ich vybaviť),
- slovná zásoba a citlivosť pre jazyk (v predškolskom veku by deti nemali používať gramaticky nesprávne tvary slov: dva okuliare, videl troch mravci, ona prišiel domov),
- motoricko-kinestetické procesy (správna artikulácia, zreteľné vyjadrovanie).

Dyslexia sa prejavuje v rôzne silných formách ťažkostí osvojiť si čítanie. Je vážnou prekážkou efektívneho učenia sa a v mnohých prípadoch aj zdrojom emocionálnych porúch a neuróz. Nič sa nenapráva tak ťažko, ako frustrácia z neúspechu, preto je vhodné už v predškolskom veku zachytiť formou depistáže alebo orientačného screeningového vyšetrenia možné ťažkosti dieťaťa a včas tak predísť tejto špecifickej vývinovej poruche.

Ak má rodič pochybnosti, je vždy rozumné poradiť sa so psychológom alebo špeciálnym pedagógom, ktorý pomocou cieľného klinicko-psychologického vyšetrenia dokáže usmerniť rodičov, odpovedať im na ich otázky a umožniť tak v spolupráci rodiča a školy dieťaťu jeho efektívne napredovanie a doprajeme mu zážitok úspechu.

Šéf by mal byť gentleman...

PhDr. Mária Holubová, PhD.

Vysoká škola mezinárodných a verejných vzťahů

Praha, o. p. s.

Vzdelávací a konzultačný inštitút v Bratislave

...ale to zároveň má situáciu vo firme pevne vo svojich rukách...

Túžba po riadiacej funkcii je prirodzená pre každého človeka s ambíciami, ale pozícia šéfa nie je nikdy jednoduchá. Musí si vedieť udržať autoritu u svojich podriadených a zároveň sa vyvarovať prejavom nadutosti, to znamená disponovať schopnosťou odlíšiť situáciu, kedy rieši s podriadeným pracovný problém a kedy ide o spoločenský kontakt. K povinnostiam nadriadeného pracovníka patrí povinná úcta k starším zamestnancom a k ženám a preto sa im pozdraví prvý. Takisto vo svojej firme šéf podáva ruku ako prvý, lebo je v pozícii hostiteľa. Je nevhodné, aby si nadriadený pracovník vyžadoval výhody spoločensky významnejšej osoby mimo pracoviska, napríklad, keď sa stretne s podriadenu v divadle, alebo keď idú na obed do reštaurácie. V tomto prípade šéf vystupuje ako muž a podriadená ako žena. Ak ide na pracovný obed šéf so svojou podriadenu, poznáme to podľa toho, že jej dáva úlohy.

Na pracovisku navrhuje tykanie jedine šéf.

Toto základné pravidlo biznis protokolu by mali ovládať hlavne mladí ľudia po skončení školy, ktorí prichádzajú na nové pracovisko plní nadšenia, entuziazmu z toho, že nadviažu nové známosti a priateľstvá. Mali by si uvedomiť, že časy nadväzovania kamarátskych vzťahov v škole sú už nenávratne preč a uzatvárajú pracovné vzťahy, kde neplatí rovnica KOLEGA = KAMARÁT, lebo na pracovisku funguje prirodzená rivalita, túžba po úspechu a snaha vyniknúť. V tomto prípade musí pravidlá nastaviť hneď na začiatku riadiaci, aby v pracovnej komunikácii nedochádzalo k zbytočným konfrontáciám a kolíziám, ktoré môže spôsobiť aj neuvážení návrh na TYKANIE.

Tykanie môže byť spúšťačom intimity a prekonávania bariér a preto si musí nadriadený sám rozhodnúť o tom, koho poctí tykaním a tým pádom si ho pustí „bližšie k telu“... Nikdy o tykaní nemôže rozhodovať podriadený, ani keď je vekovo starší, ani keď ide o ženu. V tomto je biznis protokol neúprosný. Ak tykanie navrhne podriadený nadriadenému je to porušenie firemnej kultúry a považuje sa to za nedostatok výchovy, zdvorilosti a taktu.

Nadriadený si ale musí byť pri návrhu tykania bezpečne istý, že podriadený jeho návrh bude prijímať s radosťou. Tykanie sa môže premietnuť aj do pracovných vzťahov, do odstupu alebo blízkosti, ktorú chce šéf so

svojím podriadeným mať. Aj keď tykanie samo osebe nemusí potlačovať vzájomný rešpekt, nadriadený musí sám rozhodnúť komu udelí priazeň tykania. Sú zamestnanci, ktorí osobný vzťah s nadriadeným vyjadrený tykaním nijako nepremietajú do pracovného vzťahu, ale sú typy ľudí, ktorí ponuku na tykanie pochopia ako povýšenie na úroveň šéfa a zneužijú to. Šéf sa musí pripraviť aj na odmietnutie, lebo mladí ľudia väčšinou pravidlá tykania neovládajú a myslia si, že keď šéfov návrh odmietnu, sú zaujímaví a dôležití. Môže sa stretnúť aj s nasledovnou reakciou podriadeného:

„Dobre šéfe, vy mi môžete tykať, ale ja vám budem vykať, lebo ste oveľa starší“...

a blamáž je na svete. Kvalitný šéf musí vedieť takejto situácii predísť...

Pravidlá tykania sú jednoduché, ale treba ich správne používať:

1. **v súkromnom styku navrhuje tykanie ...ŽENA!!!**
2. **v spoločenskom styku navrhuje tykanie ...VÝZNAMNEJŠIA OSOBA!!!**
3. **v pracovnom styku navrhuje tykanie ...ŠÉF!!!**

Ilustračné foto: internet

Vyrobené vo Fínsku

VITA B12 1 mg

Na pamäť

- ✓ Tablety s príchuťou mäty
- ✓ Pre lepší duševný výkon
- ✓ Rýchle vstrebávanie cez ústnu sliznicu
- ✓ Vhodné pre vegánov

Len 1 tableta denne

Balenie: 30 a 100 tabliet

Vitamin B12 prispieva k správnej funkcii psychiky, k zníženiu vyčerpania a únavy a k normálnej činnosti nervovej sústavy.

Žiadajte vo vašej lekární

Pamätáte si?

V ktorom mesiaci si pripomíname "Úctu k starším ľuďom"?

Výživový doplnok.
Výživový doplnok nenahrádza pestú a vyváženú stravu

www.vitalabans.sk
Vitalabans

PhDr. PaedDr.
Uršula Ambušová, PhD.
Východoslovenské múzeum v Košiciach

Alicorn

Zázračným liečivom alebo všeliekom, ktorý sa od dávnych čias spájal s magickou silou bol aj **Unicorn** alebo **Alicorn**. Slávne liečivo pochádzalo z rohu tajomného bájneho zvieratá jednorožca (lat. Unicornis). Opisovaný a zobrazovaný bol ako biely tvor, párnokopytník ponášajúci sa na koňa, ktorému uprostred čela vyčnieva dlhý, rovný, špirálovite stočený ryhovaný špicatý roh. Mýtické stvorenie bolo už v staroveku popisované učencami, cestovateľmi i obchodníkmi. Zmienujú sa o ňom Ctesias, Straba, Plínius Mladší, Aelián, Cosmas Indicopleustis. Starogrécky lekár a historik Ktésias (5. stor. pred Kr.) ho v spise *Indica* popisuje ako zvláštne zviera, ktoré žije v Indii. Aj starogrécky filozof Aristoteles (384 – 322 pred Kr.) umiestnil výskyt jednorožcov do Indie. Zmienky sa nachádzajú aj v Biblii: Nm 23:22 „*Boh ich vyviedol z Egypta, on mal silu jednorožca,*“ Nm 24:8; Dt 33:17; Jób 39:9; Jób 39:10; Ž 22:21; Ž 29:6; Ž 92:10; Iz 34:7. V neskorších prekladoch bol jednorožec nahradený inými zvieratami. Popis priniesol aj *Physio-*

logus, spis zostavený neznámym autorom v 3. – 4. storočí, písaný v gréčtine, ktorý jednorožca vykresľuje ako divoké, plaché lesné stvorenie. Ako „*zvíra s magickými schopnosťami*“ ho opisoval aj český literát, historik a teológ Bohuslav Balbín (1621 – 1688). V roku 1669 ho v knihe *Tartaro Mastix Moraviae* popísal aj nemecký lekár Iohannes Ferdinand Hertod z Todtenfeldu. Jednorožec bol symbolom čistoty, nevinnosti, sily, odvahy, vernosti, oddanosti, vytrvalosti a zázračného uzdravenia. Bol považovaný za zviera s magickými liečivými schopnosťami. Jeho zázračnú cenu určoval neľahký spôsob získania. Totiž jednorožca sa mohla dotknúť len mladá panna. Keď ju zbadal skrotol, podišiel k nej, položil hlavu do jej lona a zaspal. Vtedy mu mohol byť odobraný roh. Prášok z rohu pravého jednorožca lat. Unicornu verum patril medzi najslávnejšie medikamenty. Bol to liek na všetky choroby sveta. Kvôli čistote sa nazýval aj „*Alicorn*.“ Podľa stredovekých lekárov bol účinný na skorbut, vrede,

opuchy, suchoty, kašeľ, kŕče, hnačky, hrvoľ, pohryzenie besným zvieraťom, bodnutie škorpiónom, uštipnutie jedovatým pavúkom, či hadom. Liečil kiahne, epilepsiu, búšenie srdca, zelenú chorobu (anémiu), rôzne záchvaty, mdloby, dnu, krivicu. Užíval sa aj proti melanchólii a smútku. Čistil zlú krv, zabráňoval chorobám, infekciám a upevňoval zdravie. Dávkovanie: prášok Unicorna sa pridával do štvrtiny pinty nápoja, ktorý sa požíval teplý, kedykoľvek počas dňa. Obdivuhodný všeliek sa predával za 20 násobok svojej hmotnosti v zlate. Šľachtici, kniežatá, preláti, králi si prášok z rohu jednorožca zvykli zaobstaráť, aby získali imunitu a nemohli byť otrávení. Iní ho vyhľadávali kvôli strachu z choroby alebo snahy o večný život. Z rohu vyrobené poháre vraj účinne pôsobili proti otráveniu. Legendu o zázračných účinkoch všelieku živil cestovatelia, ale najmä obchodníci, ktorí ho predávali. V liekopisoch sa magické liečivo udržalo do 18. storočia, aj keď v niektorých lekárnach bolo k dostaniu až do polovice 19. storočia.

Zázračné stredoveké liečivo Unicorn.

Mystické zviera, ktoré nikto nikdy nevidel, no predsa bolo opradené tými najzúžasnejšími príbehmi.

Rada vzdelancov, vrátane Leonarda da Vinciho, alebo jedného z najväčších českých mysliteľov Jána Amosa Komenského považovali jednorožca za skutočne existujúceho tvora.

Zoológovia a historici sa domnievajú, že predobrazom bájneho jednorožca bol obyčajný nosorožec, prípadne niektorý druh antilopy, alebo narval jednorožý, nazývaný tiež morský jednorožec, pričom jeho roh bol vlastne zub. Drevený roh sa nosil osadený v šperkoch, aby chránil nositeľa pred zlom. Existovali aj finančne dostupnejšie náhrady. Tie sa vyhotovovali z rybích kostí alebo fosílií zvierat.

Legenda o mýtickom stvorení pochádza zo staroveku. Jednorožec na čele s dlhým ostrým kužeľovitým rohom, ktorý vyrastal iba samcom.

Bájne zviera údajne žilo na pomedzí starovekej Perzie a Indie. Rôzni cestovatelia sa s ním mali stretnúť na Jáve, v Arábii, Egypte, alebo na pláňach okolo rieky Volgy a Don.

Štvorjazyčná Torkošova taxa z roku 1745 uvádza názov liečiva nasledovne: lat. Unicornu marini rasusa, maď. Reszelt tengeri Egy - Szarv, nem. Sefeltes meer Einhorn, slov. Střauhany Morský Jednorožec.

Unicornis sa stal symbolom a emblémom mnohých lekární.

Ilustrácie boli použité z internetových stránok:

<https://books.google.co.in/books?id=v1A9AAAAcAAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

<https://sk.pinterest.com/arlet/unicorns/>

<https://filthy.media/unicorns-as-phallic-symbols>

Veselo v ambulancii lekára

„Pane“ – spýtal sa chlapec vrátnika psychiatrickej liečebne, „vy to tu strážite, aby vám blázni neušli?“
„Vôbec nie, chlapček, to bolo kedysi. Teraz to strážim preto, aby sa k nám ľudia nehrnuli.“

„Čo mám robiť? Očný lekár mi predpísal tmavé okuliare, ale psychiater trvá na tom, aby som si vzal ružové.“

Prosím vás, ako vy, farboslepý, môžete tvrdiť, že situácia je ružová?

Starší primár vyšetril mladú pacientku po duševnej stránke a chcel prikrčiť k vyšetreniu fyzickému.

Povedal.

„Vyzlečte sa.“

Pacientka sa naňho pohrdavo pozrela a odsekla: „To by ste museli byť iný fešák.“

„Pán doktor, tie očné kvapky mám kvapkať trikrát denne pred jedlom alebo až po jedle?“

Zrak sa neskúša u očnému lekárovi, ale pri kľúčovej diere.

„Týmito okuliarmi vidíte už lepšie?“, pýta sa doktor pacienta.
„Oveľa lepšie, pani doktorka.“

„Prečo ste taký nervózný a popudlivý?“
„Ale niekam som si založil okuliare a nemôžem ich hľadať, dokiaľ ich nenájdem.“

„Mám dojem“, povedal doktor mužovi, ktorému sa veľmi triasli ruky, že veľa pijete.
„Vôbec nie, pán doktor, ja nemôžem. Keď zdviham pohárik k ústam, polovicu vylejem.“

Čo najviac dopáli očnému lekárovi? Keď mu vypočítajú výplatu od oka.

Keď doktor do pacienta nevidí, nasadí mu okuliare.

„Tvrdíte, pán doktor, že mi škľbe oko, pretože som nervózný?“
„Ale ja som nervózný, pretože mi škľbe oko.“

Znepokojený muž navštívil psychiatra a sťažoval sa mu, že jeho syn tvrdí, že je ženatý s Brigitou Bardotovou.
„To nie je v poriadku,“ pripustil psychiater.
„Ja si to tiež myslím,“ povedal otec.
„Prosím vás, dohovorte mu, aby sa dal s ňou rozviesť.“

„Tie vidiny máte z pitia. Dajte si radšej namiesto každého piva jedno jablko.“
„To asi nepôjde, pán doktor.“
„Prečo?“
„Už ste niekedy zjedli 35 jablák denne?“

Zdroj: Káš, S., Antologie českého medicínského humoru, Avicenum 1988, str. 79 – Ctirad John, str. 96 – Milan Bouchal

KRÍŽOVKA SPOLOČNOSTI BELUPO

				Morský hlbkomer	Stiahli z kože		Skladisko	Ako, po nemecky	Predložka	Patriaci apkovi	Pôvodný obyvateľ Nového Zélandu		①	Nekaz	Bájne české knieža
			Lunar orbiter			Kamsi Druh buriny						Ammerkung (skr.)			
			②									Cudzí muž. meno Umelý človek			
Aav, Adiant, Moroxit	Domáce meno Otilie	Anglický šľachtický titul	Výlety, po anglicky Nešklbal						Naše býv. platidlo Nemecký prozaik						
Svetová organizácia				Oxid hlinatý Mesto v ČR				Odroda apatitu Ozdobná papraď							
Bol v tekutom stave							Záliv na Vanuatu Hra na Kréte				Správca na salaši Vydáva vôňu				
⑤										Plť, po česky Polovica				Európska rieka	Skuval
	Poundal (skr.)	Radón Osobné zámeno			Dom. meno Adiny Obruba				Telový výlučok Riečny kôrovce				Left side Orgány zraku		
Dal do pohybu						Cudz. meno Arona Osobné zámeno						Dub, po anglicky Štvorček (typ.)			
④							③								
Lial, po česky				Babylonská bohyňa zeme			Tlak kŕvi			Francúzsky prozaik					

Jeden/jedna z vás získa darček od spoločnosti **BELUPO**. E-mail s tajníčkou označte heslom Krížovka a pošlite na adresu **farmaceutickylaborant@gmail.com** do **15. novembra 2019**. Nezabudnite uviesť **meno, priezvisko, úplnú adresu lekárne aj s PSČ**.

Tajníčka krížovky spoločnosti **BELUPO** z čísla 43/2019 Prevencia kŕčových žíl a opuchy nôh.

Darček spoločnosti Aries vyhrala **Zuzana Rajňáková, Lekáreň TaJ, Mierová 1, 082 04 Drienov**.

Blahoželáme!

Milgamma® N

- regeneruje poškodené nervy¹
- má analgetický účinok¹

Kombinácia NSA s vysokými dávkami vitamínov skupiny B

Synergický analgetický účinok^{2, 3}
Rýchlejší nástup účinku analgetickej liečby⁴

**Skrátenie
analgetickej
liečby**

Možnosť zníženia dávky NSA na polovicu
pri zachovaní toho istého analgetického účinku^{3, 5}

**Zníženie
rizika rozvoja
nežiaducich
účinkov NSA**

obsahuje
benfotiamín

Milgamma® N

1 kapsula obsahuje:
40 mg benfotiamínu
90 mg vitamínu B₆
250 µg vitamínu B₁₂

zvyčajné dávkovanie:
1 kapsula 3 – 4-krát denne
veľkosť balenia: 100, 50, 20 cps.
Vol'nopredajný liek!

Milgamma®

1 tableta obsahuje:
50 mg benfotiamínu
250 µg vitamínu B₁₂

zvyčajné dávkovanie:
1 tableta 3 – 4-krát denne
veľkosť balenia: 100, 50, 20 tbl.
Vol'nopredajný liek!

obsahuje
benfotiamín

Skrátená informácia o lieku Milgamma® N - Liečivo a lieková forma: benfotiamín 40 mg, pyridoxíniumchlorid 90 mg, kyanokobalamín 0,25 mg v 1 kapsule. **Indikácie:** Zápalové a bolestivé ochorenia nervov, napr. diabetická a alkoholová polyneuropatia, migréna, bolestivé natiahnutia svalov, bolestivé postihnutie koreňov periférnych nervov, skalenový syndróm, syndróm rameno-ruka, pásový opar (herpes zoster), paréza tvárového nervu. Pri predĺženej rekonvalescencii a v geriatrickej. **Dávkovanie:** Užíva sa 1 kapsula 3 – 4-krát denne. V ľahších prípadoch a ak je odpoveď na liečbu obzvlášť dobrá, stačí užívať 1 – 2 kapsuly denne. Kapsula sa má prehltnúť celá po jedle s malým množstvom tekutiny. **Kontraindikácie:** Pri podozrení na precitlivosť na tiamín, benfotiamín, pyridoxíniumchlorid, kyanokobalamín alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok Milgamma® N. **Nežiaduce účinky:** Pozri Súhrn charakteristických vlastností lieku Milgamma® N. **Osobitné upozornenia:** Milgamma® N môže vyvolať neuropatie, ak sa užíva dlhšie než 6 mesiacov. **Gravidita a laktácia:** Denný príjem vitamínu B₆ do 25 mg je počas tehotenstva a v období laktácie bezpečný. Liek obsahuje 90 mg vitamínu B₆ v 1 kapsule, preto sa nemá podávať počas gravidity a laktácie. **Obsluha vozidiel a strojov:** Milgamma® N nemá vplyv na schopnosť viesť vozidlá a obsluhovať stroje. **Veľkosť balenia:** 20, 50, 100 kapsúl. Nie všetky veľkosti balenia musia byť uvedené na trh. **Registračné číslo:** 86/0672/95-S. **Dátum poslednej revízie textu:** Júl 2014. **Spôsob výdaja:** Vol'nopredajný liek.

Skrátená informácia o lieku Milgamma® - Liečivo a lieková forma: benfotiamín 50 mg, kyanokobalamín 0,25 mg v 1 obalenej tablete. **Indikácie:** Ochorenia nervov rôzneho pôvodu, neuropatie a polyneuropatie (diabetická, alkoholová a pod.), neuralgie, neuritidy, pásový opar (herpes zoster), paréza nervu facialis, poškodenie srdcového svalstva následkom nedostatku vitamínu B₁₂, reumatické fažkosti, bolesť svalov, pri príznakoch nadmerného preťaženia a v rekonvalescencii. **Dávkovanie:** Užíva sa celá (nerozhrýznutá) 1 obalená tableta 3 až 4-krát denne. V ľahších prípadoch ako roborans a v rekonvalescencii stačí užívať 1 – 2 obalené tablety. Obalené tablety sa majú prehltnúť celé po jedle a zapíť malým množstvom tekutiny. **Kontraindikácie:** Pri podozrení na precitlivosť na tiamín, benfotiamín, kyanokobalamín alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok Milgamma® a v prípade ilea. **Nežiaduce účinky:** Pozri Súhrn charakteristických vlastností lieku Milgamma®. **Osobitné upozornenia:** U pacientov so psoriázou sa liečba Milgamma® má začať len po dôkladnom posúdení prínosu/rizika, pretože kyanokobalamín môže zhoršiť kožné príznaky. **Gravidita a laktácia:** Počas gravidity a laktácie sa odporúča denný príjem vitamínu B₆ (tiamínu) 1,4 až 1,6 mg a kyanokobalamínu 4 µg. Dávka tiamínu môže byť počas gravidity prekročená len vtedy, ak je u pacientky potvrdený deficit tiamínu, keďže bezpečnosť podávania vyšších dávok ako odporúčaných denných dávok nebola doteraz stanovená. Pri kyanokobalamíne sa pri vyššom dávkovaní nedokázal škodlivý účinok. Tiamín a kyanokobalamín prechádzajú do materského mlieka. **Obsluha vozidiel a strojov:** Milgamma® nemá vplyv na vedenie vozidiel a obsluhu strojov. **Veľkosť balenia:** 20, 50, 100 obalenej tabliet. Nie všetky veľkosti balenia musia byť uvedené na trh. **Registračné číslo:** 86/0671/95-S. **Dátum poslednej revízie textu:** Júl 2014. **Spôsob výdaja:** Vol'nopredajný liek.

Literatúra: 1. SPC Milgamma N cps., www.sukl.sk, 19.7.2019. 2. Ponce-Monter HA, Ortiz MI, Garza-Hernández AF, Monroy-Maya R, Soto-Rios M, Carrillo-Alarcón L, Reyes-García G, Fernández-Martínez E: Eect of Diclofenac with B Vitamins on the Treatment of Acute Pain Originated by Lower-Limb Fracture and Surgery. Pain Res Treat. 2012;2012:104782. 3. Mibielli MA, Geller M, Cohen JC et al.: Diclofenac plus B vitamins versus diclofenac monotherapy in lumbago: the DOLOR study. Current Medical Research and Opinion, vol. 25, no. 11, pp. 2589–2599, 2009. 4. Medina-Santillán R, Pérez-Flores E, Mateos-García E et al.: A B-vitamin mixture reduces the requirements of diclofenac after tonsillectomy: a double-blind study. Drug Dev 66: 36–39, Res 2006. 5. Beltrán-Montoya JJ, Herrerías-Canedo T, Arzola-Paniagua A, Vadillo-Ortega F, Dueñas-García OF, Rico-Olivera H: A randomized, clinical trial of ketorolac tromethamine vs ketorolac tromethamine plus complex B vitamins for cesarean delivery analgesia. Saudi J Anaesth. 2012 Jul-Sep; 6(3): 207–212.

Pred predpísaním, odporúčaním lieku si prečítajte, prosím, Súhrn charakteristických vlastností lieku, ktorý získate na www.sukl.sk alebo na adrese:

Wörwag Pharma GmbH & Co. KG., P. O. BOX 194, 830 00 Bratislava 3, tel. 02/ 44 88 99 20, info@woerwagpharma.sk, www.woerwagpharma.sk

20 rokov s Vami